THEMISTOCLIS

EPISTOLÆ

GRÆCO-LATINÆ,

è

Bibliotheca

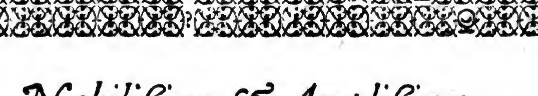
EHINGERIANA.





FRANCOFVRTI,

pis Erasmi Kempfferi, sumptibus VVilhelmi Fitzeri, Anno 1629.



Nobilißimo & Amplißimo Viro,

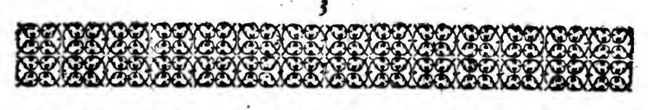
D. FRIDERICO HORTLEDER,

Illuſtriſſimis Principibus & Ducibus Saxoniæ, lineæ Vinarienſis, &c. à Conſiliis,

Monumentum & pignus amoris Dicat, conſecrat

ELIAS EHINGER
Auguſtanus.

3



ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΑΙΣΧΥΛΩ

Themiſtocles Æſchylo.

α.

Ἀπερχόμενοι μὲν εἰς Δελφοὺς καταίρειν διεγνώκειμεν, ὡς ἐν Δελφοῖς ἐφ' ὅσον δοκεῖ Ἀθηναίοις βιωσόμενοι. καθ' ὁδὸν δὲ τῶν ἐξ Ἄργους μοι ξένων ἐντυγχάνουσι Νικίας καὶ Μελέαγρος, ὅ τε οὐ πρὸ πολλοῦ Ἀθήνησι διατρίψας Εὐκράτης. Καὶ περιστάντες ὡς ᾔσθοντο πυνθανόμενοι τὸν ἐξοστρακισμόν. ἠχθέσθησαν μὲν εὐθύς, καὶ πολλὰ Ἀθηναίοις ἐνεκάλουν. Ἐπεὶ δὲ ἔγνωσαν, οὐκ εἰς Δελφοὺς ὥρμημαι καταίρειν, παυσάμενοι τοῖς Ἀθηναίοις ἐγκαλεῖν, ἐμὲ ἐνεκάκιζον. καὶ ἠτιμάσθαι μὲν ἑαυτοὺς ἔφασκον, εἰ μὴ ἐπιτήδειοι ὑπελήφθησαν αὐτοὶ τὸ ἀτύχημα ἡμῶν ἐκδέξασθαι. Ἐμαρτύραντο δὲ Νεοκλέα τὸν ἡμέτερον πατέρα, ὡς ἐπὶ πλεῖστον βιώσειεν ἐν Ἄργει. ἐγὼ δὲ ἀμελεῖν ἐμαυτοῦ ἀγαπήσαντος Ἄργος τε καὶ τοὺς ἐν Ἄργει φίλους. οὐ μακρὰν δὲ ἦσαν καὶ ἐπαινεῖν Ἀθηναίους, ὡς δίκαια τινόντων ἡμῶν. Τελευτῶντες δὲ ἐδέοντο μὴ σφᾶς κατακρίνεσθαι τῆς εὐτυχίας μόνον τῆς ἡμετέρας αἰτίους γεγονέναι, μηδὲ ἀδικῆσαι αὐτῶν τὸ εὐτύχημα τῆς ἀπαντήσεως, Νεοκλέα τε πάλιν προσφέροντες, καὶ ὡς ἄξιον εἴη πόλει τε τῇ αὐτῇ τῷ πατρί

1

Abeuntes quidẽ Delphos proficiſci cogitaueramus, vt vitã illic trãſigeremus quoad placeret Athenienſib. Sed in itinere obuiã ſe obtulerũt Argiui iure hoſpitalis amicitiæ mihi cõiũcti Nicias & Meleager, & qui nõ multo ãte verſabatur Athenis Eucrates. Ii me circũſiſtẽtes de via interrogabãt; atq; vt oſtraciſmo fugiẽtem acceperunt, ſtatim quidẽ ægre tulerũt, & Atheniẽſes vehementer incuſabant. Vbi vero me Delphos tendere cognouerunt, poſthabita incuſatione Athenienſium me obiurgabant, & ſe quidẽ aiebant deſpectui habitos, quos minus idoneos iudicauerim ad calamitatẽ meã ſubleuandã, & proferebãt parentẽ noſtrũ Neoclem, qui lõgo tẽpore Argis vitã traduxerit. Me vero nullã mei rationẽ habere, qui Argos & Argi ciues amarẽ. Nec longe aberant à laudandis etiã Athenienſibus, quibus ipſe iuſtas luerẽ pœnas. Ad extremũ ſũmis agebãt precibus ne cõmitterẽ, vt ſibi culpæ daretur, ſolos nõ fuiſſe nobis proſperæ fortunæ auctores; nec afficerẽ iniuria, quod ſibi ſucceſſit, vt in nos inciderint; de Neocle rurſus mentionem facientes, dignumque aſſerentes, vt in vrbe ac domo quam pater

πατρὶ καὶ οἴκῳ ἀνιβιῶναι. ὥστε ἀπῆγον ἡμᾶς ἔχοντες εἰς ἄργος Αἰσχύλε. Καὶ νῦν ἐν ἄργει τὴν φυγὴν ἀναπαύσαμεν. καὶ πολλὰ πάσχομεν, οὔτε ἄρχειν βουλόμενοι ἀργείων. ἀναγκάζουσι γὰρ ὡς ἀδικούμενοι, ἢν μὴ ἄρχωμεν. ἡμῖν δὲ ἀρέσκει μήτε μεγάλοις εἶναι δοκεῖν. οὐ μόνον ὅτι ἔβλαψαν ἡμᾶς ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀρκεῖ αὐτῶν ἐν δέοντι ἀπολελαυκέναι.

pater incoluit, & ipse degã. Itaq; deducti fuimus Argos. Et nunc Æschyle in hac vrbe fugæ nostræ terminũ statuimus; & multa patimur, quod Remp. administrare, aut praesse nolumus; cõgunt enim nos, pati se iniuriam existimãtes, ni magistratu fungamur. At nobis nec praesse libet, nec magnos videri, nõ eo tantũ nomine quod hæc nõcuere, sed quia iam satis nobis, quando res tulit, iis perfrui licuit.

Θεμιστοκλῆς, Ἀλκέτᾳ χαίρειν.

β.

Εἰώθεις ὦ Ἀλκέτα, ἅμα τὴν ἐμὴν ὀδυρόμενος φυγὴν μακαρίζειν τὴν παυσανίου τύχην. καὶ πολλάκις ἔγραψας σύγε, ὡς ἀποδρᾶσα ἡμῶν ἡ δαίμων ἑαυτὴν παραδοίη παυσανίᾳ. Οἴχεταί σοι μετ' αὐτῆς ἀνὴρ ἐκεῖνος ὦ Ἀλκέτα. Οἴχεται μὲν ἡ ἐφ' ἑλλησπόντῳ ἀρχὴ τοσαύτη οὖσα. Οἴχεται δὲ ὁ πλοῦτος καὶ τὸ ἄχρι βασιλέως ὄνομα. καὶ οὐδὲ ταφῆναι αὐτῷ τελευτήσαντι ἕτοιμον γέγονεν. οἱ δὲ μάλιστα θαυμάσαντες παυσανίαν, νῦν μάλιστα καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀπέχονται, πολλῶν τοὺς ἀκουσομένους κακῶν ἀναπλήσαντες. ὥστε σοι ὥρα μήτε μακαρίζειν τὴν τοῦ μεγέθους παυσανίαν, μήτε μὴν ὀδύρεσθαι τῆς νῦν καταστροφῆς. δίκαια γὰρ νῦν δὴ πέπονθεν, καὶ ἐπαινοῦμεν αὐτοῦ τὴν τιμωρίαν. καὶ εἰ σφόδρα ἐκπέπληξαι τὸ ἄμετρον τῆς μεταβολῆς ἐννοούμενος, ἀπολύσομέν σε τῆς ἐκπλήξεως, φήσαντες, οἵοις καὶ ἡμᾶς ἀπέλυσεν εἰς αὐτοὺς ἀνὴρ ἐλθὼν οἴμαι γῆς. καὶ μεταβαλόμενος θαύμαζε,

ὅτι

Themistocles Alcetæ S.

2.

Solebas Alceta meum deflendo exilium, fortunam quoque Pausaniæ beatam vocare. Et scripsisti sæpe, fugisse à nobis Deam, seseque Pausaniæ tradidisse. Periit vir ille tibi Alceta cum ipsa: euanuit præfectura Hellesponti, quæ tam ampla erat. Defluxere opes, & nomen vsq; ad aures Regis. Et nec vita functo sepultura illi in promptu fuit. Qui vero Pausaniam summis laudibus extollebant, nunc vel ab ipso proferendo eius nomine abstinent, quasi audientes multis illud magis oppleat. Tu igitur posthac nec beatum Pausaniam ob amplitudinem prædicabis, nec rerũ eius præsentem lugebis exitum. Iustas enim & debitas pœnas luit, & laudo supplicium irrogatum. Quod si immodicam rerum mutationem considerans vehementer obstupescis, liberauimus te stupore narrantes, quo nos quoq; gemitu liberauerit vir quidam isthinc profectus, & mutatus admirare,

huius-

ὅτι τοιοῦτος ὢν περιῆν ἐκεῖνος, καὶ Εὐτύχει ποτὲ, καὶ χρυσοῦ πολλοῦ ἀπέλαυεν. Ἐπώλει Παυσανίας βασιλεῖ τὴν Ἑλλάδα, καὶ μήδους ἐφίλει καὶ ἐμιμεῖτο, καὶ ἤχθετο ὅτι Ἕλλην εἴη, καὶ οὐ τῶν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλθόντων. καὶ ἐπεὶ ἐδόκει ἀπολογεῖσθαι τῷ ἐν Πλαταιαῖς ἔργῳ μὴ κακὸς εἶναι, πιστεύεται τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ στρατηγίαν. καὶ αὐτίκα διὰ τῆς στρατηγίας ἀπελογεῖτο μήδοις, ὅτι οὐδ' ἐν Πλαταιαῖς ἑκὼν ἀγαθὸς ἐγένετο, ποινὴν δὲ ἐκείνου τοῦ ἔργου ἀντεδίδου τὴν Ἑλλάδα αὐτοῖς. καὶ Ἀρταβάζῳ συνεπίθετο αὐτὸν σατράπην βασιλέως ἐπὶ τοῖς πρὸς θάλασσαν ἔθνεσιν. αὐτός τε βασιλεῖ ταῦτα ἤγγελλεν, καὶ αὐτὸς ἤδη μῆδος ἦν καὶ γνώμῃ καὶ διαίταις. καὶ οὐδὲ ἡ ἐσθὴς αὐτὸν ἔτι Ἕλληνα ἐποίει. Ταῦτα δὲ ὡς που καὶ αὐτὸς ἔγνωκας εἰς Λακεδαιμονίους ἐκόμισεν ἀγγελία καὶ αὐτίκα ἐκίνησε μὲν, καίπερ ὀλίγα οὖσα, πλέον δὲ οὐδέν. ἐπεὶ δὲ μετεβλήθη, ἀπέκοσε Παυσανίας, καὶ ἀφαιρεθεὶς τὴν ἀρχὴν ἰδιώτης ἀντὶ στρατηγοῦ γίνεται. Εὐθὺς γὰρ εἰς τὴν Ἀσίαν κομισθεὶς, καὶ ὀργῇ τε καὶ ἀμύνῃ φέρων τὴν ἀφαίρεσιν τῆς στρατηγίας, θερμοτέρων ἥπτετο πραγμάτων. κρύφα δὲ ἀκμὴν ἔπραττεν, οὐκ αἰσχυνόμενος ἐπ' αὐτοῖς εἰ μὴ λανθάνοι, ἀλλὰ φοβούμενος εἰ ἐμπέσοι ἀποτυχεῖν. αὐτίκα γὰρ ἅπασαν συνθεὶς τὴν προδοσίαν ἔμελλεν ἀναφανδὸν μεταστήσεσθαι πρὸς βασιλέα. τὸ δ' οὖν μηχάνημα τῆς κρυφίου διαπέμψεως τοιοῦτον ἑαυτῷ κατεσκεύαστο, ὑφ' οὗ δὴ μάλιστα καὶ ἐσώθη χρόνον τινά, καὶ αὖθις ἀπώλετο. ἄγγελον τὸν ἀεὶ πεμπόμενον ὑπὸ Παυσανίου Θεύκλος

huiusmodi virũ illũ præcelluisse & floruisse, multoq; auro abundasse. Vendebat Pausanias Regi Græciam, Medosque amabat & æmulabatur, & moleste ferebat se Græcũ esse, non ex eorum numero, qui ad subigendam Græciam venerant. Et quoniã quæ ad Platæas gesserat, videbãtur eius defensio, quod frugi esset, concreditur illi præfectura Hellesponti. Quam simul atq; accepit, statim se Medis excusabat, quod nec ad Platæas sua sponte virũ se præstitisset. Et vt opus illud compẽsaret, tradebat ijs Græciam: & iuncto fœdere cũ Artabazo (qui amoto Magabate missus est à Rege Satrapa maritimis populis) & ad ipsum Regẽ de his literas mittebat, & ipse iã Medus erat & animo & viuendi institutis: nec cultus ipsum corporis Græcũ amplius ostendebat. Hæc, vt tu quoq; nosti, leuis initio fama pertulit ad Lacedæmonios, & turbauit illa quidẽ subito, tametsi leuis, sed præterea nihil. At vbi rumor percrebuit, animaduersum est in Pausaniã: & abrogato Magistratu redigitur in ordinẽ qui dux erat, priuatusq; fit. Statimque delatus in Asiam, atq; ira & se vlciscẽdi volũtate inflãmatus ob præfecturæ abrogationẽ aggressus est immanis audaciæ negotia. Clã tamen adhuc agebat, non pudore famæ si non lateret, sed timore ne forte rem non perficeret. Namque peracta machinatione proditionis, è vestigio transiturus palam erat ad Regem. Occultam porro rationem, quam machinatus erat, mittendi literas, tenuit hanc: quæ illi per aliquod tempus & salutem attulit, & inde perniciem. Nuntium quemque à Pausania missum

παρὰ Ἀρταβάζου ἐδέχετο. ἐπέστελλε γὰρ δὴ Παυσανίας οὐδενὸς ἀμελέστερον τῶν τῆς προδοσίας ἀποκτείνειν τὸν ἄγγελον, ὡς μηδαμῇ λόγος σωθείη τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρασσομένων. καὶ αὐτῷ ἄχρι μὲν τριῶν καὶ τεσσάρων ἀπωλείας ἀγγέλων τὸ μηχάνημα εὐτύχει, ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ ἔστη λανθάνουσα ἡ ἐπιχείρησις. δέος γὰρ ἔλαβεν τοὺς ὑπηρετοῦντας τοῦ Παυσανίου, καὶ μᾶλλον τὸ μηδένα ἀπονοστῆσαι τῶν πεμπομένων φοβερωτέρα μήνυσις ἐγίνετο τοῖς μήπω ἀπεσταλμένοις. καὶ ἐπεὶ τὸ δεύτερον κληθεὶς εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Παυσανίας, καὶ μᾶλλον οὐκ ἐν αἰτίαις ὢν ἔπεμπε πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, ἔδεισεν ὁ τελευταῖος τῶν πεμπομένων. καὶ ἐν νῷ μάλιστα τὴν ἑαυτοῦ ἀπώλειαν, καὶ πρὶν μαθεῖν οὐκ ἀξιῶν αὐτῷ τῷ φόβῳ πιστεύειν, ἀπομάσσεται τὴν σφραγῖδα τοῦ Παυσανίου, ὅπως τ' ἔχοι σημήνασθαι ψευσθείς. Λύσας δὲ τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰ πολλὰ περὶ καταδουλώσεως τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔσχατον περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπωλείας ἀναγνοὺς, φέρων ἀποδείκνυσι τοῖς ἐφόροις. οἱ δὲ τοῦτο τοῖς γράμμασι καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ Παυσανίου λόγοις ποιούμενοι τεκμήριον, ἵνα καὶ γυμνὴν κατανοῆσαι τὴν ἀλήθειαν ἐξειργάσαντο. καὶ καθίζουσι τὸν ἄνθρωπον ὡς ἱκέτην ἄγοντες παρὰ Ταίναρον, ἄνδρας ἐξ αὐτῶν κρύφα ἀποστείλαντες. ὡς δὲ ἀφικόμενος ὁ Παυσανίας ἐξήταζεν ὑφ' ἧς αἰτίας ἱκέτης γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἄγγελος εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπεπόμφει. Αὐτίκα ὁ ἄνθρωπος μάρτυρά τε τὸν αὐτὸν ποιεῖται Παυσανίαν, οὐδὲν παρ' αὐτῷ θανάτου πώποτε ἄξιον ἐργάσασθαι, προύφερέν τε ὡς ἀποστέλλοιτο ἀπολούμενος. καὶ τῆς μὲν

Artabazus morti tradebat. Mandabat enim Pausanias; nec minus illi cura hoc erat, quam aliud quiduis ad proditionem spectans: ut nuntius è medio tolleretur; ne quis usþiam superesset, à quo deferri possent quæ agebantur. Et Michina quidem illi hac de necandis nuntiis ex sententia successit usq; ad tertium & quartum nuntiū, in quinto vero latere desiit. Subiit n. timor ministros Pausaniæ, eoq; magis reformidabant munus tabellarii, qui nondum missi erant, quod regressum ex iis qui missi erant, vidissent neminem. Itaq; cum Pausanias iterum vocatus Lacedæmonem petiisset, præsertim quod accusatus mitteret ad Regem nuntios; extimuit is quem postremum mittebat, & suum animaduertens interitum, indignumq; putans, antequā certo sciret, timori credere, exprimit effigiem sigilli Pausaniæ, ut si eum opinio fefellisset, obsignare posset. Resignatis igitur epistolis, cum ibi complura legisset de redigendis in seruitutem Græcis, & postremo additum, de se occidendo tulit, & ostendit Ephoris. Illi ex literis, aliisq; contra Pausaniam dictis argumentum ducentes, ut nudam veritatem deprehenderent, hanc viam excogitarunt. Sedere iusserunt hominem more supplicantium in fanū Tænari adductū, viris quibusdā de suorū numero claneculum missis. Ut vero profectus Pausanias ex eo quærebat, cur supplex esset, quem ipse nuntium misisset in Asiam. Illico respondi ille, se innocentiæ suæ testē ipsum habere Pausaniam, quod nihil unquam contra eum dignum morte commisisset, & obiiciebat, se mitti ad necem. Et de subiugan-

τῆς ἑλλήνων δουλώσεως ὀλίγον ἑαυτῷ μέλειν ἔφασκεν, οὐδὲ γὰρ νῦν ἀδεῶς ἐλεύθερον εἶναι, ἑαυτὸν δὲ πρότερον ἀπολελῦσθαι ἠξίου. παυσανίας δὲ πιστοῦται αὐτὸν περὶ τῆς ἀπωλείας, καὶ κατέχειν ἅπερ ἔγνω δεηθείς, ἀναστήσας εἰς λακεδαίμονα ᾔει. καὶ εἵποντο οἱ ἄνδρες οὐδενὸς ἀνήκοοι γεγονότες. ὡς δὲ τάχιστα πάντες οἱ ἔφοροι ταῦτα μαθόντες, ἐφωράθησαν αὐτῷ συλληψόμενοι, φθάνει εἰσπεσὼν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς χαλκιοίκου ἀθηνᾶς, καὶ ἱκέτης ἔν τινι οἴκῳ τοῦ τεμένους ἐκαθέζετο. οἱ δὲ ἀνοικοδομήσαντες τὴν εἴσοδον, ἀνελόντες τὴν ὀροφὴν τοῦ οἴκου, ὑπὸ ἐνδείας αὐτῷ περιέσχον ἱκέτῃ μένοντι ἀπολέσθαι. καὶ ἐπεὶ ἀποψύχοντα ἔγνωσαν, ἐξεκόμισαν τοῦ τεμένους. καὶ ἐν βουλῇ ἦσαν, εἴτε δοῖεν αὐτῷ ταφῆναι, εἴτε μή. τοιαῦτα ὦ Ἀλκέτα τὰ τῆς εὐτυχίας πέρατα παυσανίου κατέλαβον. Καὶ σοὶ ἀποδέδωκα πάντα τὸν λόγον τοῦ εἵλωτος ἀνδρός. καὶ μηκέτι ἡμᾶς ὀδύρου τῆς φυγῆς. τρισόλβιοι γὰρ ἡμεῖς ἄρα, οἱ φθόνῳ ἐμετρήθημεν, καὶ οὐκ ἐλάσσονες φθόνου ἐγενόμεθα. ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τῶν παρόντων ἔχομεν αἰτιᾶσθαι, καὶ τοῦ πέρατος, οὗ ἐτύχομεν τῆς ἐν δημοκρατίᾳ εὐπραγίας. ἀλλ' εἴπου ἄρα αὐτοῖς, ὅτι ταπεινοὶ ἤδη γεγόναμεν, ἔλεος καὶ μεταμέλεια τοῦ πάθους ἀντὶ φθόνου γίνεται, μανθάνων ἐπίστελλε ὦ Ἀλκέτα. καὶ τάχα ἂν ἤδη καὶ αὐτολύκῳ ταῦτα ἐπιστέλλοντι πειθοίμεθα.

Θεμιστοκλῆς Ἀμεινίᾳ χαίρειν.

γ'.

Εἰ καὶ μὴ κεχρήμεθα ἀλλήλοις πολλῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἐοίκαμεν ἀλλή-

iugandis quidem Græcis parum se curare aiebat, quod ne nunc quidem tuto liber esset: prius vero se liberari rogabat. At Pausanias & fidem illi de vitanda nece dedit, rogatumque ut quæ sciret, seruaret apud se, erigit, & Lacedæmonem ibat. Sequebantur illum viri, qui nihil non audierant. Quibus Ephori omnes quam citissime cognitis, dum comprehendere illum volunt, non latuere id prauidentem. sed sese ille proripiens irruit in æneum Chalciacæ Mineruæ templum, & supplex in quadam domo sedebat, quæ templi erat. Illi muro ostium obstruẽtes, sublato quoque domus tecto, sine alimonia incluso supplici mortem attulerunt. Cum vero iam efflaturum animam cognouissent, è delubro eduxerunt: & consultabãt, darent ne illum ad sepulturam, an nõ. Hic fuit, Alceta, exitus felicitatis Pausaniæ, & narraui tibi omnia, quæ didici ab homine Ilote. Nec nostrum exilium erit tibi amplius deflendum. Ter n. felices nos, quibus liuor fuit malorum mensura, dignique fuimus, quos exagitaret inuidia. Nam virtus causa est, cur in hoc statu simus, talemque finem habuerit in administranda Repub. nostra prosperitas. At si forte illis, iam n. humili fortuna sumus, liuor in commiserationem transit, & animum facti pœnitentem, scribito ad nos, si cognoueris Alceta, ita n. fortasse & Autolyco similia scribenti credemus.

Themistocles Aminiæ.

3.

ETsi diu inter nos mutua familiaritate non sumus vsi, nisi tamen

ἀλλήλοις παντα τὸν βίον, ἀπεχρεῖαι μὲν κεκοινωνήκαμεν, μεγάλα δέ. ὥστε ἀποχρῆν ἡμῖν τὴν ἡμέραν ἣν ἐναυμαχήσαμεν ἐν ταυτῷ, οὐ στρατιᾶς μέρος ὄντες, ἀλλ' ἐγὼ μὲν ὃν σὺ οἶδας, καὶ οἱ πλείους τῶν νῦν ὄντων ἀνθρώπων. σὺ δὲ τριήραρχος, ὡς τοῦ παντὸς ἀριστεύων ναυτικοῦ. ἢ ποῦ μείζων καὶ βεβαιοτέρα φιλία, ἢ συνεχεστᾶσιν καὶ συνδειπνοῦσιν, ὅσας ἡμέρας ἀνθρώποις εἶναι δώσεις τὸ Τιθωνοῦ δὴ λεγόμενον γῆρας, διὰ τὸν χρόνον ἂν γένοιτο. πέπεισμαι μὲν οὕτως ἀνδρεῖον ὄντα σε καὶ δίκαιον, οὐδὲ ἀμνήμονα εἶναι πείθομαι ὧν χρεὼν μεμνῆσθαι, ἀλλὰ τὸν καιρὸν ὁρᾶν ἐκεῖνον οἴεσθαι παρόντα, ἐν ᾧ σὺ μὲν ἐπίδοξος εἰς πάντας ἐγένου δι' ἡμᾶς, ἡμεῖς μέντοι διὰ σὲ πολλοῖς καὶ δυνατοῖς οὐκ ἀθηναίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων προσεκρούσαμεν. ἢ πῶς οὐ δεινὸν ἂν γένοιτο, Ἀλκιβιάδην μὲν καὶ Στράτιππον, καὶ Λακρείδην καὶ Ἐκμόχλην τοὺς ἀθηναίους, τὸν Αἰγινήτην δὲ Ἀριστείδην καὶ δέρκωνα τὸν ἐπιδαύριον, καὶ κέλωνα τὸν τροιζήνιον καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν ἑλλήνων προδοσίαν τῆς ἐμῆς στρατηγίας καταδικάζειν. δι' ἣν αὐτὸ τοῦτο, ὧν ἕκαστος βούλεται τοῖς ἄρχουσιν ὑπάρχειν τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ῥυομένοις ὅτι περὶ σοῦ μοι δι' ἀπεχθείας ἐγένοντο. Καὶ ἐδικάσαντο ὀρθὴν τὴν ὑπὲρ τῶν ἀριστείων δίκην, ἐνεμεσήσαντες δὲ δι' ὧν ὑπ' ἐκείνων καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ ἄγομαι καὶ φέρομαι. μὴ οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ γε οὐ τὸ ἀντὶ πάντων ἐκείνων εἶναί μοι καὶ φίλον. καὶ ἐρρωμενέστερον τῷ παντὶ τῆς δυσχαρεσίας μετὰ τοῦ δικαίου ἡμῖν ὑπάρξει ἡ μετὰ τοῦ ἀδίκου μνησικακία, καὶ μεῖζον ἐκεῖνοι δυ-

nostra vita similes fuimus, & alter alteri non crebro quidẽ, sed præclaram nauauimus operam, vt nobis sufficiat vnus ille dies, quo pugnam naualem simul pugnauimus, non vt exercitus pars, sed & ego quidem is, quem tu nosti, & plurimi hominum, tu vero trierarchus & vniuersæ nauticarum copiarum multitudini virtute præcellens. Quæ maior & firmior amicitia est, quam foret ob diuturnitatem prandia cœnasque communes agentib. per tot dies, quot fuisse velis quam aiunt Tithonis senectam. Non ergo te solum opinor strenuum & probum, sed nec eorũ immemorẽ, quæ meminisse oportet; ac illud tempus adesse putantẽ, quo in nostra causa multum es nomen cõsecutus; nos a. propter te apud multos ac potentes, non tantum Altheniẽses, sed alios etiam Græcos offendimus. An vero ferendum erit, Alcibiadem quidem & Stratippum, & Lacridem, & Ecmochlem Athenienses; Aeginetam vero Aristidem, & Derconem Epidaurium, ac Celonem Trazenium, multasque alios ex Græcis, accusare me proditionis dum nauarchi imperio fungerer, eã ipsam ob causam, quã inesse quisq; in iis vult, qui magistratũ gerẽtes patrias liberant, & eorũ inimicitias tua causa me suscepisse. Qui iustam quidẽ tulerũt de deferẽda præstãtiori palma sententiã, sed postmodũ indignabundi ea gesserũt, per quæ ab illis multisq; aliis agor & feror, te v. & tuo ipsius nomine, & loco illorũ omniũ mihi nõ esse amicũ: & iniqua maleficiorũ recordatio fortior omnino erit acceptorũ beneficiorũ iusta memoria: plusq; illi va-

lebunt

νήσονται κακοῦντες ἡμᾶς ἀδίκως, ἢ σὺ δικαίως εὖ ποιῶν. ἀλλ' οὐ γὰρ πείθομαι ταῦτα ὑπὲρ Ἀμεινίου τοῦ Εὐφορίωνος, ἀνδρὸς οὐ τὴν πατρῴαν μόνον εὐγένειαν γενναίου ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν συγγενῶν, Κυναιγείρου μὲν τοῦ μαραθωνικῷ πολέμῳ διενεγκόντος τὰ πολέμια, Αἰσχύλου δὲ ἐν παντὶ τῷ βίῳ κατὰ παιδείαν καὶ σωφροσύνην διαφέροντος. ἀλλὰ καὶ μιμήσῃ τούτους ἑαυτόν. καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ὅμοιος ἔσῃ καὶ τῷ σεαυτοῦ ναυάρχῳ βοηθήσεις ἡ δὲ βοήθεια ἀρίστη, ἀντέχειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἑκάστοτε. Καὶ ἐν μὲν τοῖς δημοσίοις συλλόγοις, εἴτε καινότερον ἐφ' ἡμῖν ῥάπτοιτο, καὶ μηχανῷτο ὑπὸ τῶν ἐξελασάντων ἡμᾶς κακόν, ἢ τῆς ἀθλίας μου γυναικός, εἴτι καὶ οὐ τῶν ἡμετέρων ἐπαγγέλλοιο συλλαμβάνειν, καὶ ὑπουργεῖν τὰ μέτρια, εὖ ποιήσεις. Εἰ δὲ ἐπαγγέλλοιτο, οὐδέν σε ὀχλήσει πλέον ἐπιμελείας καὶ ἐπαχθοῦς φροντίδος.

lebunt ad inferẽda nobis mala, quam ad curãda tu commoda? Verum ego hæc non crediderim de Aminia filio Euphorionis, viro non paterna solum, sed & consanguineorum nobilitate illustri; Cynægiri, qui bello Marathoniaco egregia bellicæ virtutis opera præstitit. Aeschyli, qui toto vitæ curriculo eruditionis temperatique animi laude præstat. Nimirũ tu & tui ipsius sectator eris, & fratrum similis, tuoq; nauarcho auxilium feres. Optimus vero ferẽdi auxilii modus erit, in singulis quibusque concionibus obniti. Et si in publicis conuentibus profitearis te laturum opem, & in rebus honestis non defuturum, si noui quid in nos, vel miseram vxorem, vel natos consuatur, & adhibeantur machinæ ab iis, qui nos eiecerũt in exilium, ita beneficium contuleris. Quod si profitearis, nihil plus molestiæ habebis, quam quod diligentem laboriosamq; curam susceperis.

Θεμιστοκλῆς Ἀνταγόρᾳ χαίρειν.

δ'.

Ἐπηγγέλλεσθέ μοι πολλάκις, ὦ Ἀνταγόρα, σὺ καὶ Αὐτόλυκος ῥᾳδίως ἡμᾶς τοῦ ἐξοστρακισμοῦ ἀπολύσειν. μαχεῖσθαι δὲ τῷ ἐχθρῷ ἡμῶν Ἀριστείδῃ ἐλέγετε, καὶ πρὸς τὰ ἐναντία τὸ πλῆθος ἢ ἐκεῖνος ἄγει, καὶ ἤδη αὐτὸν ἔλασσον φέρεσθαι, μὴ ἐθέλοντα ἀνεῖναι τῆς ἔχθρας. Ἀριστείδης ἡμῖν Ἀνταγόρας γέγονεν, καὶ Ἀριστείδης Αὐτόλυκος. καὶ οὐδενὸς ἂν κακῶν μετέσχομεν ὧν μέλλομέν τε καὶ ἤδη μετέχειν, εἴπερ ἡμῖν τοσοῦτοι τρεῖς ἢ τέσσαρες γενέσθαι ἐν Ἀθήναις φίλοι, ὁποῖος Ἀριστείδης ἐχθρὸς εἶναι.

Themiſtocles Antagoræ.

4.

POlliciti sæpe mihi estis tu Antagora & Autolycus, facile nos Ostracismo liberaturos, pugnaturos enim dicebatis vos cum Aristide nobis inimico, plebemq; in contraria studia, quam ille traxerit, distracturos, iã n. & auctoritate illum inferiorem esse, quod inimicitias relaxare nolit. Aristides nobis euasit Antagoras, & Aristides Autolycus. Certe in malis, quæ passi & passuri sumus, non essemus, si tres aut quatuor Athenis amici essetis, qualis vnus est inimicus nobis Aristides;

 imo

νῖαι. μᾶλλον δὲ εἰ καὶ ἐπείσθητε ἡμῶν τῶν ἐχθρῶν. Νῦν δὲ διὰ τίνας μᾶλλον ὦ Ἀνταγόρα φεύγομεν; δι' ὑμᾶς, οὐ γὰρ τοὺς ἐχθροὺς γε ἀλλοτίη κατερχόμεθα ἀγγεῖλαι, ἀλλὰ νικήσατε ὦ φίλοι, καὶ φεύγωμεν οὐδένα οὐδαμοῦ αἰτιασάμενοι, καὶ τὸν εἰ τὰ οἴκτιστα πεισόμεθα.

imo si nostrum audissetis inimicum. Nunc vero Antagora quinam potius sunt exilij nostri auctores? vos. Neque enim possumus vulpes appellare inimicos nostros. Sed vincite vos amici, & exulemus, in nullum alium causam conijcientes, miserrima licet quaque passuri.

Θεμιστοκλῆς Ἀριστείδῃ χαίρειν.

ε.

Τὴν μὲν ἔχθραν ἡμῶν τὸ ἀνόμοιον τῆς τύχης ἤδη λελύκει καὶ ἀσθενείας, ἣν ἐκθρέψει φυγάσι. σὺ δὲ τοῦτο καὶ ὑπερῆρας ὦ Ἀριστείδη, καὶ εὐεργεσίας κατῆρξω παρ' ἐλπίδας εἰς ἀτυχοῦντας ἡμᾶς. καὶ οὐδὲ τοῦθ' ἡμῖν ἐνέλιπεν εἰς τὸ μηδὲν ἂν προσδοκήσαμεν γεγονέναι. Καί σοι οὐδὲν ἀπόλωλε τῆς ἐπὶ τούτῳ χάριτος, καὶ εἰ μὴ κατορθῶσαι ἴσχυσας. ἀλλὰ καὶ πλείονος ἀρετῆς ἐξ οὗ προθυμίας εἰς ὑπεροεδὲ αὐτὴν ἐσώθημεν, ὅτι καὶ πρὸς οὕτως ἔχοντας Ἀθηναίους ἐμαχέσω. περὶ δὲ τῆς φερούσης ἡμᾶς νῦν φυγῆς, ὡς αὐτὴ μειζόνων αὐτῶν κακῶν κωλύμα καὶ αὐτὴν οὖσαν ᾑρήμεθα, πῶς οὐχὶ καὶ σοὶ ταυτὰ δόξειεν; αὖθις καὶ Πολύγνωτος ἐπέστειλεν ἡμῖν· αὐτὸς γὰρ (τοῦτο τὸ φεύγειν) κατὰ τάχος, ὡς ἀπὸ τιμωρίας ἑτοίμης φεύγειν παρεκελεύετο. Καὶ οὐκ ἐδόκει μοι (τούτου οὐκ αὖ γενομένου, εἰ μένοιμεν) ἁμαρτάνειν. Ἀθηναῖοι γὰρ ἦγον ἐπὶ τὸ κοινὸν δικαστήριον τῶν Ἑλλήνων, ὅπου πολὺ πλεῖον γε τὸ δωρικὸν τοῦ Ἰωνικοῦ. καὶ τὸ μὲν πλεῖον ἔμελλεν ἐναντίον γίνεσθαι, τὸ δὲ ἔλασσον ἀνωφελές.

Themiſtocles Ariſtidi.

5.

INimicitias nostras extinxit iã fortuna dissimilitudo, & imbecillitas qua exules illa cumulat. Tu vero hoc etiam plus egisti, nam prater spem nos perdita fortuna homines aggressus es beneficiis obstringere, & hoc etiam nobis non defuit, nequid eorum qua nũquam sperabamus fore, non eueniret. Certe gratia, qua tibi ob hoc debentur non peribunt, licet re efficere non valueris. Imo maiorem in te virtutem ac studium agnoscemus, quam si per has ipsa salui essemus, quandoquidem cum Atheniensibus ita etiam affectis pugnasti. De nostro porro exilio, in quo nunc sumus, quod ipsum etsi malum, ad euitanda tamen maiora mala elegerimus, non dubito quin & ipse consilium nostrum probaturus sis. Scripsit rursus ad nos Polygnotus. Ipse enim monuerat, vt ab imminente pœna nos quam celerrime in fugam conijceremus, nec aberrare mihi videbatur. Quoniam Athenienses vocabant nos ad commune Græcorum iudicium, in quo plures sunt Dores quã Iones, & maior pars damnatura nos erat, minor v. nulli futura vsui,

φιλεῖς. Καὶ αὐτὸ δὲ οὐ φίλον ἦν τὸ ὑπηγμένον. ὥστε εἰκότως ἂν ἡμᾶς τὸ ἄλλο ἅπαν δέξαιτο ἀνθρώπων γένος, εἴτε βαρβάρων, εἴτε ἑλλήνων τύχοι. παρ᾽ οἷς δυνήσεται ἡμᾶς καὶ ταῦτα, ἐφ᾽ οἷς διωκόμεθα, ὠφελεῖν.

vsui, & huius etiam ea portio, quæ in ditione est, amica non est. Quamobrem quodlibet aliud hominum genus excipiet nos, siue Barbarorum, siue Græcorum, apud quos hæc ipsa etiam, ob quæ ad supplicium quærimur, nobis prodesse poterunt.

Θεμιστοκλῆς Ἀριστείδῃ.

ζ'.

Ἥκομεν εἰς Πέρσας ὦ Ἀριστείδη, ἥκομεν καὶ οὐδὲν δεινὸν ἐπάθομεν ὑπ᾽ αὐτῶν. οἶδα δὲ, ὅτι καὶ σαυτὸν θαυμάσεις, τοῖς δὲ προσποιήσῃ μὴ παρ᾽ ἐλπίδα σοι τοῦτον τὸν λόγον λελέχθαι. ἅμα καὶ τεκμηρίῳ χρήσῃ πρὸς τὸ πλῆθος, ὅτι βεβαιοῦταί μου ἡ διαβολὴ τῇ τ᾽ ἐμῇ εἰς ἐκείνους ἐλπίδι, τῇ τ᾽ ἐκείνων φιλοφροσύνῃ εἰς ἐμέ. ἀλλ᾽ ὅταν ταῦτα ληρῇς ἔχων, ἐπιπεσεῖταί σοι τὸ ἐν Σαλαμῖνι τρόπαιον. ἔστι δὲ λίθινον οἶδα καὶ νεανικῶς εὐμέγεθες, οὐκ αἴτιος ἔγωγε μᾶλλον δῆμον ταράττοις, οὐδ᾽ ἄλλοις εὐεργέταις φθονήσῃ, τίς ἄρα δαίμων οὐ κατὰ τὴν σὴν ἀλαζονείαν δίκαιος, ἀλλὰ ἀληθινὸς, ἐκείνην τὴν πέτραν εἰς τὴν ἐπάρατόν σου καὶ ἀχάριστον κεφαλὴν ἐκβάλοι. Ἐμὲ δὲ οὐκ ἀντευποιῶν περισώζεταί βασιλεὺς ὁ μέγας, ἢ τὸ μήκιστον ὧν ἡμῖν ἐχαρίζετο ἀμειβόμενος, μαθὼν ἃ πέπονθε. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐχθρὸν ᾔδει με αὐτοῦ, τῆς δὲ ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, καὶ τῆς τύχης ᾤκτειρεν. τοι γὰρ τοι κινδυνεύειν αὐτοὶ περὶ ἐμοῦ ἐπιπρεσβεύεσθε παρ᾽ ἐκεῖνον, ἢ ποιῶς αὐτοὶ ἠδικεῖτε, ἦν ἐκεῖνος βοηθεῖν ἀδικουμένῳ. αὐτοί τε ἐλεει-

νὸν

Themistocles Aristidi.

6.

PRofecti sumus, Aristides, profecti sumus ad Persas, & nihil mali passi sumus ab iis, ...raberis tecum ipse scio, cæteris vero simulabis, haud quaquam esse præter spem hoc tibi dictum. Assumes id tu etiam tanquam certum argumentum ad plebem, ex mea in eis spe, & eorum humanitate in me probari, quod in me finxit calumnia. Has nugas dum garris, ruet in te trophæum in Salamine erectũ lapideum illud esse scis, & mole permagnum, cuius autor ego; vt maiores in populo turbas commoueas, & beneficia conferentibus inuideas: si quis Deus non pro tua arrogantia iustus, sed re vera hoc titulo dignus saxum illud in execrandum & ingratum tuum caput deuoluat. Me vero vult saluum magnus Rex, non vt gratiam referat (certe enim passus, quæcunque passus est, nostris beneficiis egregie responderet) sed inimicum quidem sibi me in aliis norat, at virtutem admiratus est, & fortunam miseratus. Quocirca si propter me legationem mitteretis ad illum, inique vos egisse iudicaremini, vt is iniqua passum subleuaret: & eiicientes vos mise-

randum

νδὶ ἐποιεῖτε ἐκβάλλοντες. ὁ δὲ ἄρα ἀκτίρεσιν εἰκότως ἐκβεβλημένον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐλεεῖ. τὰ νῦν εἰσὶ οἱ φυγάδες ἡμεῖς. ὥστε πνιγέσθω μὲν ὁ Λυσιμάχου υἱὸς Ἀριστείδης. πνιγέσθω δὲ πᾶς, ὅτῳ μὴ καθ' ἡδονήν ἐστιν ὅτι δεξιώτερον ἡμῖν ἀπήντηκεν, ὡς αὐτὸς ἤλπιζεν.

randum fecisse, ut merito ille miseraretur eiectum. Quanquam exules nos iam amplius admirabiles non sumus. Quare disrumpatur licet Aristides Lysimachi filius. Disrumpatur cuicunque iniucundum est, commodius nobis rem euenisse, quam ipse sperabat.

Θεμιστοκλῆς Αὐτολύκῳ χαίρειν.

ζ.

Ἥδιον ὦ Αὐτόλυκε παρηγορεῖν ἄν σε βουλοίμην ἡμᾶς, ἢ τ' ἀληθῆ λέγειν. σὺ δὲ ἐπιστέλλων σφόδρα ἤδη μεταμέλειν Ἀθηναίοις τῆς ἡμετέρας φυγῆς παρηγορεῖν ἔμοιγε δοκεῖς μᾶλλον, ἢ τ' ἀληθῆ λέγειν. οἵ τε γὰρ τὸ πλῆθος δι' ἡμᾶς διαβάλλοντες ἰσχύουσιν, καὶ καιρὸς οὐδεὶς καταλαμβάνει, ἐν ᾧ ἀχρεῖοι ἂν ἐν τῇ πόλει οἱ καλοὶ εἶεν, καὶ ἅμα αἴσθησιν παρέχοντες, ὅτι κατειργάσαντο τοὺς ἀμείνους ἐκπεσεῖν. ἀλλὰ νῦν τῇ κοινῇ εὐπραγίᾳ ἐπικαλυπτόμενοι ἀφανέστερον ἔχουσι τὸ ἀργεῖν. Καὶ μὴν ἐγὼ τὰ ἀποκρύπτοντα αὐτούς, ἐφ' ᾧτε ἡ πόλις εὐπραγείη· ἢ γὰρ ἂν ἡμᾶς ἐπιεικῶς τὰ ἐν Ἀθήναις ἀγαθὰ καὶ δι' ἀκοῆς εὐφραίνοι, κἂν εἰ δοκῇ μὴ ὑπὲρ ἡμῶν εἶναι ἐπιδεδωκέναι αὐτὰ ἐξ ὅτου ἐφύγομεν. ἴσως γὰρ ἤδη καὶ ταῦτα ταῖς ὑμετέραις ἕπεται ἀρχαῖς. καὶ εὖ καταστάντα εὖ προχωρεῖ. Καὶ ἡμεῖς ἴσως ἂν ἑαυτοὺς δικαίως αἰτιῴμεθα, ἀνοίξαντας ὁδὸν τοῖς πράγμασιν εὐρεῖαν, δι' ἧς ἂν οὐκ ἐπιδέοι τοῦ ἄγοντος. σὺ δὲ ὦ Αὐτόλυκε μὴ ὡς αὐτοὺς ἐθέλειν μεταμέλεσθαι ἀθη-

Themistocles Autolyco.

7.

Mallem te Autolyce vera scribere, quam nobis solatium dare. Dũ enim scribis, valde iam pœnitere Athenienses nostri exilii, videris mihi non vera dicere, sed solatium potius prabere. Nam & qui plebem contra nos seducunt, praualent: & nullum tempus venit, quo & nihili homines urbi non sint usui, & simul efficiant, ut perspectum fiat, eorum opera esse eiectos prastantes viros. Nunc vero in publica felicitate latet eorum inertia. At certe mea sunt, per qua illi latent, & ciuitas secundis rebus gaudet. Vtinam vel audienda prosperas Atheniensium res laetemur; etsi non videtur esse in nostram rem. ut ea meliori loco sint, ex quo eiecti fuimus. Fortasse enim hic status pendet ex eo, quem nos fundauimus, & bene constitutus, bene progreditur, nec immerito forsitan nos auctores dixerimus, qui viam rebus amplã aperuimus, in qua non sit opus duce. Tu porro Autolyce scribito nobis de Athe-

ἀθηναίους, ἀλλ' ὡς αὐτοὶ ἔχουσιν ἐπίστελλε ἡμῖν. ἔχουσι γὰρ οἶμαι, καθὰ ἂν αὐτοὺς τρέπωσιν οἱ παρόντες, οἱ φανερώτεροι ἂν ἦσαν τῆς κακίας μὴ φυγόντων ἡμῶν.

Θεμιστοκλῆς Καλλίᾳ.

η'.

ΜΗ' ζήλου ὦ καλλία Ἀριστείδου τοῦ φθόνου. καὶ γὰρ ἐκεῖνος πολλά σε ἔφη ζηλῶσαι τοῦ πλούτου. καίτοι μακρῷ ἄμεινον ἦν. διὸ πάντες εὔχονται σφίσιν αὐτοῖς καὶ γενεαῖς σφετέραις καὶ ἐκεῖνον ἀσπάζεσθαί σε, ἢ ἅπαντες ἐχθαίρουσιν, καὶ ἐπάρατα ἡγοῦνται, ἐκεῖνα μιμεῖσθαι. μηδὲν οὖν ἔτι, μηδὲ σωφρόνιζε ἀθηναίους, ὅτι εἰκαίως χειροτονοῦσιν, καὶ ἐκ τῶν ἀναξίων αἱροῦνται στρατηγούς εἰς ἐμὲ διατιθέμενος, ἀλλὰ πρῶτον ἐκεῖνο σκόπει. ἐπιπλήττεις αὐτοῖς νενικηκότας προστάτας κεχειροτονηκόσιν. ἔπειτα ὅστις ὢν αὐτὸς ταῦτα ληρεῖς, ὅτι οὐδὲ μετὰ πολλοὺς ἄλλους Θεμιστοκλέας στρατηγὸς ὧδε ἀποδειχθῆναι δεδυνημένος. οὐ γὰρ τῶν τυμβωρυχησάντων τοὺς ἐν τοῖς λάκκοις ἐν μαραθῶνι κατασεσηπότας περσῶν, ἀλλὰ κατὰ τῶν ναυμαχησάντων καὶ ἀποκτεινάντων τοὺς ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν εὐβοίᾳ παραταττομένους ἔδει στρατηγῶν καθόλου τῶν ἡγεμόνων τῇ πόλει. οὐδὲ πολλὰ μὲν χρήματα κεκτημένων, ὁπόθεν δὲ αὐτὰ κέκτηνται εἰπεῖν οὐ δυναμένων, ἀλλὰ μεγάλα καὶ καλὰ ἔργα διαπραξαμένων. Σὺ δὲ ἐν οἷς δυνατώτατος ἦσθα αὐτὸς ἑαυτοῦ τε τῶν ἄλλων οὐδὲν ὀνήσας τὴν πόλιν, ἐν οἷς ἀχρηστότατος εἶ πάντων ἀθηναίων, αὐτὴν ἐν τούτοις περιεργάζεσθαι

Atheniensibus, nō vt ipse velles, mutasse illos consilium; sed quo sint erga nos animo: sunt a. arbitror, prout eos deflectunt, qui præsentes sunt, quorum notior esset nequitia, si non ipsi exularemus.

Themistocles Calliæ.

8.

INuidia laborantis Aristidis æmulator caueſis Callia. nam & ille tibi non multum inuidere opulentiam dixit: quanquam hoc longe præstantius est. Quocirca omnes sibi suisq; posteris moderationem illius præoptant eorum imitatione, quæ omnes odio habent, & execranda iudicat. Ne igitur culpam in Athenienses coniicias, nec reprehendas vt insipientes, quod magistratus creent sine consilio, & indignos eligant præfectos, in me sermonem detorquens, sed primum illud considera. Increpas eos, à quib. creati duces sunt, qui victoriam reportarunt. Deinde, qui vir tu hæc blateras; cum ne post multos quidem Themistocles dux designari potueris. Opus enim erant Athenis duces, & magistratus, non qui sepulchris Marathone suffosis, putrefacta Persarum cadauera in subterraneis foueis despoliauerunt, sed qui commisso nauali prælio ad Salaminā & ad Eubœam prostrauere hostiles copias. Nec qui pecuniosi admodū sint, at vnde pecuniam coegerint, dicere non habeant: verum qui magna & egregia opera præstiterunt. Tu vero, qui quo plurimū vales nullam Athenis vtilitatem attulisti; anxie nimis & curiose inquiris ea, ad quæ vnus ex omnibus Atheniensibus es minimū

aptus,

ράζειας, καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπιχειρεῖς. Καὶ κατὰ πλοῦτον μὲν τοσοῦτον ὄντα, οἷον οὐκ ὀλίγαι μυριάδες περσῶν ἐπλούτουν, οὓς πάντας σὺ ἐκληρονόμησας, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀφελόμενος τοὺς μαχεσαμένους αὐτοῖς, καὶ τὴν πόλιν σύμπασαν παραλάφυρα, οὔτε μικρὸν, οὔτε μέγα οὐδὲν ὤνησας οὐδέποτε τὴν πατρίδα. λόγοις δ' ἄρα, ἐν οἷς σὺ ἀδυνατώτατος, σωφρονίζειν αὐτὴν ἐπιχειρεῖς, καὶ πολεμικῶν ἔργων ἐν οἷς ἀχρηστότατος εἶ καὶ ἀνανδρότατος, ἐπιτιμᾷς Ἀθηναίοις, οὕτω καὶ μὴ οὕτω διαγνοῦσιν, ἀλλ' ὧδ' ἔχει ὦ Καλλία, τοὺς λέοντας ζῶντας μὲν ὄντας, οὔτε οἱ ταῦροι ὑπομένουσιν οὔτε ἄλλο τι τῶν μεγάλων καὶ ἀλκίμων θηρίων. πεσόντων δὲ αὐτῶν καὶ κειμένων οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ μύες ἐπ' αὐτοὺς ἀναβαίνουσιν. ὥστε καὶ σὺ νῦν μὲν ἀπάλλυς ἡμῶν ᾗ βούλει καὶ ἐμπιπλᾷς, ὅτι πᾶσιν ἐσμὲν περίπτωτοι. οὐδὲν μέντοι τῶν ἀδοκήτων, εἰ καὶ ἡμῖν ποτε ἔτι γ' οὖν ἐμπνέουσιν, καὶ τὴν ψυχὴν ἔχουσιν δώσει θεὸς ὑπομνῆσαι ταύτης τῆς δημηγορίας· δώσει δ' εὖ οἶδα. οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα, φασὶν οἱ ποιηταί.

aptus, & tantis quidem opibus, quantis affluebant non paucæ Persarum myriades: quas tu detractis spoliis heres omnium factus, nescio quomodo iis abstulisti qui pugnarunt, & vniuersæ vrbi, nec paruo, nec magno emolumento vnquam patriæ fuisti: sermone vero, quo infantissimus es, illum castigare audes, deque bellica re obiurgas Athenienses, quod ita, vel non ita deliberarint qua tu es homo nihili & inertissimus. Sed res sic habet Callia: viuos leones nec tauri ferunt, nec vlla ferarum quantalibet magnitudine & robore præstantium, sed prostratis & mortuis non mirum, si & mures insultant. Quare tu etiam nunc quidem vt lubet, insilis & irruis in nos, quando res nostræ iacent. Forsan nobis quoque spiritum adhuc ducentibus, & animam habentibus dabit Deus, vt ad memoriam tuæ concionis te reuocemus. Dabit autem sat scio. Nunquam succedunt male facta, aiunt poetæ.

Θεμιστοκλῆς Ἀβρωνύχῳ χαίρειν.

θ'.

Οὐ τὸ παθεῖν Ἀθήνῃσιν ἄδικα καὶ ἀνάξια, ὦ Ἀβρώνυχε καινὸν εἶναί μοι φαίνεται. ἐπεὶ τοῦτο μὲν τοῦτί ἐστιν, τὸ μὴ παθεῖν ἦν καινότερον. ἀλλ' ὅτι πρὶν μὲν ὀλιγοχρόνιος ἦν ὁ φθόνος, καὶ ταχὺν ἴσχων τὴν μεταμέλειαν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, μᾶλλον

Themistocles Habronycho.

9.

Non videtur mihi Habronyche nouũ, iniqua & indigna ab Atheniensib. pati: nouũ sane illud esset, si nihil noui pateremur. Sed quod antea quidẽ liuor cito extinguebatur, & non sero pœnitebat vrbem nostram, imo

λον δὲ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ πόλει. ἐμοὶ μὲν γὰρ ὡς περὶ ἀλλοτρίας ἤδη οἱ λόγοι. τανῦν δέ. ὁρᾷς γὰρ, ὅσον ἐφ᾽ ἡμῶν τούτων ἐπιδίδωσιν τὸ ἐπιχώριον πάθος, ὠστρακισμένους ἡμᾶς κατεψηφίσαντο, τὸ καινόν γε τοῦτο ποιοῦντες, ἐκ τῆς φυγῆς φυγαδεύοντες. μὰ Δία, ἀλλ᾽ οὐδὲ φεύγειν ἐῶσιν, σὺ οἶδ᾽ ὅτι φήσεις. καὶ γὰρ ἔγωγε πέπυσμαι. διότι ἡ φυγὴ μὲν ὀλίγον τι ἔδοξεν αὐτοῖς εἶναι τιμώρημα ἐπ᾽ ἄνδρα τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα κατειργασμένον αὐτῶν τοὺς πολεμίους. θανάτῳ μέντοι δεδόχθαι σφίσιν αὐτοῖς κολάζειν ἡμᾶς αὐτοῦ γε τούτου ἕνεκα, καὶ μαστῆρες ἀθηναίων εἰς Ἄργος ἴασιν καὶ πάντες. ἕπονται δὲ αὐτοῖς καὶ λακεδαιμόνιοι. ἐμὲ δὲ οὐκ ἀθηναίοις ἐλύπουν ὦ Ἁβρόνυχε ἑπόμενοι λακεδαιμόνιοι, ἀθηναῖοι δέ με ἀνιῶσιν σπαρτιάταις ἑπόμενοι. Καίτοι οὐκ ἀθηναίοις διαβάλλουσι πιστεύοντες οἱ τῶν λακεδαιμονίων ἔφοροι παυσανίαν ἐκόλαζον, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς φίλοις τοῖς παυσανίου, καὶ συνειδόσιν ἐκεῖνο τοὔργον ἅπαν, μόλις δὲ αὐτῷ τῷ παυσανίᾳ ὁμολογοῦντι. οἱ δὲ ὑμέτεροι οὐδενὶ τῶν ἀλλοτρίων, οὐδ᾽ εἰ πολέμιος εἴη, ἐπὶ τοὺς ἰδίους ἀπιστοῦσιν. τὸ δ᾽ αἴτιον οἶμαι τούτου, διότι ἥδιον οὗτοι τοῖς φίλοις φθονοῦσιν. ἤπερ ἄλλοι τοὺς ἐχθροὺς μισοῦσιν. ἀλλ᾽ οὐκ ἀθηναίους σε ἐλέγχειν ἐπιχειρῶν ἔγωγε λανθάνοντας τουτὶ γράφω. εἴ γε ὦ θεοὶ φίλοι ἐλάνθανον μόνον, νῦν δὲ τοῖς ἐπαινοῦσι αὐτοὺς μᾶλλον ἄπορος ἡ συνηγορία, ἢ τοῖς ψέγουσιν ἀναγκαῖος ὁ ἔλεγχος, ἀλλὰ προσοδύρασθαί τι μοι ἔδοξεν ἀνδρὶ ἑταίρῳ ἐμαυτοῦ καὶ φίλῳ ἔτι δὲ καὶ ὑπομνῆσαι

imo vero vestram: iam enim de illa mihi tanquam extranea loquendum est. Nunc autem, vides enim & ipse, quam longe procedat nostra ætate malum hoc patrium: Ostracismo nos eiectos damnarunt, rem hanc nouam facientes, & è fuga fugantes. Quid fugantes dico? Nec fugere nobis permittunt, inquies: perlatum est enim ad me. Quandoquidem fuga exigua visa est illis pœna in hominem, qui hostes eorum tot tantisque malis afflixerit, mortis pœnam in nos constituere ipsis placuit. Atque ad hoc missi sunt Argos ab Atheniensibus indagatores, quos & Lacedæmonii sequuntur. Ego vero, Habronyche, haud moleste fero, quod Lacedæmonii sequantur Athenienses sed doleo Athenienses esse Lacedæmoniorum asseclas. Quanquam Ephori Lacedæmoniorum non sumebant de Pausania supplicium, quod fidem haberent criminationibus Atheniensium, aut Pausaniæ amicis totius rei conscius, cum vix etiam ipsi Pausaniæ fatenti crediderint. At vestri in suos extraneorum nemini, etiamsi hostis sit, fidem non habent. Cuius rei causam esse arbitror, quod hi libentius inuident amicis, quam alii in odium veniant inimici. Cæterum ego, non quod Athenienses redarguere velim, hæc scribo. Si tamen, dii boni, latebant. Nunc vero maior est laudantibus eos defensionis inopia, quam vituperantibus redargutionis necessitas. Sed hæc apud Sodalem, & amicum meum deflere aliquantum volui, deque tuo statu eum admonere.

γῆται τῶν οἰκείων. περὶ ὧν δ᾽ εὐλαβεῖσθαί σε καὶ μᾶλλον, ὅτι λακεδαιμονίους ὁρῶμεν ἀθηναίων ἄρχοντας καὶ ψηφιζομένους ἀθήνησιν κατὰ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν ψηφίσματα. ἡ δὲ τῆς ὀργῆς αὐτῶν αἰτία, οἶσθα ὦ τᾶν ὅτι ὁμοία μὲν ἐφ᾽ ὑμᾶς, ὁμοία δὲ ἐπ᾽ ἐμέ, ἐπειδήπερ ἄμφω τὸ στρατήγημα τῆς περιτειχίσεως τοῦ ἄστεος παρ᾽ αὐτοὺς ἐπρεσβευόμεθα. τῷ μὲν γὰρ συμπρεσβευτῇ ἡμῶν, ἅτε ἀνδρὶ δικαίῳ, καὶ δεόντως τοῦτο τοὔνομα ἁρπάσαντι μόνῳ εἰς τοὺς ἕλληνας φερομένῳ ἁρπάζειν, ἔοικεν διάλυσις εἶναι πρὸς λακεδαιμονίους ἡ σὺν αὐτοῖς ἐφ᾽ ἡμᾶς ὁμοφροσύνη, ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μὲν ἐρρώσθω ἐπίκοτος ὢν ἀεὶ καὶ δυσμενὴς καὶ φθονερός. καὶ ὥσπερ ποτὲ ἔφη καλλαίσχρος ἐπ᾽ αὐτοῦ, μᾶλλον τῷ τρόπῳ ἀλωπεκῆθεν ἢ τῷ δήμῳ. Σὺ δ᾽ οὖν Ἀβρόνυχε τὰ παρόντα εὖ τίθεσο καὶ τῶν μελλόντων ἐκ τοῦ μηκίστου εὐλαβοῦ, καὶ δεδιέναι ἀθηναίοις πολλοῦ ἄξιος εἶναι. εἰ δὲ καὶ πέφυκας, ἀλλ᾽ ἀποκρύπτου τὰ πλείω, καὶ ἀγάπα λανθάνων. ταῦτα μὲν ὦ βέλτιστε περὶ σοῦ πρὸς σέ. τὰ δὲ ἡμῶν τὰ μὲν ἐνθάδε ἐμοὶ μελήσει δηλονότι, καὶ διαφευξόμεθα τούς τε οἴκοθεν ἐπὶ τὴν θήραν ὑμῶν ὁρμωμένους κυνηγέτας, καὶ τοὺς λακωνικοὺς κύνας. οὐδὲ ἐπιχωρήσομεν ἀθηναίοις μὲν ἐναγέσι γενεᾶς τοῦ ἡμετέρου μύσους καὶ παλαμναῖον ἢ ἀλιτήριόν τι προσερεῖψαι τῇ πόλει, οὐκ ἀρεστὸν οὐδὲ χαλκείοις ἀνδριάσιν ἀποδιοπομπήσασθαι μὲν, οἷα περὶ παυσανίου σπαρτιάταις ὁ θεὸς ἔχρησεν. ἀλλ᾽ ἀναγῆ τινα, ἢ ἀφύλακτον, καὶ τοῦ κυλωνείου πλέον, τοῖς δέ γε μὴν λακεδαιμονίοις διπλῆ, μᾶλλον δὲ τρι-

πλῆ

monere. Hoc enim magis tibi verendum est, quoniam Lacedæmonios videmus dominari in Atheniensibus, & facere Athenis scita populi in eos, quibus ipsi infensi sunt. Cur vero irati sint, heus tu, probe scis, causa enim communis est mihi ac tibi, siquidem ambo legatione fungebamur ad eos, dum stratagemate vteremur pro vallanda muris vrbe Atheniensium. Nam Collegæ nostro, quippe vt viro iusto, quique tibi merito cognomentum hoc rapuit, atque vnus apud Græcos raptum possidet titulum, conspiratio cum Lacedæmoniis in nos videtur esse gratiæ reconciliatio. Sed valeat homo semper irarum tenax, maleuolus & inuidus: atque vt Callæschrus aliquando de eo dixit; moribus magis Alopecenses quam gente. Tu vero Habronyche res tuas in præsenti cura, & in posterum quam longissimè prouide, timetoque ne magni fias ab Atheniensibus. Quod si aptum te ad negotia gerenda sentis, vt reuera es, te tamen vt plurimum abde, & latere te stude. Hæc ad te, vir optime, habeo de te dicere. Quod ad me attinet, sane res hic ego meas curabo, & effugiemus domesticos venatores ad nostram egressos venationem, ad laconicos canes, nec sinemus Athenienses quidem contaminare se admisso in nos scelere, ac funesto & exitiali parricidio vrbem fœdare, quod nec statuis æneis expiare queant, vt Spartanis editum oraculum pro Pausania iussit, sed execrandum & ineuitabile, ac Cylonio scelere maius. Lacedæmonios vero duplex, imo vero triplex

ῆ καθῆναι ἡμᾶς μὲν ἀποικισαμένοις
θ' ἂν ὑπὲρ τῆς πρεσβείας τῆς μετ'
δι' ἔχθους ἡμῖν ἐγένοιτο, ἀπαίτην
αι λέγοντες ἡμετέραν τὴν κωλύ-
ν αὐτῶν τῆς ἀδικίας. ἀλάστορα δὲ
ἔρχαιεν καὶ ποίνιμον εἰς τὰς κεφα-
ς τῶν ἀθηναίων ἐξομορξαμένοις,
σίως ἐμοῦ μιαιφονηθέντος ὑπ'
τῶν. τὴν δὲ εἰς τοὺς ἕλληνας αἰσχύ-
, ἐπιπροδιδοὺς σφᾶς ὁ βασιλεὺς τῆς
κεδαίμονος, ἐπικουφιεῖ οἰομέ-
ς, εἰ καὶ πρὸς ἀθηναίων ὁ στρατηγὸς
τῶν ἐγὼ προδότου δίκην ὁμοίως
φαινοίμην κεκολασμένος. τού-
ν μὲν οὖν ἵνα μηδὲν γένηται, ἐγὼ
ομηθήσομαι, ὥσπερ ἔφην, κατὰ τὸ
νατόν. καὶ τὰ δὲ νῦν ὡς ἐν ἀνθρω-
ῳ λογισμῷ ἐξευλαβούμεθα. καὶ
λοιπὸν ἔπειτα, ἂν τελείως ἅπαν-
ὦν ἀσφαλεῖ γένηται, πεύσῃ περὶ
των, καὶ καθ' ἕκαστα ἐπιστελοῦμεν
σὺ δὲ αὐτός, ἀντιβολοῦμέν σοι. τὰ
ὗτος ἀντιβολοῦμαι σε καὶ ἱκετεύο-
ὦ κράτιστε ἑτέρων, καὶ συλλαμ-
νειν ὡς ἂν οἷός τε ᾖς, καὶ βοηθεῖν
ῖν ἄντικρυς, τὰ μὲν χρήματα, μὴ
λάττοντα ἐμοί, μηδὲ τοῖς ἐμοῖς
σιν, ἀλλὰ καιρίως ταῦτα, καὶ
ξιῶς ὑπὲρ τῶν παίδων καὶ τῆς μητρὸς
τῶν ἀπολύοντα. αὐτὸ δὲ τοῦτο. σκο-
μενον ὁσημέραι, ὅπως τὸν κλεό-
ντον ἡμῖν καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ,
καὶ τὴν μητέρα περισώσῃς. ὕπεισι δὲ
, ἡ μὲν πρὸς τοὺς ἄλλους εὔνοια δι' ἡ-
ς ἴσως, ᾗ σὺ θαρσεῖς. καὶ διὰ λυ-
ελέα δὲ τὸν υἱόν σου σοί τε αὐτῷ στερ-
α. καὶ ἐκείνῳ οὐκ ἀμελητέα, εἰ
ἀξιωθησόμεθα κηδεσταὶ ὑμῶν
σθαι, ὅτι σοὶ μὲν υἱός ἐστιν. ἐκείνῳ δὲ
ή. εἰ δὲ μή, ὅτι ἐμέλλησεν τε καὶ ἠλ-
σθη ποτέ. καὶ οἶμαι μὲν οὐδὲ τοὺς
ἀθη-

plex gaudere gaudium. Primo, si nos vlciscerentur ob susceptas inimicitias causa legationis tecum gesta: fraudi nobis dantes, quod iniuste eorum voluntati impedimento fuerimus. Deinde si me nefaria cæde sublato per Athenienses, eorum caput opportune deuouerent piaculari genio, qui vti vindex pœnas expeteret ab eis. Postremo, quod sese putarent infamia leuare, qua laborant apud Græcos, quandoquidem Lacedæmonis Rex prodebat ciues, si ab Atheniensibus ego quoque dux eorum viderer sustinere pœnas vt proditor similes. Vt igitur nihil horum fiat, prospiciam ego, vt iam dixi pro viribus, & hæc sunt quæ pro humano sensu cauemus. Cætera deinde, cum plane omnia nobis in tuto erunt, scies vniuersa, deque singulis ad te scribam. Tu quoque sodalium optime, oro atq; obsecro, adiuua quantum potes, & affer enixe opem, & pecuniam quidem nec mihi, nec liberis meis serua, sed in commoda filiorum ac matris eroga cum opus erit, & caute. Tua vero cogitatio assidua in eo sit, vt nobis Cleophantum & sorores matremque serues incolumes. Certo vt alios beneuolentia complectaris, mea fortasse causa facis, nobis enim confidebas. Quanquam & propter Lysidem filium tuum & ipsi tibi seruanda beneuolentia est, & illi nequaquam reijcienda: siquidem indigni non sumus, quibus cum affinitate iungamini, quoniam tibi quidem filius est, ipsi vero vxor: sin minus, at certe quia futurum olim expectabatur, & habebatur in spe. Cæteri m nec ipsos

 Athe-

ἀθηναίους αὐτούς. εἰ καὶ πάνυ λυπείη, καὶ μέγας γένοιτο ὁ τῶν μισούντων ἡμᾶς φθόνος, εἰς γύναιον ἢ εἰς παιδάρια παροινεῖν ἐπιχειρήσειν οὐδ' ἑτέροις ἐπιτρέψειν. εἰ δ' οὖν λεπτή τις ἐλπὶς μόνον, μᾶλλον δὲ ἀμυδρὰ ἡ ὑποψία ὀνείρω ἡμᾶς ἴσον μέλλω, καὶ δὴ γιγνέσθω αὐτίκα δὴ βοήθεια τὸ δέος. τόδε οὖν πεμπτέον αὐτοὺς, καὶ ὅπως τὴν ἀπαλλαξιν στελλομένους, τὸν παιδαγωγὸν οἶσθα τοῦ Κλεοφάντου, ὃς κἀμέ ποτε ἐθεράπευεν. Σίκιννος αὐτῷ τοὔνομα. ἐκείνῳ μόνον τὸ χρῆναι μὴ μένειν ὑπόθου. τὰ δὲ ἄλλα ἐπίσταται καὶ δράσει αὐτός. ἀλλὰ γὰρ οὐχ οὕτως ἤδη μισητέον ἀθηναίους ἡμῖν, ὥστε καὶ τοιαῦτά τινα περὶ αὐτῶν ὑπολαμβάνειν οἷα οὔτε ἐγένετο, πώποτ' ὑπ' αὐτῶν, οἶμαι δὲ ὅτι οὐδὲ ἔστιν, οὐδὲ ἄρα γένοιτο. οὐδὲν γὰρ περιττὸν πάλιν ἐν τοῖς οὕτως ἀναγκαίοις. δεδήλωκά σοι τὸ χρεὼν ὑπὸ σοῦ πραχθῆναι, καὶ σὺ πείσεις δηλονότι ὥσπερ ἐγὼ ἐπισκήπτω. ταῦτα μὲν οὖν ἐπείγειν ἡμᾶς ἐδόκει γράφειν πρὸς σέ· μετὰ ταῦτα δὲ ὅταν τὰ μετὰ ταῦτα γένηται γράψομεν.

Athenienses puto, licet odio in nos flagrantium sauiat ac crescat inuidia, debacchaturos in mulierculam & puerulos: aut permissuros vt alij contumeliose tractent. Quod si vel leue periculum sit, aut suspicio tenuis fore, vt homines forte insaniãt in nos, metus in remedium abeat. Quo a. mittendi, aut qua via subducendi sint: nosti Cleophãti pædagogum, qui mihi quoque famulatus est; Sicinus illi nomen. Huic significato tantum, nõ esse manẽdum: cætera scit ille, & efficiet. Verum non tanto in odio debent esse nobis Athenienses, vt talia de eis opinemur, qualia nunquam egerunt. Nam nec ea mente illos esse arbitror, nec res eiusmodi fieri posse, cũ ibi summa necessitudo est, nihil facere soleãt, quod modum excedat. Exposui quod agendum tibi est, præstabis tu nimirum, vt ego mando. Hæc nos, vt scriberemus ad te, videbantur impellere. Quæ postea euenient, postmodum tibi scribemus.

Θεμιστοκλῆς Ἀβρωνύχῳ.

ι.

Τεθρύληταί μοι τὰ μεγάλα καὶ δεινὰ ἐκεῖνα, ὦ Ἀβρώνυχε, ἥ καί σοι παρ' ἡμῶν Εὐξίθεος ἀπὸ γλώττης διαλεξάμενος, καὶ δηλώσω ὅπως μοι διέγνωσται. σὺ δὲ ἐσιώπας ὡς ἔφασκεν ἐκεῖνος, εἰς τὴν γῆν κύπτων. ἐπαινεῖν μὲν οὐκ ἔχων, ὡς ἐμὲ εἰκάσαι· κωλύειν δὲ οὐκ ἐθέλων· καὶ καλῶς ποιεῖς, οὐ γὰρ ἂν ἐκώλυσας. βλασφημεῖν δὲ οὐχ ἡρμόττεν. ἀλλ'

Themistocles Habronycho.

10.

Magna illa & ardua sum audacter aggressus Habronyche, quæ iam audieras Euxithei ore, meis verbis tibi meum consilium exponentis. Tu vero tacebas, vt ille aiebat, oculis humi defixis, quod, vt conijcio, nec approbare posses, nec impedire velles, & recte quidem; neque enim impedisses. Maledicta vero dicere non conueniebat, sed eo iam, eo; sedensque in

εἰμί γε εἰμι. καὶ ἐπὶ τῆς ἀπήνης
καθεζόμενος ταυτὶ γέγραφα.
ἔρρωσθε, καὶ περὶ ἡμῶν εὐθύμει.
ῃ κατὰ Ξέρξου ναυμαχίᾳ οἱ Βοῖ ο
ῶς καὶ ἀνδρείως ἐπολέμησαν.

in rheda hac scripsi. Vale: & quod ad nos attinet, læto sis animo. In nauali pugna contra Xerxen, Boij præclarè & fortiter dimicarunt.

Θεμιστοκλῆς Λεάγρῳ.

ια'.

Ἴπου λεώτης ὁ ἀρχιερεύς, ὦ Λέαγρε, καὶ λύσανδρος ὁ ...βωνίδης, καὶ πρινάπης ὁ πρα- ...νιεὺς μὲν ἀσπάζονται τὸν ἀθηναί- ...ων δῆμον, ὃ οὔποτε ἄλλοτε οὕτω μὲν ...ς πιστοὺς ὑπέλαβεν εἶναι. οὕτω ...ίους καὶ εὐόρκους, ὥστε περὶ τη- ...ἀδικήματος ἐπιχείρησιν ἐξο- ...γεῖσθαι σφίσιν τῆς ξυμπάντων τῶν ...ων προδοσίας. νῦν δὲ ἐφ' αὐ- ...φρονοῦσιν πάμμεγα δῆλα ἄρα καὶ ...ν ὃ οὐκ ἂν ἄλλοι φρονεῖεν. οὐκ ...λλάττοντες μόνον τῆς ὑποψίας καὶ ...αφημίας, τῆς εἰς αὐτοὺς γενο- ... καὶ λεχθείσης, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ...θεις καὶ ὅποι πεπιστεῦσθαι ἀπαλ- ...ότε. ἀλλ' οὐ γὰρ ὁ γλαύκωνος μὲν ...αγρος, ἐμὸς δὲ ἡλικιώτης καὶ ...ῆβος. οὔτ' οὖν ἀθηναίους· τούτου ...ος ἀγαθήσεται. τὰ δὲ ἄλλα ἀ- ...θω καὶ ἀγαπάτω αὐτούς, οὔτε ...το σεμνύνεσθαι, ἀλλ' αἰσχυνεῖτε. ...μὲν γὰρ ὦ λέαγρε τὴν μὲν ὑμετέρα- ...ρίαν μόνην, ἐμὴν δὲ δυστυχίαν χάριν ...μενοι οὐχ ἁμαρτήσεσθε, ὅτι ὥ- ...μεγάλου ἐπιόνος θρέμματος ἐ- ...ματος πεσόντος ἄδην ἔχετε ἀθηναίοις) τῆς ἐμῆς θοίνης. καὶ τοῦτο γε οὐ μόνον, ἀποθαρσήσω γὰρ ... εὐτύχηται τὰ ἄλλα πάντα ἀρρήτως κακῶς πεπραγότι. ...μᾶς τε τοὺς ἐμοὺς φίλους οὐ με- ...ώνησα ταῦτα παθὼν ἃ πέπον-

θα.

Themistocles Leagro.

II.

NVnc plane, Leager, sacrorũ Antistes Leotes, & Lysander Scambonides, & Prinapes Prasiensis studiosi sunt populi Atheniensis; qui antea nunquam eos iudicauerat adeo fideles, adeo iustos & sanctè iurantes, vt voluerit eorum vti testimonio in tanto scelere proditionis omniũ Græcorum. Nam sane de se nimis magnifice sentiunt, quantumque certe non sentiant alij: non solum omnem à se suspicionem remouentes, illataque ac diuulgata in se probra refellentes, sed absoluti etiam cum opinione pietatis & innocentiæ. At enim Leager filius Glauconis, & meus æqualis ac in ephebis socius, nec ideo Athenienses laudabit: cætera probet illos & amet, nec propterea se iactabit magnifice, imo vero erubescet. Etenim vos, ô Leager, si vestram vnam salutem, hoc est calamitatem meam, in beneficij loco posueritis, non errabitis: nam quasi pingui animante cæsa, aut fera prostrata, suppetit abunde vobis ex me; quo vescamini. Et certe hac vna in re (audacter enim dicam) sum felix, qui in cæteris omnibus afflictissima sum fortuna. Siquidem passus ea quæ sum passus, vos amicos meos non mediocriter iu-

ui.

θαι. ἐπιθαῤῥεῖν δὲ καὶ τὸ μεῖζον ἔτι ἀγαλλιᾶσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ σωτηρίᾳ, τίς ἂν εὖ φρονῶν ὑπομείνοιεν; πρότερον οὐχ ὅτι καὶ οὗτοι καταβεβοῆσθαι καταβοῶσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, οὕτω μὲν ἀνήκεστον, καὶ δεινὴν οὕτω δὲ ἄδικον καὶ ψευδῆ. ἀλλ᾽ ὅτι οἱ μὲν ἐπιορκοῦντες Ἀριστείδης ἦν καὶ Φαιδρίας καὶ Τισίνικος καὶ Ἀλκμαιωνίδης· οἱ δὲ ὀμνύντες ὑμεῖς. καὶ οὐ κατέπεσεν ὦ θεοὶ καὶ δαίμονες οἱ τῆς ἀληθείας τῆς ἐν ἀνθρώποις ἵστορες τὸ πρὸ ὑμῶν ὀμνύμενον ἕδος τῆς θεοῦ. μᾶλλον δὲ αὐτός ὁ νεὼς ἐπὶ τὰ τῶν ἀλιτηρίων ἐκείνων βρέγματα τῶν τότε ὑμᾶς ὁρκούντων. ἀλλὰ νῦν μὲν ὑμῖν πιστεύουσιν, ὅτι ὀμωμόκατε, πρὶν δὲ ἄρα οὐκ ἐπίστευον. διὰ τί οὖν οὐχὶ κἀμὲ ὥρκωσαν ἵνα κἀμοὶ πιστεύωσιν; εἰ δ᾽ ἐμὲ μὲν πονηρὸν ἡγοῦντο ὑμᾶς δὲ χρηστούς, διὰ τί οὖν καὶ ὑμᾶς ἠτιῶντο τηνικαῦτα τοὺς χρηστοὺς, οἴεσθαι κἀμὲ τὸν πονηρόν; δεῖ γὰρ ἤτοι τὸν τρόπον τὸν ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ τὸν ὅρκον τὸν ἐπὶ τῷ θεῷ πιστὸν εἶναι. καὶ χρηστοὺς μὲν ὑμᾶς εἰδότες τοὺς τρόπους, οὐκ ἂν ἐπὶ τὸν ὅρκον ἦγον· πονηρὸν δὲ εἰδότες τὸν ὅρκον, οὐκ ἂν ἐφλυάρουν οὐδ᾽ ἠτιῶντο τὸν τρόπον. ἀλλ᾽ οὐδέν ἐστι τούτων ὑγιές, οὐδ᾽ οὕτως ἔχει ὦ Λέαγρε ὥσπερ ἐκεῖνοι φασίν, ἀλλὰ τὰς μὲν παρούσας παροχὰς, καθάπερ ἔλεγον, ὁ φθόνος αὐτῶν πεποίηται πρὸς ἡμᾶς. ὅτι οὔπω μετὰ Θεμιστοκλέα ἄλλου δέονται. ἀλλ᾽ ὅτι ἐμοῦ πλήρεις εἰσίν. εἰ δ᾽ οἷον εἰκὸς ἔρχεται καὶ ἐμὲ ἤδη τηλικαῦτα δὲ ὀῤῥωδῶ μὲν ἐγὼ περὶ ὑμῶν, δεδιότερον δὲ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, μὴ δ᾽ ἐμὸς ὑμῶν ὁ ὅρκος γένηται, πεπιστεῦσθαι μὲν οἰόμενοι, πιστεύουσιν δὲ ἐξαπατώμενοι. κἀγὼ

ὅμην

ui. Caeterum confidere, & quod maius est, in eiusmodi salute exultare, quis dum sanae mentis sit, aequo animo ferat. Primo, non quod ii quoque auctores fuerint spargendi rumoris inter Graecos tam exitialis & acerbi, tam iniqui & falsi. Sed quia qui peierarunt, fuere Aristides & Phaedrias, & Tisinicus, & Alcmaeonides: vos autem qui iuratis. Nec ô Dii ac daemones custodes & praesides tuendae inter homines veritatis, Deae simulacrum in quod iurabatis, imo vero delubrum ipsum corruit in capita nefariorum hominum, qui vos ad iurandum adigebant. Sed nunc quidem credũt vobis, quia iurastis, antea vero non credebant. Cur ergo à me etiam iusiurandum non exegerunt, vt mihi quoque fidem haberent? Si vero me improbum, vos autem probos existimabant, cur vos etiam probos criminabantur eo tempore, quo incusabar & ego malus? Oportet enim aut auctoritati hominum propter mores, aut iuramento propter religionem in Deum tribui fidem. Itaque si vos bonis esse moribus scissent, iuramento non obstrinxisse t. Si v. iusiurãdum falsum, nõ effutissent nugas, nec mores improbassent. Verum nihil horũ Leager cõgruit rationi, nec res sic se habẽt vt illi dicunt sed liuor vt dicebam, eorum hisce me affecit muneribus. Nam alio post Themistoclem nondum indigent, & me fastidiunt. Quod si iã, vt videre est, res meae pessum eunt, ego sane de vobis valde timeo. & vobis ipsis timẽdum est, ne iusiurandum vobis male vertat, du putatis fidem quide vobis

habitam

πιστούμενος ὀμνὺς ἔξω βεβη-
αἰρκύων καὶ ἀρκυωρῶν τύχω,
ὑμεῖς δὲ οἱ μαρτυρούμενοι ὅτι εὐσε-
βεῖς ἐστε καὶ εὐορκεῖς εἰς τάδε, ἐνασεβοῦν-
τε καὶ ἐνεπιορκηθεῖτε ἀπὸ τῶν
μαρτύρων. δεδίττεις ἡμᾶς ὦ Θεμι-
στόκλεις, καὶ δειμαίνεις ταῦτα λέγων,
εἴποι τις ἴσως. σιωπῶν γὰρ ὑμᾶς, οὐ δέ-
δομαι, ἀλλ' εἰ μὲν λέγοιμι ἀκού-
σετέ με. εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο οὐ μέμνησθε
, ὅτι ἐγὼ μὲν πᾶσιν ἀθηναίοις
προστάξας ἐκλιπεῖν μὲν τὸ ἄστυ,
τὰς ναῦς ἐμβαίνειν. καὶ πείσας,
...ιν δὲ ὑπακουσθεὶς, οὐκ ἔπεισα
αὐτοὺς τούτους ἵνα μοι ἐπιχωρή-
σειν οἰκῆσαι μετ' αὐτῶν ἀθήνησιν. καὶ
μετ' αὐτῶν λέγω; οὐδὲ δίχα ἀθη-
ναίων ἐν τῇ ἑλλάδι. ἀλλ' ὁ πύθιος
τοῖς. καὶ γὰρ τοῦτό με ἐκάλουν, ὅτε
τὸν χρησμὸν αὐτοῖς ἐξηγησάμην.
Δελφῶν, οὔτε δήλου τοῦδ' ἐπιτρέ-
ς εἶναι, οὐδὲ Ξάνθου μοῖραν ἔχου-
, μὴ πλουτῶν εἰς ὑπερβορέους
τοπίσαιμι. καὶ ᾧ ὑπανίστανται οἱ
...ηνες ὀλυμπίαζε παρελθόντι ἐπὶ
θέαν τοῦ γυμνικοῦ ἀγῶνος, τούτῳ
ἀξιοῦντι ἐν πανηγύρει καὶ ὡς ἄκρω
τῇ καὶ προεδρίᾳ τῶν νῦν. ἀλλ' οὐδ' ἐν
βήλῳ τῆς ἑλλάδος οἰκησὶς, οὐδ' ἐν
ἱκετεία καταφυγεῖς. ταῦτα
οὐκ ὀρρωδεῖτε ὦ λέαγρε, οὐδ' ὑπει-
ὑμᾶς θάμβος, ἀλλὰ μετὰ τὸν ὅρ-
παντ' ἔχειν ὑμῖν οἴεσθε καλῶς;
...χοι γὰρ ὦ δέσποινα ἀθηνᾶ. ἀλλ'
ἐν οὕτως ἀνόητον, ὡς ὅταν μὴ δια-
φέρωσιν αἱ εὐχαὶ καὶ ἐλπίδες. τί οὖν
ποιητέον; ἐρήσῃ με, φεύγωμεν ἄρα
οὐδενὸς ἡμᾶς ἐλαύνοντος; οὐ λέγω
τοῦτο, ἀλλὰ μὴ κοιμᾶσθαι ἀπιστεῖτε,
φοβεῖσθε. ὑποθήσεται τὸ πρᾶγμα εἴτε ὧδε ἢ
ἀποχωρεῖν, ἂν τοῦτο δέῃ. καὶ ποῖόν τι

habitam, ab iis autem qui habuere fidem eludamini. Et ipse, cui iuranti non crederent, & retia & venatores effugerim: vos autem quibus testimonium pietatis, & sancti iurisiurandi hactenus datur, impie & periure à testibus opprimamini. Terricula obtendis, timoremque iniicis Themistocles hisce verbis, dicat quispiã. Certe tacendo timorem non incutio, sed dicentem audietis. Sin minus, an non mei vobis in mentem venit? qui cunctis Atheniensibus præcepi, vt vrbem desererẽt, & naues conscẽderẽt, & suasi, imo obsequentes habui, nec tamen ipsos eosdem adducere potui, vt mihi permitterent Athenis secum habitare? Quid secum dico, nec sine Atheniensibus in Græcia. Sed Pythius illorum ego; hoc n. me vocabant nomine, quando illis oraculum explanaui: nec Delphis, nec in Delo vitam traducere sinor, quin imo nec in fortuna Xãthi, esse, ne tãdem ad hyperboreos commigrem. Et cui Olympiam profecto ad gymnicos ludos assurrexerunt Græci, modo non licet spectare certamina citra honorẽ, ac primarii sedilis dignitatem, sed neque profanum vllũ conceditur in Græcia domiciliũ, aut sacer locus, quo supplex confugiam. Hæc non pertimescitis Leager, nec obstupescitis, sed omnia vobis post iuramentũ in tuto esse putatis? atque vtinam in tuto sint, domina Pallas. Sed nihil ita stultum est, vt votum à spe non differens. Roges: Quid igitur agendum? fugiendumne depellente nemine? non me hercle, sed non obdormiendum. Ne credite, timete, res ipsa subiiciet, num recedendi, si res ita ferat, an se

αὕτη, ἣν τοῦ ἔργου μόνου φροντίζητε. ἐὰν δὲ ῥαθυμῆτε, πάνυ ἔχειν ἡγούμενοι κατὰ τρόπον, δέδοικα μή ποτε ὁ δυστυχὴς ἐγὼ ὅλας τὰς Ἀθήνας αὐτίκα ἀφῃρημένος ὦ. μέχρι γὰρ νῦν ἔχω τι αὐτῶν, καὶ μὰ Δία οὐχὶ τὸ φαυλότατον, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον, ἔτι καὶ ζώντων μοι τῶν φίλων. εἰ δ' οὖν ἐγὼ μὲν φυγὰς ὅποι ποτὲ γῆς ἀλώμενος. οἱ δὲ ἐχθροὶ οὐχ οἱ λαμπρότατοι καὶ μέγα ἰσχύοντες· οἱ δὲ ἑταῖροι ὑμεῖς οὔτε αὐτόθι, οὔθ' ὁμοῦ. δουλεία δὲ ἐν τῷ μέσῳ παιδαρίων ὀρφανῶν πολλῶν, γυναικῶν ἐρήμων τῶν ὑμετέρων καὶ τῶν ἐμῶν, ἐνίων δὲ καὶ πρεσβυτίδων. ἐνίοις γὰρ αὐτῶν καὶ οἱ γονεῖς ἔτι εἰσίν. εἰ ταῦτα πάντα ἀθρόα, ὥσπερ ἔφην, καταλαμβάνει, ἆρά γε οὐχὶ κἀμὲ μὰ τῷ παντὶ ἄμεινον, αὐτομολεῖν δεῦρο, καὶ πάσχειν τὰ τοῖς ἐχθροῖς δοκοῦντα, ἢ τούτων πορᾶν γινόμενον ἢ ἀκούειν λεγόμενον; τοιγάρτοι ταῦτα μοι οὕτως γε ὅσ' ἡμέρας καὶ νύκτας ἐκφρόντιζε καὶ διακρίβου Λέαγρε, καὶ τοῖς ἑτέροις ἡμῶν ἅπασιν ἀποτίθεσαι καὶ παρηγόρει, καὶ πρὸς ταῦτα προμηθείας διάχειρος, μὴ μόνον τοῖς ὠμοσμένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνωμότοις. οἶσθα δὲ πάντας αὐτούς. καὶ ταύτης τε αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς ἄχρι τοῦ δὲ τοῦτο τὸ πᾶν μέρος ἐπιδείκνυσο αὐτοῖς εἰ βούλει καὶ παραγίνωσκε. τὰ μέν τοι μετὰ τοῦτο ἢ ἀπαλειψάμενος διάφθειρον, ἢ ἀποτεμόμενος ἔχε· καὶ ἔξω μόνου σοῦ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἀνθρώποις γενέσθω ἄγνωστον. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὅτι καὶ θερμὸν καὶ θρασὺν, καὶ ἀποκεκινδυνευκότα μᾶλλον ἢ παρακεκινδυνευμένον ἀναῤῥίπτω κύβον, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἀναῤῥίπτω καὶ τολμῶ, καὶ δέδοκταί μοι, κἀμὲ μήτε μήπω Λέα-

aliquid istic agendum, modo curam adhibeatis. Quod si negligentiores eritis, res vestras perbono loco esse putantes, miser ego vereor, ne integras plane deperdam Athenas. Adhuc n. partem illarum habeo, & hercle non abiectissimam sed præstantissimam, dum sospites amici supersunt. At si profugus quidem ego quauis terræ loca pererrem; inimici vero clarissimi & potentissimi sint: sodales autem vos nec istic, nec vna sitis: multa quoque interim puerorum turba parentibus orbatorum seruitutem patiatur, mulierum præterea & vestrarum & meamm in solicitudine viuentium: inter quos nō desunt & senes & anus: Quorundā n. parentes adhuc in vita sunt. Quæ, vt dixi, si cōfertim eueniāt omnia, mihi quoq; sine dubio satius erit me in fugā cōiicere, & pati quicquid hostib. collibitū fuerit, quā vt quicquam horū aut fieri videam, aut narrari audiam. Proinde Leager de his quæ dixi, dies noctesque serio cogita, & accuratius expende; cunctosque sodales, iuratos & iniuratos: nosti vero omnes, de his admone ac solare, & enitere vt cura & prouidentia tua iuues. Huius quoque epistolæ totam hanc partem, si placet, illis ostendito, ac legito. Cætera quæ sequuntur, vel deleto & abradito, vel præcisa penes te habeto, vt præter te nulli vnquam mortalium patefiant. Neque enim sum nescius, iactare me aleam feruidam & temerariam, & euidentis periculi potius quam imminentis, sed iacio tamen & audeo, & constitutum mihi est, & neque Leager sodalis meus à proposito me coer-

cere

αρχ© ἐμοὶ ἑταῖρ© ἐπισχεῖν
λήσῃ τῆς ὁρμῆς, ὐ γάρ ἐφέξει. μή-
Νεοκλῆς ὁ θεῖος ἀναβιώσαντες
ῦ, κὴ δεῦρο ἀφικόμενοι. ἀλλὰ
δ' ὄρνις, μηδὲ φήμη μηδ' αὐτὸς ὁ
ξύλινον τεῖχος περιτειχίσασθαι τοῖς
λίταις συνθεσπίσας, ἀλλ' εὐφήμει,
ερώπιστε, κὴ θεοῖς εὔχου σωτηρίαν
νόστον ἡμῖν ἀπήμονα ὀπίσω πέμ-
ψ. κὴ τὸ τέλ© τῶν ἐγχειρουμένων
μόνον ὡς ἐλπίζομεν ἀλλὰ καὶ
ἄξιοι ἐσμὲν, οὕτως ἡμῖν ἐπιπι-
διέγνωκα γὰρ ἀπαίρειν ἐκ τῆς
ίσου αὐτίκα παρὰ βασιλέα τοι,
σὺ μὲν οἶδα, πολέμιον· ὡς δὲ ἀθη-
οι φασὶ κὴ μαντεύοιντο ὦ ζεῦ δέ-
ολα, κὴ τἀληθῆ λέγοιεν, φίλον.
πέπεμπται γάρ μοι πὰρ' αὐτὸν
, κὴ ἤπια τῷ ἀγγέλῳ ἀπεκρί ατο
ρὸς ἐμὲ ἀπέσειλεν, ὥστε με παν-
πασιν ἐμπεπλῆχθαι κὴ θαυμάζειν
ἀπως. εἰ μὴ τοσοῦτον μόνον. ὅτι οὐ
ἡμεῖς ἀληθὲς οὐδὲν πώποτε οὔτ' εἴ-
μεν ἐκείνῳ, οὔτ' ἐπεσείλαμεν. ἀλλ'
κ αὖ ἡμᾶς μιμούμεν© τύχοι βα-
λεὺς ὢν μέγας. κὴ οὐδὲν οὕτω ψεύ-
μένῳ χρήσιμον κακῶς ἡμᾶς ποιεῖν
ερὸν εἰ ἐβούλετο κὴ τ' ἀληθῆ λέγον-
ἐγὼ μὲν οὖν εἶμι ὡς ἐκεῖνον ὅ, τι δὲ
ράσων ἢν δύνωμαι, αἰσχύνομαι μὲν
λιν. ἀλλ' ὅτι βούλομαι πράττειν,
δύνωμαι. τὰ δὲ αὐτόθι ἐπιμελοῦ
τῶν ἡμετέρων ἥκιστα μὲν ἐπιφανῶς
οὕτως ἀμφοῖν συμφέρει μάλιστα.
μέντοι πεφροντισμένως, ὥσπερ κὴ
ποιήσεις εὖ οἶδ' ἐγώ. καὶ μᾶλλον
ἴοιτο φανερῶς ἐπιμελήσεσθαι τῶν
ῶν, ἢ ἀμελῶς, αὐτῶν διαπεθῆ-
ι δέδοικα, ἀλλὰ κἀκεῖνό γε εἰ με
γᾷς, εὐλαβοῦ, πρῶτον μὲν αὐτοῦ
κα ὡς ἐμοὶ τὲ ἐν ἴσῃ ψυχῆς ἄξι©
ἔπειτα κὴ δι' ἐμὲ, κὴ τὰ ἄλλα, ἵνα πό-

cere velit, non enim coercebit, neque ipse Neocles pater, vel Themistocles patruus excitati modo ab inferis, & huc profecti, sed nec augurium, aut omen; nec ipse, qui oraculo suo ciuibus tuis responderat, vt se ligneo muro vallarent. Sed ominare nobis prospera vir optime, Deosque precare, vt saluos nos & incolumes redire velint: & conatus nostros eum ad finem perducant, non modo quem speramus, sed etiam quo digni sumus. Decreui enim Epheso discedere, & quamprimum adire Regem, nobis vt tu quidem scis, infensum, vt vero Athenienses aiunt, atque vtinam diuinent, & verum dicant, amicum. Iam enim ad eum misi, & nuntio comiter respondit, & ad me scripsit, vt prorsus præ admiratione obstupeam, nisi forte illud subsit, quod nos quoque illi nihil veri vnquam aut diximus, aut scripsimus. At non imitabitur nos magnus Persarum Rex: neque enim illi ad lædendum nos emolumento est vti mendaciis, cum si velit, possit idem facere vera dicendo, Ibo igitur ad illum, at quid facturus, si facultas adsit, pudet me dicere. Dico tamen velle me, si facultas non deerit. Tu vero isthic res nostras cura habeto, non tamen aperte & palam; ita enim summopere vtrisque conducit, sed accurata diligentia, vt facies sat scio, magisque timeo, ne de rebus meis curam adhibeas propalam, quam ne indiligentior sis. Verum illud quoque, si nos amas, caueto, primo quidem tui ipsius causa, tanti enim facio te, quanti meam animam: deinde propter me, & res meas, vt

λὺν ἡμῖν χρόνον ὠφέλιμος εἴης καὶ χρήσιμος. ταῦτα μὲν ὧδε ἐπὶ σαυτῷ ἡμῖν, ἢ ἐνόμιζον εἶναι συμφέρον. πειράσομαι δὲ καὶ τὰ λοιπὰ, ὅπως ἂν ἡμῖν ἔχῃ, διαδηλοῦν σοι τάχιστα. ἵνα μηδὲν ἀγνοῇς τῶν ἐμῶν.

nobis vtilitati & adiumento diu sis. Hæc, vt faciendum duxi, arcana mecum habeto. Cætera vero vt se habeant, dabo operam vt primo quoque tempore scias, ne quid meorum tibi sit ignotum.

Θεμιστοκλῆς Νικίᾳ καὶ Μελεάγρῳ χαίρειν.

ιβʹ.

Ἀφίγμεθα εἰς τὴν Κέρκυραν, ὥσπερ καὶ ἀναγόμενοι διεγνώκειμεν. ὅτε πλοῦς εὐπετὴς ἡμῖν ἐγένετο, καὶ πολὺ ἀφεῖλεν οὗ ἐπὶ Κυλλήνης κατετρίβημεν χρόνου. καὶ ἔτι τήν τε ναῦν εὐθὺς ὑμῖν ἀπέπεμψα, καὶ τοὺς πλείους τῶν οἰκετῶν, ὡς ἂν μὴ βαρύτερόν τι διάγωμεν ἢ φυγάσι πρέπειν οἰόμεθα. Κερκυραῖοι δὲ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἔχοντες ἐπιδείκνυνται. Μεμνῆσθαι μὲν γὰρ τῆς ἡμετέρας εὐεργεσίας, καὶ μηδὲ ὀφείλειν χάριτας οὐδαμῶς ἀρνοῦνται, καιρὸν δὲ αὐτὰς οὐκ ἀγαθὸν ἀπαιτεῖσθαι φασίν. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἀσθενέστεροι τῶν καὶ ἡμᾶς διωκόντων εἶναι ἀξιοῦσιν. μὴ σφᾶς τῆς εἰς ἕνα εὐχαριστίας ἅπαντα διαφθαρῆναι ἀναγκάσαι μηδ᾽ ὀνήσοντας τῇ εὐεργεσίᾳ ἀπολέσαι τῇ ἀμοιβῇ. ὥστε εὐπρεπῶς ἡμᾶς ἀποπέμπονται καὶ δέδια μὴ μακροτέρας ταῦτα ἀρχὴ γένηται φυγῆς.

Themistocles Niciæ & Meleagro.

12.

PEruenimus Corcyrā, quo & soluentes tendebamus, nauigatione vsi sumus prospera, multumq; temporis, quo Cyllene nos detinuit, ipsa subtraxit. Nauim præterea vobis remisi, & maiorem famulorum partem, necubi grauiores hospites simus, quam exules decere putamus. Corcyræi vero quo sint erga nos animo, nescio, fatētur n. se nostrorum beneficiorū habere memoriā, nec inficiantur se referendæ gratiæ debitores esse, sed eā aiunt non oportune exigi. Nam se quoque asserūt non esse viribus pares iis, qui & nos quærunt, ne forte ipsi, dum vni gratiam referunt, omnia euertant, & nos qui beneficentia iuuimus, accepta remuneratione perdamus. Itaque honeste nos reiiciunt, & vereor ne nobis hæc sint initium longioris exilii.

Θεμιστοκλῆς Παυσανίᾳ.

ιγʹ.

Ἐξωστρακίσμεθα, ὦ Παυσανία, ὑπ᾽ Ἀθηναίων, καὶ νῦν ἐν Ἄργει ἐσμὲν ὡς μή τι κακὸν ὑφ᾽ ἡμῶν Ἀθηναῖοι πάθοιεν. ἔδοξαν γὰρ ὅτι πείσονται. καὶ οὐδὲν ἔτι μέλλων ἐγὼ, ὥσπερ οὐδὲ

ἐξῆν

Themistocles Pausaniæ.

13.

ELecti sumus Ostracismo ab Atheniensibus Pausania; & nunc Argos habitamus, ne quid incommodi per nos patiantur Athenienses; passuri enim videbātur. Quare nulla ego interposita mora, neque enim

inter-

ν ἔτι μέλλειν, μετέστην ἐξ ἀθηνῶν,
ἀπέλυσα αὐτοὺς τοῦ φόβου. ἀργ-
οι δὲ πλεῖον ἢ κατὰ φυγάδας προσ-
φέρονται ἡμῖν. καὶ ὧν ἀθηναῖοι εὖ ἔ-
θον, οὗτοι ἀμείβεσθαι θέλουσιν. ὥστε
στρατηγίας ἀξιοῦσιν ἡμᾶς ἀνα-
λαμβάνειν, καὶ ἐπιστάτας ὅλου ἄρχους
σθαι. καὶ οὐ μικρὰ ἀδικοῦσιν οὐκ
ντες ἡμᾶς εἶναι φυγάδας, ὡς ἠθέ-
λησαν ἀθηναῖοι. Ἐγὼ καὶ ἢ ἀτιμάζειν
τῶν τὴν προθυμίαν αἰδοῦμαι, καὶ
μᾶλλον λαβεῖν ἃ διδόασιν οὐχ ὑ-
μένω. ἦ γὰρ αὐτὰ τοιαῦτα ἐγὼ διώ-
ν εἰκότως ἂν καὶ ἐξωστρακίσθην δι-
καίως. καταγνώσεως τε ἐγγὺς εἶναι,
μεταστάντα με ὑπὸ ἀθηναίων ὡς
ἀρχῆν ὀρεγόμενον, ἐξ ἄργους φεύγειν
ἀρχῆν ἀναγκάζομαι. ἀλλ' ἐμοὶ
ὦ παυσανία κοῦφόν ἐστι, εἰ κρείττ-
ο παραιτήσεως τὴν σπουδὴν ποι-
τῷ μεταβαίνοντι εἰς ἄλλην πόλιν
λάγειν. ὡς ὅπῃ ἂν φύγοιμι, πάντῃ
θι φυλάσσεται ἴσον τὸ μὴ ἐν ἀθη-
ναίοις εἶναι. σοὶ δὲ οὐκ οἶδα ἐπὶ μέγα
προχωροῦντι, μὴ νῦν μάλιστα συ-
ναχθεσθαι δέῃ, καὶ δεδιέναι περὶ σοῦ.
ούτο γὰρ ἐλλησπόντου σε ἅπαντος ὑ-
ὲρ βοσπόρου σχεδὸν ἄρχειν ἀκούω
πειρᾶσθαι δέ σε καὶ τοῦ Ἰωνικοῦ, καὶ πο-
λὺ ἤδη καὶ παρὰ βασιλεῖ τὸ σὸν ἀ-
κούεσθαι ὄνομα. ὥστε οἱ τὰ βέλτιστα εὐ-
χόμενοι περὶ σοῦ πολύ σε βουλοίμεθα
ὢν τῶν νῦν ἐλάσσονα εἶναι. καὶ σὺ δὲ ὦ
παυσανία αὔξεις τῆς εὐτυχίας. καὶ μὴ ἀ-
γνόει. ὅτι ἀτεχνῶς ὦ παυσανία τοῖς
ἀνθρώποις τὰ ἀτυχήματα τρέφουσιν
αἱ εὐπραγίαι. καὶ τοῦτο ἐν πᾶσι μὲν
ἀεὶ νενίκηκε ταύτῃ ἔχειν, μάλιστα δὲ
τοῖς ὑπὸ νόμοις τε καὶ δήμους κει-
μένοις. δοῦλοι γὰρ τοῦ πλήθους ὄντες ὦ
παυσανία ἀρχὴν λαμβάνομεν. ἄρ-
χοντες

interponi licebat, Athenis excessi, & metu eos liberaui. Argiui vero nos supra conditionem exulum tractant, proque beneficiis, quibus Athenienses affecti sunt, ipsi gratiam referre volunt. Quare nos praeesse rursus exercitibus iubent, & vniuersa ciuitatis eorum suscipere gubernacula, nec modicum peccant, non permittendo nobis exulare, vt voluere Athenienses. Me vero & pudor tenet, ne studia eorum minus honorem, & multo magis abhorret animus ab accipiendis iis, quæ dantur. Viderer plane in exilium merito eiectus, si his capessendis inhiarē, & fere damnatione dignus, si depulsus ab Atheniensibus quasi dominandi auidus, fugiam Argos, quia dominari cogor. Caterū mihi quidē Pausania nullum exhibet negotium, si abnuenti voluntati præferam studium, quandoquidem migratione facta in aliena ciuitate viuo, & quocunque aufugero, æque illud vbiuis obtineo, non esse Athenis. Tuam vero vicem nescio, an dolere nunc potissimum non debeamus, ac timere de te, qui magnos facias progressus. Audio enim te potius Hellesponti pene vsque Bosphorum potiri, quin & Ioniam aggredi, & magni te iam nominis esse apud Regem Persarum. Quare qui tibi maxime cupimus, vellemus te statu esse inferiori. Tu quoq; Pausania prosperitati moderare: scitoq; secundas res hominib. alere prorsus infortunia. Quod cū oēs plane semper experiūtur, cū maxime qui popularib. subiacēt legib. Nam famulādo plebi magistratum, accipimus, &

 adeptæ

χοντες δὲ τοῖς διδοῦσιν ἐπίφθονοι γινόμεθα. ἔπειτα οὐκ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἡμᾶς ἀπολύουσι χώραν, ἐν ᾗ καὶ πρὶν ἄρχειν ἦμεν. ἀλλὰ δοκιμάζοντες ἄρα τὴν ἑαυτῶν ἐξουσίαν, καὶ συλλαμβανόμενοι τῷ σάλῳ τῆς τύχης, εἰς φυγὰς ἀθανάτους καταλύουσι τοὺς ἄρχοντας. καὶ δεῖ ἄρα ἐν πόλει τοὺς εὖ πράττειν θέλοντας τούτου αὐτοῦ φείδεσθαι μάλιστα. σκόπει οὖν ὦ παυσανία, ὅπως ἥκιστα ἐκ τῶν παρόντων μεγάλη σε δέξηται μεταβολή. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὧδε ἔχοντες οὐκέτι τὴν εὐτυχίαν διώξομεν.

adeptos magistratum exagitat eorum inuidia, qui dederunt. Deinde non in eum nos locum restituunt, quo ante magistratum eramus, sed potestatis nimirum sua periculum facientes, tempestatemque à fortuna coortam simul excitantes, immortalibus exiliis suos duces disperdunt. Quamobrē qui bene agere in ciuitate vult, ab hoc maxime cauere debet. Consule ergo tibi Pausania, ne à præsenti statu magna te mutatio excipiat. Nos n. vt nunc nos habemus, prosperam fortunam non amplius assectabimur.

Θεμιστοκλῆς παυσανίᾳ χαίρειν.

ιδ'.

Ἀπολελόγηται ὑπὲρ τῆς τύχης, ὦ παυσανία. δι' ὧν γὰρ οὕτως ἠτύχηκας δικαίως ἀφῄρησαι καὶ ἡμᾶς τοῦ κατηγορεῖν ἔτι τῆς τύχης. σὺ γὰρ ἐπιχειρῶν μῆδος γενέσθαι λακεδαιμόνιος ὤν, καὶ μήδοις προσθεὶς τὴν ἑλλάδα, ἀρχῆς μὲν νῦν ἀπεστέρησαι, ἧς ἐφ' ἑλλησπόντῳ εἶχες καὶ ἐξουσίας, δι' ἧς ταῦτα ἔπραττες, αὐτὸς δὲ περιιὼν, καὶ τοῦ καιροῦ ποθεῖς, ἐν ᾧ τῶν διεγνωσμένων τι δρᾶσαι δυνήσῃ. ὥστε σὺ τὴν τύχην ἠδίκηκας, ἣν τότε εἶχες, οὐ σὲ ἐκείνη. καὶ νῦν ἔτι εὐτυχεῖς, ὅτι κινδυνεύσεις ἀκμήν, καὶ μέλλεις ἀποθανεῖσθαι ὑπὸ λακεδαιμονίων ἕξεις παραμυθίαν, ὅτι καὶ οὐκ ἀδίκως ἀποθνήσκεις. Ἀρταβάζῳ ὑπερφυῶς ἐνσπεισθείς, καὶ βασιλέως γαμβρὸς εἶναι ὀρέγῃ. καὶ πῶς ἴσα αὐτῷ ἴσων οἴει διδόναι τε καὶ λαμβάνειν; ὅς τε λαμβάνεις μὲν γυναῖκα βάρβαρον, καὶ γῆν μετ' αὐτῆς χαρῶν τάχα ἢ φεύγων. δίδως δὲ τὴν

Themistocles Pausaniæ.

14.

DEdisti fortuna suam defensionē Pausania, per mala enim in quibus nunc es, iure nobis quoq; abstulisti facultatem accusandi amplius fortunam. Nam tu cum Lacedæmonius sis, esse Medus voluisti, atq; ad Medorum regnum adiungere Græciam, quamobrem præfecturam Hellesponti amisisti, & auctoritatem qua hæc agebas. Tu vero circumeundo huc illuc vagaris, & opportunitatem desideras, qua effectum reddas aliquid ex iis, quæ statuisti. Itaque fortunæ, quam tunc temporis habebas, iniurius tu fuisti, non illa tibi, & nūc prospera adhuc fortuna vteris, insuper n. tibi periculum imminet, & Lacedæmonii te morte mulctabunt, solatium tibi erit, quod non iniustam lues mortis pœnam. Cum Artabazo fœdere coniunctus, & Regis esse gener supra modum expetis. At quomodo te putas par

γῆν τε τὴν Ἑλληνίδα, καὶ πόλεις τὰς Ἑλλήνων οὐδὲ Λακεδαίμονα ἐξαιρεῖς. ἐπιτελέσειν ἃ διέγνωκας ὦ μάταιε ἐλπίζεις. ἀποτυχών τε γνώσει σοὶ ὅτι τὸ φρόνημα μόνον ἦν προδότου, τὰ δὲ ἔργα ὑστέρησεν. οὐχ οὕτως ὦ Παυσανία, μέγα δὴ εἴργεται τῆς Πελοποννήσου ἥτε Τρῳὰς αὐτὴ καὶ Κολωναί, ἔνθα σοι καταδεδυκότι τὰ βασιλεῖ συμφέροντα μελετᾶν ὥστε τῶν σῶν ἔργων κωφὰ τἀνταῦθα εἶναι. ἀλλά σοι τὰ πρὸς βασιλέα ἢ Πολυφνίων ἐστίν, ἢ Γόγγυλος ὁ κάκιστος Ἐρετριέων· αὐτῷ καὶ τούτῳ ἀγαθῷ κέχρησαι ἀγγελιαφόρῳ. εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα φῆμαι ταῦτα ἀγγελιαφοροῦσι καὶ Μνηστορίδας. ὃν σὺ Λακεδαιμόνιον ὄντα, καὶ μένειν τοῦτο βουλόμενον, καὶ σοὶ ῥῆσιν ἀεὶ ποιούμενον τῶν ἐν Σπάρτῃ νόμων, ὑβρίτας ἔχειν, καὶ μόνος τῆς προδοσίας ἀπολαύεις, ἀλλὰ σκόπει ὦ σχέτλιε, εἴ τι σε Ἀρτάβαζος ὀνήσει Λακεδαιμονίων καλεσάντων, ἢ ἡ τοῦ βασιλέως θυγάτηρ ἤδη οὖσα ὡραία γάμου. καί σοι ταῦτα ὑφ' ἡμῶν γραφόμενα πολὺ γινέσθω χαλεπώτερα καὶ δι' ἡμᾶς, ὅτι σοι ταῦτα αὐτοὶ φυγάδες ὄντες ὀνειδίζομεν.

par pari referre? Ducis uxorem barbaram simulque Cariam forte aut Phrygiam accipis, das autem Græciã, & vrbes Græcorum, nec Lacedæmona excipis. Et perfecturum te cogitata speras insulse. Cum vero te frustrata fuerit spes, cognosces solum tibi sensum proditoris fuisse, opera nõ præsto esse. Non tam longe distant à Peloponneso Pausania Troas & Colonæ, quo te abdidisti ad agenda negotia Regis, vt adhuc loca non perueniat tuorum operum fama. Sed Polyphionis opera, & Gongyli Eretriensium scelestissimi vteris ad negotia Regis, qui etiam perferẽdis litteris aptus tibi fuit tabellarius. Hæc in Græciam peruulgauit fama & Mnestoridas: quem tu, quod Lacedæmonius sit, & hoc esse velit, teque assiduo legum Spartanarũ admoneat, contumeliis onerasti, & proditione solus perfrueris. At considera miser, quæ te re iuuare queat Artabazus vocatum à Lacedæmoniis, aut Regis filia iam viro matura. Hæc porro, quæ nos scribimus, longe maiorem tibi molestiam afferant & propter nos, quod qui exules sumus, hæc tibi probra obiicimus.

Θεμιστοκλῆς Φιλοστεφάνῳ χαίρειν.

ιέ.

ἈΝιῶμαι μὲν ὦ Φιλοστέφανε τῆς σῆς ἀχαριστίας καὶ καθόλου ἀδικίας εἰς ἐμαυτόν. Ἄχθομαι γε μὴν οὐκ ἐπὶ μεῖον, ἀλλὰ τῷ παντὶ πλεῖον τῆς ἐμαυτοῦ νωθείας, καὶ ὅτι κινδυνεύω βλάξ τις ἠλιθίως βεβιωκέναι πάντα τοῦτον τὸν βίον, οὐδ' ὑπὲρ ἑνὸς ἀνδρὸς ἐν τῇ τριόδῳ καθεζομένου τῆς Ἑλλάδος γυμνοῦ, τὰ ἤθη διὰ τὴν τῆς

Themistocles Philostephano.

15.

DOleo quidem te Philostephane ingrato esse in me animo, ac prorsus iniquo, sed non minus ægre fero, imo longe grauius stoliditatem meam, quodque ferme deprehendo me fatuum insulsumque tota ætate fuisse, qui vel viri vnius in Græcia triuio sedentis nudi mores, ob consp-

τῆς ἐργασίας περιφάνειαν, ἀληθὲς δὲ
ἢ πρόσφορον ἐρρωμένῳ εἰκάσαι καὶ
ὑπολαβεῖν. Καίτοι ἡ γοῦν μοι μέν σε
καὶ δὴ ἐμαυτὸν εὐδαιμονέστερον καὶ
λαμπρότερον γεγονέναι οὐ μόνον τῶν
ἐν Κορίνθῳ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλοθι πάντη
τῶν τοῦ τραπεζιτεύειν ἐργασίᾳ χρω-
μένων. ᾔδεια δὲ καὶ πρὶν ἐμέ σοι συμ-
βαλεῖν εἰ καὶ μὴ πλούσιος οὕτως,
ἀλλὰ πιστὸς εὖ μάλα καὶ πιστότερός γε
νῦν εἶναι κινδυνεύεις, ὅπερ καὶ δι'
ἡμᾶς γέγονας πλούσιος. ὥστε οὐδ' ἐ-
μὴ γὰρ ἡ ἁμαρτία ἀνεξετάστῳ καὶ ἀ-
θεωρήτῳ τῶν τρόπων ἀνδρὶ πιστεῦσαι, ἐ-
μοὶ δὲ ἴσως τῶν δυστυχῆ αὐτὸν μηδὲ ἀπὸ
ὑφ' ὧν οὐδὲ ἀγαθὸν πεπονθέναι πιστὸν,
εἰ τὰ πρὸς ἐμὲ μόνον ὑφ' οὗ τὰ τηλι-
καῦτα ὤνηται ἄδικον γεγονέναι. ὅθεν
δέ μοι ταῦτα τίσι νέον ἡμῶν εἰς Ἔφε-
σον Ἀθήνηθεν ὁ Τίβιος ἔφραζέ μοι
πεμφθῆναι ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Μείδω-
να, δεῆσαν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐμῶν πραγ-
μάτων ἑβδομήκοντα μνῶν ἀργυ-
ρίου, ταῦτα ἀποληψόμενος παρὰ
σοῦ, βραχυτάτην μοῖραν ἐκ τετ-
ταράκοντα ὅλων ταλάντων. τοσαῦτα
γὰρ ὁ τελευταῖος λογισμὸς, ὃν ἐ-
λογισάμεθα μεθ' ἀλλήλων ἐν Ἰσθ-
μίοις, ἀπέφηνεν ἔτι παρὰ σοὶ περι-
εῖναι τῶν ἐμῶν. ἀναγνόντα τε τὰς ἐπιστο-
λὰς πυθόμενόν τε τὴν χρείαν, ἔπειτα
ἀποφήνασθαι τῇ μὲν ἤπια καὶ ἐπιεικῆ.
τῇ δ' αὖ ἀγνώμονά τε καὶ μοχθηρά· ἐῶ
γὰρ εἰπεῖν ἀνόσια. τὸ μὲν γὰρ φάναι φιλ-
λότητός τε τῆς πρὸς ἡμᾶς ἕνεκα, καὶ χρει-
ῶν ὅσας ἐτυγχάνομεν ἀλλήλοις κε-
χρημένοι, προῖκα βούλεσθαι προέσθαι
τὸ ἀργύριον, ἢ δανεισμῷ δανείζον-
τα χρείας ὑπάρχειν εἰς ἐμέ. τοῦτο
μὲν ἀστεῖόν τε ἐποίεις καὶ τῆς εὐνοίας τῆς
πρὸς ἡμᾶς ἄξιον, ὁπότε μέντοι, ὡς
φησι

conspicuam nimirum artis excellentiam, congruente iudicio & valida coniectura assecutus non fuerim. Quanquam & mea te causa arbitror opulentiorem illustrioremque factum quouis nummulario, non modo Corinthio, sed etiam vbivis faciente argentariam. Cras tu quoq; antequam mihi tecum esset vllum commercium etsi non tam dives, at certe perquam fidelis & fideliorem te fuisse tuc comperimus, quã eo tempore, quo propter nos euasisti locuples. Itaque non errori mihi tribuendum, quod crediderim homini, cuius mihi mores perspecti exploratique non essent, sed aduersæ fortunæ, quod is qui fidelis extitit in alios, à quibus nullum habuit beneficium, iniquus in me fuerit, à quo tanta commoda comparauit. Roges, à quo hæc resciuerim: venit Athenis Ephesum Tibius & narrauit, vt à Midone missus ad exigendas à te minas argenti septuaginta, cum opus illi essent rerum mearum causa, minimam scilicet partem totius summæ talentorũ quadraginta: tot enim subductis postremo rationibus ab vtroq; nostrum Isthmiis, superesse de meo apud te comperimus: postquam epistolas legisses, & indigentiam cognouisses: audierit à te verba partim humanitatis & beneuolentiæ plena, partim ingrati animi & improbitatis, ne dicam impietatis. Nam dicere, amicitiæ nostræ causa, & propter operas mutuo inter nos traditas, malle te largiri, quam mutuã pecuniam dantem esse meum creditorẽ, vrbanitatis hoc fuit, & beneuolentiæ erga nos dignũ. At quãdo negabas, vt inquit

]ησιν ὁ Τίβιος, ἔξαρνος ἦσθα, καὶ διέ-
]εισο πικρῶς μηδὲν σοι ὀφείλειν ἐ-
]οὶ, τοῦτο δὲ πολὺ μεῖζον ἔπραττες
]ακὸν, ἢ θάτερον ἀγαθόν. ἡ μὲν γὰρ χρη-
]ότης σου ἑβδομήκοντα μνῶν καὶ ἐστὶν
]ξία, ἡ δὲ πονηρία τεσσαράκοντα
]αλάντων. εἰ μὲν οὖν. γένοιτο γὰρ ἄν.
]ἐγὼ καὶ νῦν ἐπικαίπερ οὕτως ὑπὲρ
]οῦ παρ' ἐλπίδας κλιπείων, ὅμως
]πω ταχέως οὕτως ἀφίσταμαι χρη-
]ὸν καὶ δίκαιον περὶ σου ὑπολαμβά-
]ειν, περὶ τοῦ πιστοῦ ἄπιστος ἦσθα, καὶ
περὶ τοῦ δικαίου ἄδικος, οὐκ εἰς τὸ
]αυτοῦ κέρδος θρασυνόμενος καὶ
]ἀναισχυντῶν, εἰς δὲ τὸ μὲν ὡς ἐδό-
]εις ὄφελος ἐξαρνούμενος, αὐτὸς
]ε ἂν εἴης οὐ κακὸς, κἀμὲ ἀποφήνειας
]μωρὸν, ὅτι οὕτως ὑπὲρ σοῦ διετέθην.
]εἰ δ' ἀληθῶς οἰόμεθα καὶ τοὐπὶ σοὶ εἰ-
]αι, καὶ πανταχῆ πάντα ἀθηναίων
]μει, οὔτε τοὺς θεοὺς ἀσεβῶν λήσεις ὦ
]ιλοστέφανε, οὔτε ἐμὲ ἀδικῶν κατα-
προΐξῃ. οὐδ' εἰ κἀμοῦ καταφρονή-
]της, καὶ τῶν θεῶν ἀμελῆς, ἀλλὰ τε-
]λευτῶν ἀθηναίους γε οὐκ ἐκφεύξῃ.
ἐπεὶ κἀγὼ τῷ παντὶ μᾶλλον ἄσμενος
ὑπὸ τῆς πατρίδος αὖ τῆς ἐμαυτοῦ
καὶ ταῦτα ἀφαιρεθείην, ὥσπερ καὶ
τἄλλα πάντα, ἢ ὑπὸ φιλοστεφάνου τοῦ
κορινθίου χρυσαμοιβοῦ τοσούτων
χρημάτων ἀποστερηθείην. σὺ γάρ τοι
ἤδη μοι γράφε καὶ ἀντεπίστελλε, ὅστις
εἶ πρὸς ἐμὲ, καὶ ὅπη σοι διέγνωσται
τἄλλα πρὸς σε. ἵνα εἰ ἐκεῖνος ὁ πρόθυ-
μος φίλος, καὶ διαμένεις ὡς ἦσθα,
ὅπως μοι σωθήσεται εἰς ἐπανόρθωσιν
τῆς ἐμῆς δυστυχίας τὰ μὲν χρήματα
βουλεύωμαι· εἰ δὲ μὴ ὅπως οὐ παρὰ
τὴν ἐμὴν γνώμην ἀπολεῖται.

Θεμι-

inquit Tibius, & cum acerbitate dicebas, te nihil mihi debere; longè maius hoc agebas malum, quam bonum illud. Probitas n. tua pretii est minarum septuaginta, nequitia vero talentorum quadraginta. Quod si, fieri n. potest, & ego licet à te præter spem deceptus, opinionem tamen de te vt probo & integro homine non tam cito depono: in fidum infidus, & in æquum es iniquus, non audax & impudens factus, vt lucrum facias; sed abnegãdo, quemadmodum videbare, debitũ vt mihi prosis: nec tu improbus eris, nec me ostẽdes fatuum, qui in te tali animo fuerim. Si vero non fallit nos nostrum de te iudicium, & plena sunt vbique Atheniensium omnia, Deos certe Philostephane scelera tua non latebunt, & me non impune deludes. At si & me contempseris, Deosq; parui feceris, profecto Athenienses tandem aliquando non effugies. Nam ipse quoque libentius omnino patiar hæc etiam, sicut & cætera omnia, mihi auferri à patria, quã à Philostephano trapezita Corinthio tantam mihi pecuniam eripi. Ad has igitur literas rescribe, & qui sis erga me significato, qualeque sit de rebus tuis tibi consilium. Vt, si ille tu es promptus & hilaris amicus, & non desiisti esse quod eras, deliberem qua ratione mihi salua sit pecunia mea, qua afflictam meam fortunam leuem. Sin minus, quibus data non pereat præter meam voluntatem.

Themi-

Θεμιστοκλῆς Φιλοστεφάνῳ.

ις'.

ΗΚέν μοι τὰς ἐπιστολὰς παρὰ σοῦ κομίζων εἰς Ἔφεσον ὡς Ἀθηναῖοι νομίζονται, βουδρομιῶνος ἕνη καὶ νέα. ὡς δὲ ὑμεῖς, πανήμου δεκάτη. ἡ δὲ ἡμέρα ἡ αὐτή. Μένυλλος ὁ χαλκιδεὺς κυβερνήτης, ὁ καὶ τὴν παρὰ Γέλωνός ποτε τοῦ συρακουσίου τὴν μεγάλην ἐκείνην ὁλκάδα τοῦ σίτου καταγαγὼν εἰς πειραιᾶ. καὶ αὐτός τε ἀπὸ γλώσσης ἠνίξατο πρός με εἰδότα οὐκ εἰδὼς αὐτὰ εἰς αἰνίττεται. ἐγὼ δὲ ἐγνώριζον τοὺς πρός με σοὶ ξυντεθείσας συμβουλάς. καὶ μέντοιγε καὶ τὸ ἔγγραφον ἀπεδίδου. ἔνθα δυσφορεῖν μὲν καὶ μεγάλως ἀγανακτεῖν ἐῴκεις, οὐκ ἀξιῶν ὅλως μὲν οὐδ' εἰς ἄλλον ἄνθρωπον οὐδένα πρὸς ἡμῶν ὑποληφθῆναι ἄπιστος, ἂν καὶ ἀπεχθὴς γενέσθαι, τῶν πάντων μέντοι μᾶλλον ἢ εἰς ἐμέ. ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων ἀπηγόρευες. ἔχοντα οὐκ ἐξαρνούμενος, καὶ ὁπηνίκα ἄν, καὶ εἰς ὅντινα ἂν προστάττοιμι, ἀποδώσειν ὑπισχνούμενος· τότε περὶ τοῦ Μείδωνος καὶ τοῦ παμφίλου διεδήλους, ὅτι ἠγνόουν ἃ χρή. περὶ δὲ τιβίου, ὅτι ἠγνωμόνει ὁ πιτειτός. ἐγὼ δὲ αἰδοῦμαι μὲν ὦ Φιλοστέφανε ὁμολογεῖν, ὅτι λίαν ἥδομαι τοιαῦτά σου φρονοῦντος μὴ τοῖς τετταράκοντα μᾶλλον ταλάντοις, ἢ τῷ μὴ διεσφάλθαι τῶν, ὑπὲρ σοῦ ἐλπίδων (ἡδόμεθα) σὺ μέντοι οὔπω ἴσθι τὰ τετταράκοντα ταῦτα τάλαντα ἀποδώσειν ἡμῖν ἔμελλες οὐδὲ γὰρ εἰλήφεις μὲν αὐτὰ μόνον, καὶ τοῦ λαβεῖν οὐ ταῦτα μόνον,

Themiſtocles Philoſtephano.

16.

VEnit Epheſum Menyllus Chalcidenſis gubernator, qui magnā illam Gelonis Syracuſii nauem frumento onuſtam in Piræa olim deduxit, tuaſque attulit epiſtolas die Boedromionis triceſimo, vt ſupputant Athenienſes; Panemi autem decimo, vt vos numeratis, dies enim idem eſt. Is nonnulla etiam verbis mihi ſubindicauit intelligenti, quæ ipſe quo tenderent non intelligebat. Ego vero agnoſcebam, quorum me conſiliis vti volebas. Syngrapham quoque mihi reddidit, & videbaris tu quidem ferre moleſte & vehementer dolere, aſſeuerans te apud nullum omnino hominum ante nos infidelitatis ſuſpicionem habuiſſe, aut odium in te cōuertiſſe; omnium vero minime in nos talem te præſtitiſſe. Pecuniam quoque meam aſſeruare te non negabas, redditurum te promittens quando & quibus ipſe reddendam mandarem. De Midone præterea & Pamphilo ſignificabas, neſcire illos quæ oporteret. De Tibio demum, quod ſceleſtus inſipienter locutus eſſet. Me autem Philoſtephane pudet, fateri magna voluptate perfundi ob tuum hunc animum, non tam quadraginta talentorum cauſa, quam quod meam de te ſpem non fefelleris. Scito tamen, eo tempore, quo nondum eras nobis quadraginta redditurus talenta, cum illa nondum accepiſſes; dignum te nobis viſum, cui non ea ſolum, ſed alia

νον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα
ἀκοντα ἄξιος ἡμῖν ἐδόκεις εἶναι.
ὁδεμήκοντα γὰρ τὰ πλεῖστα τῶν ἡμε-
ων παρ' ἐμοῦ σοὶ ἐγένετο. εἰ δὲ πολὺ
ιόνων ἢ τούτων σε προτιμῶντες
ε αὖ που δεόντως, ἢ τούτων σε τῶν ἐ-
λόνων φαινοίμεθα προτιμᾶν ἀπι-
μεθα. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ μὲν τοῦ δια-
ακλεῖν ἐμαυτὸν ἑτοιμότερον καὶ
χρότερον, ἀπιστῆσαι δὲ ὡς ὑπὲρ
δρὸς φίλου, καὶ μὴ ταχέως οὕτως ἐ-
ραμεῖν σου, τὶς διαβολὴ ἐκεῖνο
ας τ' ἀληθέστατον αὖ εἴποιμι, ὦ
λεστέφανε. διότι θορυβεῖ μὲν ἡ-
ς ἐποίησεν εἰ τοῖς ὑπὲρ σοῦ ὁ μα-
ίας τίβιος. πιστεῦσαι δὲ ἐκείνῳ, ἡ
τύχη. ὑπὲρ μὲν τούτων τοιαῦτα.
δὲ ἀργύριον νῦν μὲν ἔστω σοὶ παρὰ
, ἐπειδὰν δὲ ὑπὲρ τῶν καθόλου δια-
όντων εἰς ἐμαυτὸν διαγνῶ, καὶ
λεύσωμαι βεβαιότερον, ἐπιστελῶ
τηνικαῦτα.

Θεμιστοκλῆς Πολυγνώτῳ χαίρειν.

ιζ.

Ἦπου σύ γε ὦ Πολύγνωτε τὰς
ναυμαχίας ἡμῶν καὶ τὰς στρατη-
ς ἐννοούμενος ἀκμῇ τε τὴν ἐκ τῆς
τρίδος μετάστασιν ἡμᾶς γενναίως
ειν. ἡμεῖς δὲ ἀπιόντες μὲν ὅτε καὶ
ψει εἴχομεν τὰ καταλειπόμενα,
σύτερον αὐτοῖς ἐπηγγελλόμεθα
τερήσειν τὴν ἀπουσίαν. καὶ αὐτοὶ
αυμαχίας ἐννοούμενοι, καὶ ὅσα
α ὑπεμείναμεν ὅμοια, ᾠόμεθα
γενναιότητος, καὶ ταῦτα διενεγ-
. καὶ οἶδας, ὅτι οὐκ ἄγαν ὀδυρό-
ι μεθιστάμεθα. Νῦν δὲ ἡμῖν ὁ
χρόνος

alia quoque triginta concrederemus. Septuaginta enim ad summum de meo accepisti. Qui ergo te maiori etiam summa anteposuimus, digni certe sumus, quibus fides adhibeatur affirmantibus pluris te facere, quam summam minorem. Quod autem ira paulo magis praecipiti fuerim in te cõmotus; licet non crediderim amicitiæ nostræ memor, & propterea te tam cito non damnauerim, quod forte calumnia subesset, dicam Philostephane de hoc, quod verissimum est. Turbauit nos cum de te narrasset verbero Tibius: Cur vero crediderim, causa est fortuna mea. Hæc hactenus. Pecunia porro nunc quidem apud te sit. Cum vero de rebus meis vniuerse deliberauero, & certius consilium cepero, tunc ad te scribam.

Themistocles Polygnoto.

17.

Certe tu Polygnote nostras pugnas nauales, & classis imperium tecum reputans, nostram quoq; è patria discessionem forti nos animo ferre existimas. Nos vero abeuntes quidem, cum ob oculos erant quæ deserebantur, audacius ipsi nobis promittebamus fortiter laturos absentiam. Cogitantes enim & ipsi nauales pugnas, & quæcunque similia pertulimus, arbitrabamur hæc quoque nos viriliter toleraturos. Scis porro nos haud multa vsos lamentatione discedentes. Nunc vero tempus,

χρόνος ὦ Πολύγνωτε, οὐ λήθην, ὧν ἀπολείπομεν παρέχει, οὐδὲ συνήθειαν τῆς φυγῆς. ἀλλ' ἡ μὲν φυγὴ κούφη ἂν ἦν μὴ μακρὰ οὖσα, τὰ δ' ἀπολειφθέντα ἔτι ποθεινότερα ὑπὸ τοῦ χρόνου γίνεται. καὶ οὐ παραμυθία τίς ἐστιν, ὅτι πολλὰ καὶ ἄλλα γενναίως ὑπέμεινα ἐγὼ μαχόμενος τοῖς βαρβάροις καὶ κινδυνεύων· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ καὶ ταῦτα ἐναντία γίνεται· ἐδόκουν γὰρ δὴ καρτερήσειν καὶ ταῦτα, ὅπως μοι παρῇ ἀπολαύειν Ἀθηνῶν. καὶ ὑπὸ τούτου μᾶλλον ὦ Πολύγνωτε ἐπιδιδόασί μοι αἱ φροντίδες. εἰ πολλοῖς μὲν ἄλλοις μηδὲ θεαταῖς γενομένοις τῆς περὶ Εὔβοιαν ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχιῶν ἔνεστι βιοῦν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἐκβάλλειν, ὡς βούλονται, καὶ καλεῖν. εἰ δόξειεν· ἡμῖν δὲ τοῖς εἰ καὶ βραχὺ συλλαμβανομένοις φυλαχθῆναι ταύτην Ἀθηναίοις τὴν ἐξουσίαν, μόνοις οὔτε ταύτης, οὔτ' Ἀθηνῶν μέτεστιν. ἀλλὰ καλούμεθα ὃ τοῖς ἐχθίστοις ἥδιστον καλεῖν, φυγάδες· αὐτοί τε ὅτι τοῦτ' ἐσμέν, αἰσθανόμεθα. ἔρημοι μὲν ὑμῶν τῶν φίλων, ἔρημοι δὲ οἴκων καὶ ἑστίας. ἀφ' ἧς τὰ κατὰ Μήδων ἐπινίκια ἐθύσαμεν. πάροικοι ἀλλοτρίας γῆς τε καὶ πόλεως. καὶ τάχα καὶ ἀποθανούμεθα φυγάδες, ἀκμὴν μένοντες. ἦ μάλα γὰρ εὔψυχοι ἐμαχόμεθα τοῖς πολεμίοις, εἰ ταῦτά τις ἐλπὶς ἡμῖν προὔφαινεν. ἢ μὲν ἐδιώκομεν ἂν ταῦτα φέρουσαν τὴν νίκην, εἰ μετὰ Μήδους παρὰ Λακεδαιμονίοις ἂν περὶ τῆς Ἀθηναίων πόλεως ἐκινδυνεύομεν. Ἀργεῖοι γὰρ ἀποδενέειν, καὶ Ἀργείοις τ' ἀγαθὰ εὔχεσθαι, καὶ ἄλλῃ τινί πως καὶ πάσῃ πόλει, εἴπερ ἁπάσης ἡμῖν μέτεστιν ἔξω Ἀθηνῶν. ἀλλὰ σχέτλιά γε καὶ ταῦτα ὑπὸ τῆς φυγῆς ἠναγκαζόμεθα,

tempus, Polygnote, non adducit nos in obliuionem eorum quæ reliquimus, nec assuetudinem exilii præstat. Sed leue quidem nobis esset non diuturnū exilium; at quæ reliquimus, tempore fiunt optabiliora; nec vlla consolatio est, quod pugnans ego cum barbaris, & periculis me offerens, multa quoq; alia forti animo sustinuerim. Quin imo cogitatio hæc animū in contrariā trahit partē. Cēseo n. hæc me tolerasse, vt frui mihi liceret Athenis. Ex quo mihi Polygnote augescunt curæ, quod multis quidē aliis, qui ne spectatores quidem fuere naualium certaminum ad Eubœā & Salaminē, fas erit vitā Athenis agere, & abscedere si velint, & diuertere si libuerit, nobis v. tantū, qui licet minimū contulerimus, auctores tamen conseruandæ Atheniēsibus huius facultatis fuimus, nec facultate hac, nec Athenis potiri datur. Sed eo vocamur nomine, quo inimicissimi libentissime vtuntur, exules: & nos hoc esse sensu percipimus, orbati vobis mihi amicis, orbari domo & penatibus, vbi victimas ob partā victoriā immolauimus; in aliena regione & ciuitate peregrinantes, & fortasse mortem quoq; oppetemus, nondum de exilio reducti. An v. si qua suspicio futura hæc indicasset, tanta in hostes animositate pugnassemus; aut inferentem hæc victoriam sectati essemus, si post Medos subeundum erat periculum amittendæ ciuitatis Atheniensiū iudicio Lacedæmoniorū? siquidē Argiui habent extorres, & Argiuis, & cuicūq; ciuitati bona procari oportet, quando nobis ad oēs præter Athenas aditus patet. Coegit me exilii tanquā furoris impetus verba hæc plena ægri-

θαι εἰπεῖν, ὥσπερ ὑπὸ μανίας. τί
ἀθηναῖοι κακὸν ὦ πολύγνωτε, τί
σὸν ἀγαθὸν εἰργάσαντο; ἢ πῶς οὐ
ψευσόμεθα, καὶ οὗτοι οἱ λόγοι ἔργου
θόντος ἀποδράσονται; οὐ γὰρ εἰ
ἤδοι πάλιν τῆς ἀττικῆς ἐπιχειροῖεν,
δηλονότι φυγάς εἰμι δόξω εἶναι;
ἐκ τῶν μὴ τοιαῦτα πεπονθότων τὸν
ῶνα ἡγήσομαι: ἀλλ' εἰ μὴ καὶ ναύ-
χος ἢ στρατηγὸς ὦ πολύγνωτε, φυ-
ς γε μαχοῦμαι: οὐθ' ἱππάσασθαι
ρ τοῦτο χεῖρον ἄν μοι γένοιτο, οὐ-
νηὶ χρήσασθαι. πολὺ δ' ἂν καὶ ἐπι-
ν νῦν ὑπ' ἐμπειρίας ἄμεινον ἢ
τε μαχητὴς γενέσθαι: καὶ φυγάδας
ἡμᾶς δύναιντο ἂν οἱ κάκιστοι Ἀ-
ναίων ποιεῖν, κακοὺς δὲ οὐδέποτε.
δ' ἄρα ἡμᾶς καὶ ἐν ταῖς καθ' ἡ-
ν αὐτῶν κολάσεσιν αἰσθέσθαι, ἧς
ηναίοις ἐσώσαμεν ἐξουσίας: καὶ
ῦτα μὲν ἐνθυμεῖσθαι τε πολλάκις
ιν ἐστι, καὶ λόγων πληροῦσθαι μυρίων
αὐτὶ μάχεσθαι δοκεῖ ταῖς φροντίσιν
παροῦσα ἐρημία δεινὴ ἀντίκειται
θέλκουσα, καὶ ἑαυτῆς ποιοῦσα τὸν
ῦ. καὶ δὴ καὶ ἀπάγει ἡμᾶς τῶν ἰσχυ-
τέρων λογισμῶν. καὶ οὐδὲ ἀργείων οἱ
λεῖστοι παρόντες ἡμῖν ἂν ἐροῦσιν,
ἐρημίαν εἶναι ταῦτα; ἀλλ' ἅμα
πλήθει τῷ τούτων καὶ ἡ τῶν φίλων
καὶ οἰκείων ἀπουσία φαίνεται. ἀλλ' εἰ
μ ἔρρωται ἤδη σοι τὸ θυγάτριον, ἣν
ροὔτεινου τῆς κατοχῆς αἰτίαν, ἀφικ-
, πολλὰ τῶν λυπούντων ἡμᾶς ἀ-
αιρησόμενος. εἰ δὲ εἴη τι κατέχον,
ῦτα μὲν λυθῆναι εὐχόμεθα, Με-
αχλέα δὲ μᾶλλον ἔτι καὶ σὺ παρὼν
ὐτῷ, καὶ ἐγὼ γράφων ἀναπείθομεν
κτελέσαι ποτὲ ἐλθόντα τὴν ἡμε-
έραν ἐλπίδα, καὶ παύσασθαι ὑπι-
σχόμενον. Θεμι-

tudinis promere. Quo enim beneficio, quoue incommodo non affecere nos Athenienses? aut qua ratione fieri poterit, ut non mentiamur? & verba hæc, cum sese obtulerit occasio, non dilabantur? Neque enim si rursus Medi inuadant in Atticam, dubium est quod in exilio sim, quin esse inglorius nolim; nec propterea certamen ad eos pertinere existimabo, qui nihil mali passi sunt. Nam etsi non ero Dux, & classis imperio potens, exul tamen Polygnote pugnabo. Ex quo nequaquam ero deterior vel ad equitandum, vel ad naui vtendum; imo iam experientia firmatus aptior ad pugnam ero, quam antea fuerim, & poterunt quidem nos proijcere in exilium nequissimi Atheniensium, at prauos nunquã facient. Futurum porro erat, vt nos potestatem, quam per nos habent Athenienses; in nostris ipsi pœnis sentiremus. Hæc sæpe mihi versantur in animo, & mens mihi plena est innumeris cogitationibus, & mihi videor illis repugnare. Cæterum præsens solitudo vehementer obsistit, auocans, & mentem ad se pertrahens, quæ nos etiam abducit à grauiori rationis iudicio. Nec plurimi Argiuorũ, quos habeo præsentes, negabunt hanc esse solitudinem; nam simul cum frequentia illorum, sese offert amicorũ & necessariorũ absentia. At si iam tibi filiola valet, quam te detinẽtem causam obtendebas: veni, multis quæ nos mœrore affligunt liberaturus. Si quid vero est quod detineat, optamus è medio tolli. Adhæc Megaclem quoq; tu præsens, & ego scribẽs inducamus, vt suo aduentu spem nostram aliquando expleat, desinatque promissis tenere.

Θεμιστοκλῆς Πολυγνώτῳ.

ιή.

Φεύγομεν, ὥσπερ ἐγκελεύῃ κατὰ τάχος, ὦ Πολύγνωτε. καὶ ἐξελθόντες ἐξ Ἄργους ἐν θαλάσσῃ ἐσμέν. ὁ δὲ πλοῦς ἐπὶ Κέρκυραν ἡμῖν τέτακται, καὶ νεαλῆ ἔχοντες τὰ πλοῖα κατεχόμεθα. τὸν μὲν οὖν ἄγγελον τῆς σπουδῆς καὶ σὺ ἐπαινέσεις· ἀφεθεὶς γὰρ ᾗ τὴν ἐκκλησίαν ἔλυσαν Ἀθηναῖοι οὐ πόρρω τῆς ἑσπέρας, ὥς φασιν οὔσης, αὐτὴν νύκτα ἐκείνην, ἡμέρας δὲ ἐν Ἄργει μηδὲ μεσημβρίας ἤδη ἐφισταμένης. δέος δέ ἐστι, μὴ ἀνωφελῆ ἡμῶν τὴν σπουδὴν ἐπιμένων ὁ χειμὼν ποιήσῃ, ἢ καὶ βραδύτεροι τῶν ἀγγέλων εἰ φεύγοντες γινώμεθα. ἐὰν δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι τῆς φυγῆς αἴσθωνται, διώξει χρώμενοι αὐτίκα αὐτοῖς ἀγαθὸς ἔσται ὁ Παυσανίας, ταὐτὰ δὲ ἡμᾶς ἐργασόμενοι. Σοὶ μὲν οὖν ὦ Πολύγνωτε σωζόμεθα, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς οὔτε χειμὼν, οὔτε Λακεδαιμόνιοι σοῦ γε χάριν εἰδέναι κωλύουσιν· ἀλλά σε ἀγώμεθα, καὶ τοῦ ἀγγεῖλαι σπουδῇ τοσαύτῃ τὰ ἐκ Λακεδαιμονίων πραχθέντα· καὶ τὴν Ἀριστείδου σπουδὴν, ἣν μόνος περὶ ἡμῶν καίπερ ἐχθρὸς ἂν ἐπεδείξατο. καὶ τοῦ διαγγεροῦσαι, μὴ φεύγοντας ἡμᾶς ὑπ' ἐχθροῦ καταληφθήσεσθαι, καὶ διεγνωσμένους ἤδη θανάτου. Θεὸς δ' ἂν εἴη τὸ ἐκ τοῦδε αἴτιος. εἴσοι ἄρα τούτων καὶ τὰς ἀμοιβάς, ὦ Πολύγνωτε, ἀποτίσομεν.

Themiſtocles Polygnoto.

18.

Fvga nos damus feſtinanter, ſicut hortaris Polygnote, & egreſſi Argis in mari ſumus. Nauigatio noſtra Corcyram verſus erit, & habentes nauigia recens compacta detinemur. Nuntii certe celeritatem tu quoque collaudabis. Dimiſſus enim quo die Athenienſes concionem habuere ad veſperum vt aiunt, poſt illam noctẽ, poſtero ante meridiem fuit Argis. Sed vereor, ne feſtinationẽ noſtrã diuturna hyems irritam faciat, & qui fugã paramus, tardiores ſimus tabellariis. Quod ſi & Lacedamonii fugam ſenſerint, inſequentur, (tum vero illis Pauſanias vir probus erit) eaſdẽ pœnas expetituri. Tibi porro Polygnote ſalutem noſtram acceptã referimus: nihil enim nobis impedimento ſunt nec hyems, nec Lacedamonij, quominus per te nihil ignoremus. Certe tuã diligentiam valde commendo, nam & quæ à Lacedamoniis acta ſunt, tã propere admonuiſti, & Ariſtidis fauorem; quem licet inimicus, nobis vnus præſtitit: certioreſque nos feciſti, fore vt ab inimico capiamur in fugã arripiamus, iam damnati capite. Reliquum eſt, vt ſi vnquam tibi pro hiſce beneficiis gratiam retulerimus, Deo ſit aſcribendum.

Θεμιστοκλῆς Πολυγνώτῳ χαίρειν.

ιθ.

ΤΑῦτά ἐστιν ὦ Πολύγνωτε τὰ συμβάντα ἡμῖν μετὰ τὴν ἐξ Ἄργους φυγήν, ἃ παρεκάλεις γραφῆναί σοι, καὶ ἐγὼ γέγραφα. τοῦ γὰρ ἀγγέλου τοῦ τὴν σπουδὴν ἐλθόντος, ὃν σὺ ἐπέστειλας ἡμῖν, τά τε ἄλλα καὶ φεύγειν ἀγγέλλοντος, ἄρας αὐτίκα ἀπ' Ἄργους. συνήραντό μοι καὶ τῶν ξένων Νεικίας καὶ Μελέαγρος· κατήλθον ἐπὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον. ἐκεῖ δὲ ἐκινδυνεύσαμεν ὑπὸ χειμῶνος ὑπομεῖναι τοὺς διώκοντας ἡμᾶς. πλεῖν γὰρ ἐπὶ Κέρκυραν ὡρμημένοι, χάριτος ἡμῖν εἰς Κερκυραίους προϋπηργμένης, τρεῖς ὅλας κατειχόμεθα ἡμέρας. καὶ οὐκ ἐδόκει ὅτι φεύγομεν, ὅτι καὶ Λακεδαιμονίοις ἄδηλον εἶναι. τετάρτῃ γὰρ ἡμέρᾳ πλοῦς σφόδρα ἀγαθὸς ἡμῖν γίγνεται. κἀγὼ τοὺς μὲν ξένους ἀπέλυσα ἐπαινέσας· ἔτι γὰρ ἡμῖν καὶ πορρωτέρω ἠξίουν συμφεύγειν. νηῒ δὲ ἣν παρέσχοντό μοι ἀφεὶς ἐπὶ Κέρκυραν εὐπετῶς διεκομίσθην. Κερκυραῖοι δὲ οὐκ εὐχάριστοι μᾶλλον ἢ ἀκίνδυνοι ἐβούλοντο εἶναι. καὶ ἀμοιβὴν ἂν εὐηργετοῦντο ἀπαιτούμενοι, εὐεργεσίαν ᾔτουντο, ἐπὶ Κέρκυραν τὴν φυγὴν καταλύειν. ὥστε ἡμῖν, ὅ,τι καὶ δράσομεν ἠπόρει τῇ γνώμῃ. ἤδη δὲ καὶ τὴν ναῦν τοῖς ξένοις ἀπεπόμφειν τοῖς Ἀργείοις. Οἰκέται τέ μοι ἐλάσσονες, ὧν ἀπέλυσα, ἐλείποντο. ἐπεὶ δὲ Κερκυραῖοι καὶ τραχύτερα ἤδη ἐφθέγγοντο, καὶ προδώσειν ἐῴκεσαν πολλῷ μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι περὶ ἡμῶν, ἔγνων

Themiſtocles Polygnoto.

19.

QVæ nobis obtigerunt, poſtquam ex Argis profugimus, & ſcribi ad te Polygnote iuſſiſti, hæc ſunt quæ iam ſcribo. Cũ nuntius quem ad me miſiſti, magna celeritate veniſſet, atque inter alia fugiendum eſſe retuliſſet: Argis ſine mora relictis: comitati vero ſunt abeuntem Nicias & Meleager hoſpites mei. Cyllenem maritimum Elæorum oppidum deuenimus. Ibi parum abfuit, quin inſequentes nos expectaremus propter tempeſtatẽ. Etenim cum nauigationem Corcyram inſtituiſſemus. Corcyræos enim nobis olim beneficiis deuinxeramus, tres totos dies retenti fuimus, & putabamus fugam noſtram Lacedæmonios iam non latere. Verum quarta die nobis valde commoda fuit nauigatio, & comitantes quidem amicos, vel gratias egiſſem, dimiſi: volebant enim nos vltra etiam fugientes ſequi: naui vero, quam mihi dederant, ſolus Corcyram feliciter ſum aduectus. Porro Corcyræi non tam grati eſſe, quam à periculo abeſſe volebant, nobiſque referendam pro beneficiis gratiam exigentibus, viciſſim illi loco beneficii petebant, ne exilii terminum Corcyram ſtatueremus. Itaq; animi pendebam. Iam n. & nauem remiſerã hoſpitib. Argiuis, & famuli pauciores mihi ſupererãt, quã quos miſſos fecerã. Sed cũ Corcyræi aſperius iã loqui cœpiſſent, multoque magis proditùri, quã pro nobis viderentur pugnaturi,

 ſtatu-

ἔγνων ἐπὶ Σικελίαν τε καὶ πρὸς γέλωνα πλεῖν. γέλων γὰρ δήποτε Συρακουσίων ἐμονάρχει, καὶ ἤθητο οὐ παρέργως ἡμῶν καὶ οὐκ ἔμελλεν ἀθηναίοις πεισθήσεσθαι. νῆα δὴ σκέπτομαι ἀνδρῶν λευκαδίων καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἔμελλον εἰς τὸν Αὐσόνιον ἐμβάλλειν. καὶ με ἀπέτρεψεν κομισθεῖσα ἀγγελία. ἐτεθνήκει γὰρ ἤδη γέλων καὶ πολλὴ περὶ εἰσήκει ταραχὴ ἱέρωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἄρτι τὴν μοναρχίαν καθιστάμενον. καὶ ἐγὼ ὥσπερ εἶχον, τῇ αὐτῇ νηῒ ἐπί τε ἤπειρον πλέω, καὶ ἀποβὰς εἰς μολοσσοὺς ἔρχομαι, καὶ ἐπὶ τῇ ἑστίᾳ τοῦ Ἀδμήτου ἐκαθεζόμην. Ἀδμήτῳ δὲ τότε ὑπήκουε τὸ μολοσσῶν ἔθνος. καὶ ἐδόκει μάλιστα αὐτῷ δι' εὐσέβειαν ἡ βασιλεία ηὐξῆσθαι, καὶ οὐκ ἐφαίνετο περιόψεσθαι ἡμᾶς ἱκέτας γενομένους. τῶν δὲ ἀθηναίων καὶ λακεδαιμονίων οἱ πεμφθέντες, ὅπως βίᾳ πάντοθεν με ἄγωσιν, τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ καταπλεύσαντες εἰς μολοσσοὺς ἀφικνοῦνται. καὶ καταλαβόντες αὐτόθι ἐχάρησαν καὶ ἄξειν με ἔλεγον. καταστάντες δέ τε Ἀδμήτῳ τοιαῦτα ἔλεγον. προδότην ὦ Ἄμητε ἐλάνθανες οἴκῳ τε τῷ σῷ καὶ ἑστίᾳ δεξάμενος· οὗτος δὲ ἧσσον οὐδὲν καὶ σὲ καὶ μολοσσοὺς προεδίδου. καὶ εἰ κατώρθωσεν, ἡμεῖς ὦ Ἄδμητε, ἱκέται τῆς μήδων ἐγενόμεθα ἑστίας. οὗτος δ' ἂν ἴσως καὶ αὐτοῦ σοῦ ἐβασίλευεν θεσπρωτῶν. Νῦν δὲ ἄδικοι ἄρα ἐς παυσανίαν ἐγενόμεθα. τῶν γὰρ αὐτῶν ἕνεκεν βουλευμάτων ὁ μὲν τετιμώρηται ἤδη. ὁ δὲ σεσῶσθαι προσδοκᾷ, καὶ σὲ τοῦ ἀδίκου βοηθὸν ποιεῖται. παυσανίᾳ δὲ οὐδ' ὁ χαλκίοικος ἐπήρκεσεν, ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἀνίστασθαι κέλευε. καὶ παυσάσθω γε διαβάλλων,

ſtatutum mihi fuit nauigare in Siciliam ad Gelonem. Gelo enim eo tempore Syracuſis principatum obtinebat, nobiſque adhærebat ſerio, nec erat Athenienſes auditurus. Quare nauim hominum Leucadiorum exploro, qui poſtridie ſe nauigationi maris Auſonii commiſſuri erant, ſed allatus nuntius à propoſito me auocauit; Gelo enim iam deceſſerat, & frater eius Hiero in regnum ſuccedẽs magnis turbis iactabatur. Ergo ita vt me habebam, eadem naui vehor in Epirũ, & egreſſus ad Moloſſos venio, atque ad focum Admeti ſedebam. Admeto vero tunc parebat Moloſſorum gens: videbaturque auctum illi regnum ob pietatem potiſſimum, & nos ille ſupplices nõ neglecturus. Poſtero die appulſi ad Moloſſos aduenere Athenienſes & Lacedæmonii, qui me vt vi vndecumque abducerent, miſſi erant, ibi me deprehenſo lætati ſunt, & ſecum me abducturos aiebant. Admetum igitur adeunt, atque ita compellant. Proditorem, Admete, domo & foco excepiſti, nec animaduertis, qui nihilo ſecius te & Moloſſos prodebat. Et ſi res illi ſucceſſiſſet, nos Admete ſederemus ad focum Medorum, his vero te eiecto regnum fortaſſe Theſprotorum occuparet. Ita in Pauſaniam iniquiores extitimus. Nam eorundem conſiliorum ergo pœnas iam tulit ille, hic vero euaſurum ſe ſperat, teque iniquitatis tutelarem facit. At Pauſaniæ nec Chalciacus opem tulit. Verum tu hunc iube hinc ſurgere, vt fallaciter agere deſinat, tuumque polluere focum. Athenienſes

-άττων, καὶ τὴν σὴν μιαίνων ἑστίαν. φίλοι δέ σοι ἔστωσαν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι ἀνθ' ἑνὸς προδότου καὶ φυγάδος. ταῦτα εἰποῦσιν αὐτοῖς ἐγὼ ἔμελλον ἀντιλέγειν, ὑφ' ὧν ᾤμην αἰσχυνθέντας αὐτοὺς ἀπελάσασθαι. ἀλλὰ φθάνει Ἄδμητος εἰπών, οὗτος μὲν ὁ καιρός, ὦ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι τὴν ἱκετείαν μόνον τὴν Θεμιστοκλέους δικάσαι. εἰ δὲ καὶ τὴν προδοσίαν ἐδίκαζον, μήτε Ἀθηναίοις ἄν, μήτε Λακεδαιμονίοις σὺ ποιῶν ἀπέλυον ἂν Θεμιστοκλέα. καί μοι ταῦτα ἔδοξα ἂν τήν τε ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίαν κελεύειν, καὶ τὴν ἐν Σαλαμῖνι, τήν τε Παυσανίου προδοσίαν ἥτις ὑμῖν, κἂν ἐπὶ Θεμιστοκλέα διαιρῆτε αὐτὴν ἀεὶ μόνου ἔσται Παυσανίου. καὶ ταῦθ' ὑμεῖς ἐμέ τε ἀγνοεῖν δόξετε, ἐγώ τε ὡς ταῦτ' ἀγνοῶν τὰ τῆς ἱκετείας δικάζω. ἄνδρα τῆς ἐμῆς ἁψάμενον ἑστίας, καὶ δεδιότα μὲν ἀνθρώπους, τοῖς δ' ἐν Ἠπείρῳ θεοῖς πιστεύοντα, ὡς οἷόν τε φυλάσσω· καὶ ἱκέτην αὐτὶ τούτου καὶ ἀβλαβῆ. καὶ οὐκ ἀνθρώποις τισὶ ἀπέχθομαι, ἀλλὰ θεοὺς δεδιέναι οὐκ ἀρνοῦμαι, θυσιῶν τε ἡγοῦμαι ἁπασῶν χάριν ἀμείνω εἶναι θεῷ ἱκέτην φυλασσόμενον. οὕτω μὲν δὴ ἐκεῖνοι κατηφήσαντες ἐκ Μολοσσῶν ἐχώρουν. ἐγὼ δὲ εἰς Μακεδονίαν ὑπὸ Ἀδμήτου πεμφθείς, καὶ εἰς Πύδναν ἐλθὼν πρὸς Ἀλέξανδρον Μακεδόνων ἄρχοντα, πέμπομαι ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τὴν ἐκεῖ θάλασσαν. καὶ ἐπιτυχὼν ὁλκάδος εἰς Ἰωνίαν πλεούσης ἐμβὰς ἐκομιζόμην. γῆς τε γὰρ τοῦ βασιλέως δὴ μάλιστα ἠσθημένου ὧν εἰργασάμεθα αὐτοὶ κακῶν, μάλιστα ἔμελλεν, εἰ δίκαια πεπόνθαμεν, γνώσεσθαι. πλέοντας δ' οὐκ ἔθ' ἡμᾶς σὺν πλοῖα ἦγεν,

ses autem & Lacedamonii loco proditoris & exulis vnius tibi sint amici. Contra hac cum essem ego dicturus, vt putarem illos pudore suffusos à me reiectum iri, anteuertit Admetus, & hoc, inquit, tempus ô Athenienses & Lacedamonii supplici Themistocli datum est. Si vero & proditoris iudex essem, nec Atheniensibus gratificando, nec Lacedamoniis Themistoclem absoluerem, & hoc mihi suggeret & naumachia ad Artemisium & Salaminem, ac propitio Pausania, qua vobis, licet communem esse velitis & Themistocli, semper erit solius Pausania: & hac vos ignorare me existimatis, & ego tanquam ignorans ea supplici disceptator sum. Virum, qui ad focum meum confugit, & timore quidem hominum perculsum Diis vero Epiroticis fretum, pro viribus tutor, & propugno, vt mihi supplex incolumis sit. Nec vllos hominum ego prosequor odio, sed Deos me timere non nego, & seruare supplicem cunctis victimis Deo gratius donum opinor. Ita illi capite demisso è Molossis abierunt: ego vero in Macedoniam ab Admeto missus, & Pydnam profectus ad Alexandrum Principem Macedonũ, mittor ad vicinum mare ab Alexandro, & onerariam nactus nauem, qua in Ioniam nauigatura erat, in eam conscendens vehebar, terra enim iter habentes, qua est in ditione Regis, cui bene nota sunt mala, quibus eum affecimus, percepturi eramus, num iustas penderemus pœnas. Sed nobis in alto non erat commoda nauigatio, cuius etiam spe à

 terra

ἦγεν ὑφ' ἧς καὶ ἀναχθῆναι ἐπείσθημεν. ἀλλ' ἤδη καὶ ἰσχυρῷ χειμῶνι ἐχρώμεθα. καὶ οὐκ ἔθ' ὁ χειμὼν ἐμὲ τοσοῦτον ἐπελύπει, ἀλλ' ἐπὶ Νάξον κατεφερόμεθα. Νάξον δὲ Ἀθηναῖοι τότε ἐπόρθουν, καὶ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν κατεπεπλεύσαμεν. ἐγὼ οὖν ἐν πολλῇ ἀμηχανίᾳ ἐκείμην, καὶ ἤδη ἐνόμιζον ἱκετείας τε ἀνωφελεῖς ἱκετεῦσαι, καὶ ὀλεθρίου ἅψασθαι φυγῆς· ἀκμὴν γὰρ ἔμελλον ἁλώσεσθαι Ἀθηναίοις, πρὸς τοὺς διώκοντας ὁ φεύγων ἐληλυθώς· ἀλλ' ἐπὶ τοῖς μὲν ἐν τῇ νηῒ ἀγνὼς ἅπασιν εἶναι ἐδόκουν, τοῖς δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπιγνωσθῆναι ἐδεδίειν, οὐκ ἐξέλιπον τὴν ναῦν. εἰ συμπλοῦσι δ' ὕποπτος ἐγεγόνειν, καίτοι κακὸν αὐτοῖς γενέσθαι ἐδόκουν, καὶ οὐκ ἐπιτήδειος εἶναι ἐν τῷ πλεῖν. ὥστε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῆς νεὼς ἐβούλευον. ἐν τούτῳ δέ μοι κινδύνῳ ὄντι Διοπείθης ἀνὴρ τῶν συμπλεόντων ἡμῖν, γένος Βαργυλιήτης, καὶ πρότερον ἐνορῶν τε μοι πολλάκις, καὶ θαυμάζοντι ἐοικώς, ἔτι μᾶλλον τότε ἐσκόπει, καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς ὅνπερ ᾤετο αὐτὸς ἀνέφαινεν. καί μοι μόνος ἔγγιστα ἐλθὼν ὀλίγῃ τῇ φωνῇ ἔλεγεν. ἀκλεῶς ἐνυβρίζει σοι τὸ δαιμόνιον ὦ Θεμιστόκλεις, εἰ σοι τὴν σωτηρίαν τέθεικεν ἐν μόνῳ τῷ ἀγνοηθῆναι Θεμιστοκλεῖ ὄντι τὸ σώζεσθαι κεῖται. ἀλλ' ἔγωγε καὶ ἔγνωκά σε καὶ τοῦτο μάλιστα ὡς ὀλέθριον δεδιότι σωτηρίαν ἴσως ἐργάσομαι. ἐγὼ γάρ τοι εἰμὶ ἐκεῖνος, ὃν σὺ ἐρρύσω, ὅτε εἰς Ἀρτεμίσιον ἔμπορον καταπλεύσαντα ἀνδρὸς Ἑστιαιῶς ἐχθροῦ ἰδίου ἕνεκα ἀποθανεῖν ὡς παρὰ βασιλέως πλέοντα ἠξίουν. σὺ δὲ, ὅπερ ἦν, ἀπιστήσας αὐτοῖς, ἔτι καὶ ἐκόλασας τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ ἄπει δι' ἐπιπένθεις ὑφ'

terra solueramus, verũ magna tempestate iactabamur. Caterum me non tam affligebat tempestas, quam quod Naxon deferebamur. Naxos vero tũc ab Atheniensibus diripiebatur, & in eorum copias transuecti eramus. Itaq; inops consilii quid agerem non habebam, & cogitabam ad inutiles supplicandi modos deuenire, ac perniciosam petere fugam. Iam enim nullo labore capturi me erant Athenienses, & in manus quærentium incideram qui fugiebam. Sed quia iis qui erant in naui, omnibus videbar esse ignotus, timebam vero ne me qui in castris erant agnoscerent, è naui non sum egressus. Suspicionem porro conuectoribus iniiciebam, & allaturus illis mali quippiam videbar, & nequaquam aptus nauigationi, vt me etiam eiicere de naui vellent. Cum in hoc periculo essem, Diopithes, vnus ex iis qui mecũ nauigabant, patria Bargyliata, qui pri⁹ in me subinde intuẽs videbatur admirari; tunc intentius considerabat, meq; illum ipsum, quem putabat esse, cognouit. Ergo cum solus ad me proxime accessisset, submissa voce ait. Turpiter est in te contumeliosa fortuna Themistocles, dum tuam in hoc vno salutem collocauit, si ignoreris, cum sis Themistocles, & euadere possis, si lateas. Ego vero te noui, & quod maxime vt exitiosum times, per hoc ego tibi salutem dabo. Is n. ego tibi sum, quem seruasti, quando mercator Artemisium delatus, propter hominẽ quendam Hestiẽsem priuatũ inimicũ quasi Regis explorator ad mortẽ petebar. Tu vero, id quod res habebat, & fidẽ illis nõ habuisti, & præterea propter facin⁹, ꝙ aggressi erãt, puniuisti,

φ' ἡμῶν πρότερον, οὔτε πείσεσθαι προσεδόκας. ἡγεμὼν γὰρ ἦς βασιλεῖ ἀντίπαλος, καὶ ἄλλοις εὐεργεσίαν παρεῖχες· καὶ ἐγὼ ἀπεγνώκειν ἐκείνης τῆς χάριτος ἀμείψασθαι Θεμιστοκλέα, καὶ οὐδὲ ἐβουλόμην. οὐ γάρ σε ὧδε πράξειν, ὥστε καὶ ἡμῶν δεηθῆναι ἠλπίσαμεν. ἀλλ' ὦ φέριστε, ἔφην ἐγώ. οὐδ' ἐμοὶ τοῦτο νῦν ἀτύχημα γέγονεν, εἰ καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ σοῦ λαχεῖν ἀμοιβῆς ἀφῖγμαι. καὶ δύνασαί με ταῦτ' ὠφελεῖν. Εὖ δὲ χαίρετω μοι. καί μοι εὐτύχημα ἔστω, εἰ σοὶ δύναμις ὧδε ἔχει, ὥστε σῶσαι Θεμιστοκλέα. αὐτίκα οὖν ἄγει τε πρός με τὸν δεσπότην τῆς νεὼς ἑταῖρον ὄντα αὐτῷ καὶ κοινωσάμενος ἐδεῖτο φεύγειν ἀπὸ τῆς Νάξου κατὰ τάχος. ὁ δὲ ἠγανάκτει, καὶ ὁρμῆς ὡς εἶχεν ἐξελθὼν, μηνύειν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ ἐγὼ δεήσει μὲν οὐδεμιᾷ ἐχρησάμην, ἀπειλὴν δὲ αὐτῷ τίθεμαι ἐρεῖν εἰς ἀθηναίους. ὅτι με οὐκ ἀγνοῶν, ἀλλὰ χρήμασι διαφθαρεὶς σώζει ἐκ τῆς ἑλλάδος. καὶ ὅτε ἄνθρωπος ἔδεισε καὶ μεταβαλόμενος δωρεὰν τοῦ ἔργου ᾐτεῖτο, ἐγὼ δὲ ὑπεσχόμην, καὶ νύκτωρ ἀναχθέντες ἐκομίσθημεν εἰς ἔφεσον. ἐκεῖ δὲ περσῶν τινας καταλαμβάνω φύλακας καρίας ὑπ' Ἀρταβάζου καθεζομένους. καὶ Ξέρξῃ μὲν ἤδη ἀδεῶς εἶχον, ὅστις εἴην λέγειν· καὶ τό, τε ὄνομα ἔφραζον, καὶ ὡς μέγα ὀνήσων τὸν βασιλέως οἶκον, ἐλήλυθα. οἱ δὲ τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ λόγου πρὸς Ἀρτάβαζον ἐκόμιζον, ἐμέ τε ἦγον εἰς φρύγας. ἦν γὰρ Ἀρτάβαζος ἐν φρυγίᾳ. ὁ δὲ ἐπεί τε ἄλλα ἐξ ἐμοῦ, καὶ ὡς διέγνωκα πρὸς βασιλέα βαδίζειν ἤθελον. ἐπῄνει τε καὶ ἔπεμπεν αὐθις καί μοι ἵππους δύο καὶ ἴσους οἰκέτας δωρεῖται. καὶ τρισκαίδεκα δὲ ἄλ-

λους

nec vllo à me antea beneficio affectus, nec afficiēdum te ſpirans. Dux n. eras Regi aduerſarius, & beneficia in alios conferebas, & nulla mihi ſpes erat fore, vt referrem Themiſtocli gratiam, imo nec volebam, nunquam enim te futurū ea fortuna arbitrabar, vt mea opera indigeres. Ad quem ego: nec mecum, inquam, infeliciter nunc agitur, optime vir, quando & ad perſoluendā à te mihi gratiā deueni, & hæc mihi prodeſſe poſſunt. Ego vero tibi ſalutem impartio; & proſpera hæc mihi fortuna ſit, ſi tantum vales, vt ſaluum præſtes Themiſtoclem. Illico igitur nauis dominum ad me perducit, nam ſocius illi erat, & communicata te rogabat, vt quamprimum Naxo ſolueret. Ille vero indignabatur, & impetu quam potuit maximo egreſſus rem delaturus erat ad Athenieſes. Hic ego nullis precibus vſus, ſed minis etiā additis, dicturum me Athenienſibus, non ignarum rei, verū pecunia corruptū ipſum eripere me de Græcorum manibus, timorē inieci. Quare mutato cōſilio præmiū operis petebat, & ego promiſi, ſoluenteſq; noctu nauigauimus Epheſū. Ibi Perſas quoſdam reperi Cariæ cuſtodes iuſſu Artabazi conſidentes. Et Xerxi quidem iam tuto poterā aperire qui eſſem, & profitebar nomen, & veniſſe aiebā magnas vtilitates allaturus domui Regis. Illi & promiſſionis verba perferebāt ad Artabazū, meq; ad Phrygas ducebant, Artabazus n. erat in Phrygia. Qui ex me cum & cætera audiſſet, & meū de adeundo Rege conſiliū probauit, ac nulla interpoſita mora miſit. Equos ēt duos totidemque famulos mihi largitur, miſſis adhuc

aliis.

λοις τῶν σὺν συνέπεμψεν, οἷς ἥ τε ὁδὸς καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔμελεν, αὐτοῖς καμήλοις ἐχρῶντο. ὁδοιπορῶν δὲ ὄρη μὲν ὀλίγα, κοίλην δὲ ἦλθον οὐχ ὑψηλήν, πεδιάδα ἐθεασάμην τε καὶ ὡδὲ σφόδρα καλὰ καὶ οὐδαμῇ ἀνώμαλα. ᾠκεῖτο δὲ καὶ εἰργάζετο μάλιστ' αὐτῶν τὰ περιττά. ἡ δὲ ἔρημος θηρία τε καὶ ζῴων ἄλλων ἔβοσκεν ἀγέλας. καὶ ποταμοὺς ἔπλευσα πολλούς, καὶ ἔθνεσι παντοίοις ἐμίγην. ἤδη δὲ ἀπὸ τῶν συνόδων καὶ τῆς Περσίδος φωνῆς ἀντελαμβανόμην. καὶ με οὐκ ἔτι ἡ ὁδὸς χαλεπῶς ἔτριβεν ὑπὸ τοῦ ἔθους. καὶ ἥ τε ὁδὸς ἡμῖν ἐτελεύτα καὶ παρὰ βασιλεῖ ὅποι περ ὡρμήμεθα ἦμεν. ἐπεὶ δὲ ἐκομίσθη πρὸς αὐτὸν ἀγγελία, παρεῖναι ἐπὶ θύραις αὐτοῦ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, ἄγομαί τε ἐγγὺς αὐτοῦ, καὶ ἀχθεὶς ἀντικρὺς τοῦ θρόνου, ὁ δὲ με εἱστήκειν, ὁ δὲ καθῆστο. καὶ περιεθεασάμενος ὧδε ἔλεγεν. ὦ ξένε Ἀθηναῖε, λόγος μὲν ἤδη περὶ σοῦ πολὺς ἐν ἡμετέρῳ ἐφέρετο οἴκῳ. σύ τε ἅμα, καὶ Μήδων ἡ ἐν Σαλαμῖνι συμφορὰ παντὶ ἀνὰ στόμα ἦτε. σὺ δ' ὅλοις αὖ πρὸς ἡμᾶς. πῶς θρασὺς ἔτι ὄψει τε ἐμῇ ὀφθῆναι, καὶ φωνῆς ἀκοῦσαι. καὶ σὺ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνος ἐλήλυθας, ὃν Μῆδοι λέγουσιν αἴτιον ἐμοὶ γενέσθαι καὶ πατρὶ ἐμῷ μὴ ἄρχειν Ἑλλήνων. ἀλλ' ἄμεινον μὲν ἐμοὶ ἦν Ἕλληνας ἔχειν, ἢ σὲ τιμωρεῖσθαι. σὺ δὲ τοῦτό γε αὖτ' ἐκείνου παρέσχησαι ἡμῖν. ὥστε ἐπαινέσαντες κολάσομεν. ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ περιίσταταί μοι ὑπ' ἀνάγκης ἐπαινέσαι τὴν ἀπάτην, ἣν καιρός τις ποιεῖ ἀγαθήν. χρῶμαί τε αὐτῇ καὶ ἔλεγον. κόλασιν ὦ βασιλεῦ φεύγοντες, ἐπί σε βοηθὸν ἀφίγμεθα. κολάζειν γὰρ ἔμελλον ἡμᾶς οἱ Ἕλληνες ἀντὶ τῆς εἰς [illegible] τῶν σῶν εὐεργεσίας· ὅτι ὑμῖν

πρὸς τ

alius tredecim Persis, quibus demandata erat cura itineris & commeatus, ii vero camelis vehebantur, in itinere montes vidi paucos, valles transiui nequaquam profundas: planitiem conspexi & pratergressus sum pulchram, & nusquam inaequalem, inhabitata & culta erant in iis praestantissima quaeque loca. Deserta solitudo feras aliorumque animalium greges alebat. Flumina tranaui multa, cum gentibus quam plurimis sum congressus, iamque ex congressionibus linguam quoque Persicam intelligebam, & iter me iam assuetum non vexabat. Denique confecimus iter, & quo tendebamus, ad Regem peruenimus. Vt vero nuntiatum illi est, ad fores eius adesse Themistoclem Atheniensem, ducor ad ipsum, & ante solium ductus ego quidem stabam, at ille sedit. Atque vbi me circumspectauit. O hospes, inquit, Atheniensis, multus de te sermo nostra domi erat: tuque vna cum Medorum clade ad Salamina in ore omnium versabamini. Age porro, dic nobis, quomodo ausus es in conspectum venire meum, & vocem audire? Tu ne ille Themistocles aduenisti, quem Medi aiunt extitisse causam, cur ego & Pater meus in Graecia non dominemur? Satius certe mihi foret Graecos habere, quam te punire. Tu vero illius vice hoc nobis dedisti. Itaque laudabimus, & poenas de te sumemus. Haec quidem ille, mihi vero necessitas subiecit adhibendam fraudem, quae pro re nata bona fit. Illa igitur vtens dicebam. Supplicium fugiens ô Rex, sub tuam tutelam veni. Siquidem Graeci poenas à me repetebāt pro beneficiis in

φίλα ἐνθυμούμενοι τόντε ἐπὶ Σαλαμῖνα πλεῖν κατὰ τάχος ποιεῖσθαι ἤγγειλάμην, διεστῶτος μὲν τότε καὶ τεταραγμένου τοῦ ἑλληνικοῦ, καὶ μέλλοντος ἐπὶ πελοποννήσου φεύγειν. καὶ καιρὸν χρηστὸν ἐπιχειρήσεως παρέχοντες. τό, τε ζεῦγμα λύειν ἐθέλοντας ἐκωλύσαμεν. καὶ σοι μὴ δὴ μὲν διὰ τοῦτο μάλιστα ἀπενόστησαν ἐκ τῆς εὐρώπης, ἐγὼ δὲ διὰ ταῦτα ἐπὶ τιμωρίαν ἠγόμην. ἔφθην δὲ φυγὰς γενόμενος, ὡς ἄν σέ τι ὀνήσω, καὶ ἐμαυτῷ δίκας εὕρωμαι. καὶ ταῦτα ποιῆσαι ἐπαγγέλλεται ἰσχὺς, μεθ' ἧς ἐγὼ πλείω κακὰ ἐργάσομαι τοὺς ἕλληνας, ἢ εὐδόκουν μετ' ἐκείνων ἐργάσασθαι. ὁ δὲ εἶπεν, ἐπειδὴ ἀποδώσεις ἡμῖν τὴν ἑλλάδα, ἣν διά σε ἀφῃρῆσθαι οἰόμεθα, χαῖρέ τε, καὶ οὐδενὸς χρηστοῦ ἀτυχήσεις. καὶ σου τοὺς λόγους πεῖρά τε καὶ ἔργῳ δώσομεν. ἐκ τούτου ὦ πολύγνωτε διέτριβον ἐν τοῖς βασιλείοις τιμῆς τε τυγχάνων, καὶ ἀεὶ τὰ περὶ ἑλλήνων ἐξεταζόμενος. καί μοι βασιλεὺς αὐτὸς, ἐπεὶ καὶ τῇ περσῶν αὐτὸν ἤδη φωνῇ πολλὰ ἠμειβόμην, χρυσοῦντι δωρεῖται ἀκινάκην, καὶ περσικὴν ἐσθῆτα χρυσοῦ ὑφαντήν. ἐδωροῦντο δὲ αὐτίκα καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἐπεὶ τάχιστα ἤρξατο ἐκεῖνος: καί μου ἤδη Ἀρταβάζου ἧττον ἐνόμιζε πιστεύειν. καὶ ἐπὶ θάλατταν κατέπεμπεν ἐπὶ τὴν ἐκείνου στρατηγίαν. καὶ οὐκ ἐσθῆτας ἔτι ἡμῖν οὐδὲ χρυσὸν. ἀλλὰ πόλεις τε ἤδη καὶ πολλὴν γῆν ἐχαρίζετο. ἀφελὼν γὰρ ἤδη τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας Μυοῦντα καὶ λάμψακόν τε καὶ τὴν ἐπὶ μαιάνδρῳ μαγνησίαν ἐμοὶ δίδωσιν. καὶ λάμψακον ἠλευθέρωσα καὶ πολλῷ φόρῳ βαρυνομένην ἅπαντος ἀφῆκα. Μυοῦντα τὴν ἐν μαγνησίᾳ καὶ αὐτὴν μαγνησίαν καρποῦμαι. ἀλλ' οὔπω τῆς ἐξ

patrem tuum collatis: quod amico in vos animo significassem, vt classis propere in Salaminē adnauigaret, Græcis tunc inter se dissidentibus ac turbatis, fugamq; in Peloponnesum ornātibus; tempusq; offerentibus, quo facile opprimi possent. Et cum pontem in Hellesponto excindere vellent, dissuasimus. Ex quo sane tibi Medi ab Europa regressi sunt, ego v. propter hæc ad suppliciū vocabar. Sed fuga me præripui, vt te aliqua re iuuem, & me vlciscar, & hæc se facturam promittit virtus, qua Græcos pluribus afficiam malis, quam fecisse cum illis sum visus, & ille: Quandoquidē reddes nobis Græciam, quæ vt opinamur, tua causa non est in nostram ditionem redacta; bono sis animo: & nihil boni tibi deerit, atq; hæc tua verba efficiemus vt in actum erumpant. Posthæc Polygnote versabar in regia, in honore habitus, deq; statu Græcorum assidue disquirentibus respondens. Et ipse me Rex, postquam cœpi Persarum lingua plerunq; illi responsa dare, aureo donauit acinace, & Persica veste auro contexta. Donarunt ēt mox exemplo Regis eius optimates. Iamq; nō minus mihi quam Artabazo fidem habendam arbitrabatur, & ad maritimam oram mittebat in eius præfecturam. Nec vestes iam nobis, aut aurum, sed vrbes & agri plurimum largiebatur. Subtractasque de suo regno Myunta, Lampsacū, & Magnesiam ad Mæandrum sitam mihi dedit. Et Lampsacū liberā feci, & graue quo premebatur, vectigal sustuli. Myunta Magnesiæ, & Magnesiam ipsam adferēdos mihi

σίας, οὔτε τῶν χρημάτων μετά τινος τέρψεως αἰσθανόμεθα. ἀλλὰ χρημάτων μὲν ἅλις εἶναί μοι, καὶ ὅσα ἐνεργῇ τὴν φυγὴν μόνον ἡμῖν ἔσωσεν. τῆς γὰρ νῦν παρούσης ἀφθονίας οὐδ' οἱ φίλοι ἅπαντες ἀπολαύετε, ἐξουσίαν δὲ τοσαύτην ἴσως διωκόμεθα Ἕλληνες ὄντες ἀγαπᾶν, ὥστε ἐπιστατεῖν ἐγὼ καὶ ἀνάγκην τὰ παρόντα μᾶλλον ἢ εὐτυχίαν ἡγοῦμαι. Νῦν δὲ δὴ καὶ μᾶλλον ὑπὸ συμφορᾶς καταλαμβανόμεθα. Μέμνηται γὰρ καὶ ἐγείρει τὴν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας στρατείαν βασιλεύς. καὶ ταῦτα ὑπὸ δευτέρας ἤδη κεκόμισται ἀγγελίας. καὶ ἡμᾶς ἄρα τοῦ στρατοῦ προβάλλεται ἡγεμόνας. καὶ Μήδους ὑποτάξει Θεμιστοκλεῖ. καὶ στρατεύσομαι ἐπ' Ἀθήνας ἐγὼ, καὶ τῷ Ἀθηναίων ναυαρχήσοντι μαχοῦμαι. πολλὰ ἄλλα ἔσται, τοῦτο δὲ οὐδέποτε.

prouentus habeo, sed neque ob cōcessam potestatē, neque ob fortunæ amplitudinē ullam percipio voluptatem. Esse enim mihi satis rerū copiæ video, quibus dū carebamus, exilii molestias sentiebamus; at non omnes qui amici mihi estis, oblectat hæc affluentia, tanta vero in potestate constituti, cum Græci simus, fortasse cōtenti erimus. Verum ego hæc angustias & necessitatem duco, non prosperitatem. Nunc vero etiā maiori calamitate premimur. Nam Rex memoria tenet, & ad suscipiendā in Græcos expeditionem excitat, & alter iam de hoc nuntius venit, & exercitui nos præficit duces, & Medos Themistocli subiiciet: & ibo ego bellum Athenis illaturus, & pugnabo cum Nauarcho Atheniensium. Multa erunt alia, hoc nunquam erit.

Θεμιστοκλῆς Τημενίδᾳ χαίρειν.

Themistocles Temenidæ.

κʹ.

20.

ΤΑ ἐν Ἀδμήτῳ οὕτως ἡμῖν ἐπράχθη, ὅπως σὺ ἂν ἔδοξας. ὅτε μὲν οὖν ἥκομεν εἰς αὐτοὺς, οὐκ ἔνδημος ἦν, ἀλλ' ἀπεδήμει εἰς Χάονας. Ἐπιτυχόντες δὲ Κρατησιπόλιδι καὶ Στρατολάῳ τοῖς σοῖς, ἀπεδίδομεν ἐκείνῃ γράμματα. καὶ ὁ μὲν ἧκεν οὐ πολλῶν, ἀλλ' ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἴσως ἡμερῶν. ἡμεῖς δὲ ἐφέστιοι ἐκαθεζόμεθα, οὕτω γὰρ ἐκέλευεν ἡ Κρατησίπολις. Ἀρίβδας δὲ ὁ μικρὸς ὑποχείριος ἦν ἐμοὶ, καὶ ξίφος ἐν θατέρᾳ. Ἰδὼν οὖν ἐμέ τε καὶ τὸ παιδίον ὁ Ἄδμητος, ἐμὲ μὲν ἐγνώρισεν, καὶ εὖ οἶδ' ὅτι ἐμίσησεν, τὸ δὲ παιδίον ᾤκτειρεν, τὸ δὲ ἐγχειρίδιον ἔδεισεν

APud Admetum ita nobiscum actum est, ut tua fuisset opinio. Nō erat ille domi, quando ipsum adiimus, sed peregre ad Chaonas iuerat, in tuos ergo, Cratesipolida & Stratolaum cum incidissemus literas illi reddidimus. Admetus vero non intra plures quam octo, aut nouem dies rediit; nos autem ad focum sedebamus, ita enim iubebat Cratesipolis; Aribdam porro paruulum in manu tenebam, & altera gladium. Cūm ergo me & puerulum vidisset Admetus, me quidem agnouit, & sat scio auersatus est; filiolum miseratus, pugionem extimuit

δεισιν. ἀναστήσας τέ με, οἴκοι μὲν οὐδὲν ἐπηγγέλλετο οἷός τε εἶναι περισώζειν, δεδιὼς Ἀθηναίους ὀρρωδῶν, καὶ μᾶλλον ἔτι Λακεδαιμονίους. πέμψειν δὲ ὅπῃ σώσομαι ὑπέσχετο, καὶ ἐπέπομφεν. Ἀλεξάνδρου γὰρ τοῦ Μακεδόνος ἐπέβην ὁλκάδι, εἰς Πύδναν τὰ νῦν ὥρμητο ἡ ναῦς, ἐκεῖθεν δὲ ἐπίδοξος ἦν εἰς τὴν Ἀσίαν κομιεῖν. ταῦτα σοὶ τὰ περὶ τῆς παρ' Ἄδμητον ἦν ἀφίξεως. καὶ ἵνα γράφῃς Ἄργοθεν, οὐκ αὐτῷ δὲ Ἀδμήτῳ· ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐδὲ πάνυ τι ἐῴκει βουλομένῳ με σῶν ἀπεῖναι· ἀλλὰ τῇ Κρατησιπόλιδι παρά τε τῆς ἀδελφῆς καὶ παρὰ σοῦ μὲν οὖν. οὐδὲ γάρ σου μεῖον ἢ ἐκείνης ἐδόκει μοι περιμελὴς εἶναι.

muit. Inde me surgere iusso, negabat se posse mihi domi manenti salutē ferre, quod Athenienses timeret, ac multo magis Lacedæmonios. Sed eo missurum promisit, vbi saluus essem, & misit. Nauem enim conscendi Alexandri Macedonis. Ea nunc Pydnam versus cursum tenet: inde nauigaturā opinor in Asiam. Hæc ad te de meo ad Admetum aduentu; atque vt Argis tu scribas non ipsi Admeto: neque enim velle admodum videbatur ille me saluum abire: sed Cratesipolidi scribet autem soror tua, & tu ipse. Non enim minus tui, quam illius videbatur studiosa.

Θεμιστοκλῆς Τημενίδῃ χαίρειν.

Themistocles Temenidæ.

κα'.

21.

Τῶν κρατήρων μοι τῶν ἀργυρῶν τοὺς μεγίστους τέσσαρας, καὶ τῶν θυμιατηρίων τῶν χρυσῶν, ἐφ' οἷς ἐπιγέγραπται τὰ Ἀσσύρια, τὰ παλαιὰ γράμματα, οὐχ ἃ Δαρεῖος ὁ πατὴρ Ξέρξου Πέρσαις ἔναγχος ἔγραψεν, θώρακάς τε σιδηροῦς ἐκείνων, ὧν ἔδειξάς μοι τῶν παρὰ Ἀδμήτου, τοὺς ἡμίσεις ἀπόπεμψον, μὴ βραδέως μόνον, μηδὲ εἰκαίως, μηδὲ ἐκ Κορίνθου ἐκθέμενος, ἀλλὰ τάχιστα ἀποστείλας, καὶ κάλλιστα πιστώσας, καὶ πάντοθεν μᾶλλον ἢ Κεγχρεᾶθεν ἀναγομένοις τοὺς κομίζοντας ἐπιβήσας σκάφει. Ἔρρωσο.

Crateres meos argenteos quatuor maximos, & acerras aureas, quibus inscriptæ sunt antiquæ Assyriorum literæ; non eæ, quas Darius pater Xerxis recens intulit Persis: & ferreorum thoracum, quos ab Admeto acceptos mihi ostenderas, partem dimidiam ad me mitte; dum sero id non facias, aut nulla adhibita diligentia, aut Corintho deuehenda cures. Sed quam celerrime mittas, & optime reposita concredas; atque in nauigium quouis è loco potius, quam Cenchreis soluens, ea laturos imponas. Vale.

Τέλος.

FINIS.

2

NVNTIVS A MORTVIS

HOC EST

STVPENDVM IVXTA AC Tremendum Colloquium inter Manes Henrici VIII. & Caroli I. Angliæ Regum.

IN QVO

Tota diuinorum iudiciorum series in istis infortunatis Magnæ Britanniæ & Hiberniæ insulis abusque 124. annis (quo tempore Henricus se à S. Sedis obedientia diuulsit) liquidò à capite ad calcem delineatur.

Liber dignissimus qui ab omnibus attentè perlegatur.

Si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent, &c. LVC. 16.

LONDINI,
Sumptibus GVIL. PALINGENII ROLANDI.
M. DC. LIX.

LIBER AD MALEVOLOS huius Narratiunculæ obtrectatores.

ZOILE, ne laceres morsu mea scripta canino,
Néve meris dicas omnia suta dolis:
Extimus historiæ cortex (volo) fictus habetor:
Vera sed huic intùs ligna subesse scies.
Istáque corporeis licèt auribus inuia nostris,
Mentis at internis sensibus hausta putes.
Eia, age, falsiloquum me, carptor inepte, libellũ
Occine: narranti res dabit ipsa fidem.



ÆQVO AC BENEVOLO Lectori Typographus S. P. D.

OBTVPESCES forsitan, Amice Lector, narrationem istam tam terribilis quàm planè admirabilis Colloquij inter duos defunctos *Angliæ Reges* an dudum habiti tardiùs quam par erat, publici iuris factam esse: cum potius statim ab occiso Rege *Carolo*, quàm tanti temporis interuallo typis demandari debuisset. Scias tamen velim illam eo ipso tempore, quo Regius adhuc fumabat sanguis, in lucem emergentem, præ iniquitate temporum ac sæuitiâ eorum, qui summâ rerum potiebantur, ortu suo suffocatam ac suppressam penitùs fuisse. Nunc verò, postquam ingente Dei beneficio, nec infelice obstetricatu meo, bono publico iterùm in apricum prodit, priuato etiam tuo illam vtendam fruendamque peramanter commendo. Tu autem Auctori, qui defuncti Regis sepulturæ, inter alios, oculatus auritusque testis interfuit, non tanquam vana confictáque recitanti (quod poëtæ solent) sed vt veras arcanasque vindictæ diuinæ semitas in isto tenebrarum regno per mortuorum Regum sermocinium enarranti fidem adhibe. Quamuis enim ista primâ fronte cuilibet legenti (quantum ad quasdam circumstantias) comica ac fabulosa esse videantur : siquis tamen sub-

iectam rerum narratarum materiam attentiùs penitiúſque introſpexerit, eam ex archiuis municipalibus, & authenticis Anglicanæ gentis hiſtoriis fideliter hauſtam eſſe probè intelliget. Vale, & Auctorem tibi forſitan ignotum, ſi tibi Chriſtianæ Charitatis ignis inardeſcit, tuis precibus commendatum habe.

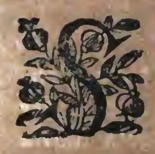
LONDINI, è cœmeterio Paulino prid. Idus Auguſti 1659.

Tui commodi ſtudioſus I. A.



NVNTIVS A MORTVIS SIVE STVPENDVM COLLOQVIVM

INTER MANES HENRICI VIII & CAROLI I.. Angliæ Regum.



SVBLATO per immane Caluinistarum Angliæ, in Senaculum Londini coactorum facinus *Carolo* eius nominis *primo* Angliæ Rege, truncum eius corpus iussu eiusdem Conciliabuli, quod *Parlamentum* vocant, non in Regalem D. Petri VVestmonasteriensis Abbatiam, solenni Regum Reginarumque Angliæ Conditorio sepeliendum, sed *VVindsorium* viginti milliaribus ab Vrbe dissitum, Henrici Octaui tumulo infertur componendum. Nulla erat pompa funebris, pauci tantùm in custodiam milites (comitante etiam *Richemondiæ* & *Lenoxiæ* Duce Regij Sanguinis primo Principe, cum vno vel altero è Proceribus Regni) sequebantur. Vbi corpus monumento deponitur, erumpens è penetrali horribilis strepitus circumstantes primùm rei nouitate ad stuporem perculit, mox strepitum secuta vox ingenti omnes pauore attonitos defixit. Quod & credibile est

Parlamentarios ſatellites in fugam penitùs vertiſſ·, niſi quod hominibus, qui neque Deum, neque hominem, imò nec diabolum timere iam diu conſueuerant, timorem protinus abiicere & vocis iſtius ſeriem expectare animus fuiſſet. Ego etiam, qui præ metù expalleſcens in pedes me conieceram, paulatim tamen animum recolligens, & militum præſentia me ſolatus, reique exitum præſtolari cupidus, tandem ſubſtiti, cæteriſque ibi præſentibus me adiunxi. Vox, vt progreſſu temporis compertum, *Henrici* Regis erat magno ac terrifico clamore ita conquerentis,

HENRICVS.

EHo! Quis tu, qui quieſcentes tot per annos Regis cineres ſacrilega impietate audes perturbare? Hæc vbi dixerat: excepta ſtatim eſt altera vox paulo ſubmiſſior, ſed valdè lugubris, quæ Regis *Caroli* videbatur in hunc ferè modum reponentis,

CAROLVS.

EGo ſum infelix ille Angliæ Rex ſexaginta duorum Monarcharum, qui toti Angliæ imperitauere, indubitatus hæres, quique viginti & amplius annis diadema regium geſtaui.

Henric. Tùne verò Rex? Quaſi tu quidem diadema regium geſtâſti? Atqui caput tibi, quod illud cingat, penitùs deeſſe video.

Carol. Non ſemper capite carui, nuper me, (prôh dolor!) hoc infortunio ſubditi multauere.

Iſthoc te infortunio multârunt ſubditi? Proh Dei atque hominum fidem! At quî fieri poteſt? Et quod tandem tam enorme admiſiſti nefas, quod ſubiectos tibi populos in iſtam rabiem adegerit? *Henr.*

Hoc equidem neſcio: illud tantùm affirmare auſim, nullius me thalamum violâſſe, nullius conſtuprâſſe virginē, neminem domo aut agris pepuliſſe: quorum tamen omnium *Henricum* eius nominis *Octauum* deceſſorem quondam meum omnes per totum orbem reum peragunt. Dicant vel hi qui me huc conduxerunt, niſi vera loquar. Siluit deinde pauliſper tanquam teſtimonio locum facturus: & qui aſtiterunt Parlamentarij, demiſſis capitibus ſilentio aſſenſere veritati. (Et ſanè vera dicebantur. Nemo enim Regum ab orbe condito, *Henrico* illo magis impius fuit, vt qui *Cromuelli* ſui conſilio diuina omnia humanáque iura vel violauerit, vel poſteris ea violandi anſam præbuerit. Quantum autem ad *Carolum* nuper defunctum, nemo non modò Regum ſui tēporis, dempta Heterodoxæ Religionis labe, verum etiam priuatorum aut iuſtior, aut ſanctior, aut denique ijs virtutibus, quę humanitùs attingi poſſunt, inſtructior fuit.) *Carolus*, vbi aduerſus à ſe dicta nihil opponi animaduertit, orſum ſermonem ſic proſequitur. Crimini mihi datum, quòd tradita à Maioribus imperij iura, & à me pacificè pluſquam ſedecim annorum regno firmata, armis tueri tandem voluerim: cum id inermis diu, ſed nequicquam (recalcitrantibus in me populis) antea tentâſſem. Hinc vſurpata Parlamenti auctoritate iu- *Carol.*

dices designati, qui de capite meo cognoscerent: auditi aduersum me testes decretoriè capitales & in perniciem meam iurati: dies indictus, vis illata, vt pro tribunali comparerem. Et quanquam Deum hominesque sæpius testarer iura inuerti, violarique leges, nec vllam in terris potestatem esse, cui de capite meo decernendi fas esset: constare præterea actibus publicis arma priùs aduersum me quam à me sumpta: peractum tamen iudicium, seu verius iudicij simulachrum, quo ego capitis damnatus supplicium pertuli.

Henr. Proh facinus audax, & vt omnibus retrò sæculis ignotum, ita apud posteros vix aut ne vix quidèm fidem habiturum! Reges quosdam à furentibus populis, seditionibus tumultuantis turbæ subitò oppressos forsitan accepimus: at quempiam eius fastigij Principem per iustitiæ laruam à subditis suis (eiusdem secum Religionis) ad mortem damnari & à carnifice publico trucidari, nullius maximè compertum flagitij, nisi quòd paterna auitáque iura propugnauerit, post Reges natos inauditum. Quod enim *Maria* Scotiæ Regina, neptis mea, crudeliter quidem & inhumanè (vti fertur) capite plexa fuerit, hoc non à subditis suis sed à maledicta illa filia mea *Isabella* Angliæ Regina factum, idque in Religionis odium: & propterea omnes Isabellam illam ceu *Iezabelem* respiciunt, alteram velut Martyrem deuenerantur.

Car. Ne innocentiam meam nimis prædicare videar, admisi, fateor, quo graue aliquod supplicium merui (quanquam tamen nusquam mihi

eo nomine intentata lis est) cũ *Comitis Straffordiæ* supplicio, etsi lętus & inuitus, assensi: quem sciebam eius criminis innoxium, cuius insimulabatur. Itaque cũ Deũ respicio, illũ iustitiæ tenacissimũ parentē; illum cui longe iustius in Reges imperium est, quã Regibus in cæteros mortales, queri non possum adeò indignè fusum sanguinē meum, qui, vt alterius iniustè funderetur, Pilati more, consensi: quem tamen penitus insontem meopte iudicio priùs declaraueram.

Henr. Imò isthæc tibi miseriarum causa si fuisset, ij potiùs diuinam seueritatem suorum capitum dispendio sensissent, qui insontem reum fecere, téque inuitum, ac dum licuit, reluctantem, in illam sententiæ iniquitatem obtorto tanquam collo pertraxere. Itaque alia subsit, necesse est, tam diri in Regem supplicij causa. Nec magis ego reperire queo, cur mihi hîc obtruderis, quàm tu dicere, cur è viuis ipse tam probrosa morte detrusus sis. Si Regibus, vt iactas, prognatus es, nonne te magis decuit apud Maiores tuos ossibus tuis sedem quærere, quam meam hîc quietem interrumpere?

Carol. Ego quidem moriens vehementer optaui patrio *VVestmonasterij* sepulchro condi, at qui me vitâ spoliârunt, hanc quoque pernegârunt gratiam: veriti, credo, ne si tam propè iacerem, vox sanguinis mei auribus eorum altiùs insonaret. Nec in hoc tantùm crudeles atque inhumani fuere, multa alia indigna atque grauissima in illo non simplici mortis genere sum perpessus. *VVestmonasterij*, vbi tum ego, tum Maiores mei Reges sunt inaugurati, capitis iudicium subire

coactus sum, & capitalem sententiam excipere vulgaris Iurisperiti ore pronunciatam: cum nemo Procerum (iuxta municipalia Angliæ iura) nisi à Regni Pare iudicetur. Ad *Diui Iacobi* arctè custodiebar, dum de capite meo ad inimicorum libidinem decerneretur: locus ob memoriam actæ illic pueritiæ mihi præcipuè amatus, vbi etiam iuuentam innocuis oblectationibus plerumque recreabam. Supplicio meo delectus locus; & ferale pegma erectum ante atrium Domus meæ, quò vt maiori cum ignominiâ & doloris sensu raperer, tractus sum per eas ædes, in quibus spectaculis interesse consueueram, atque exterorum Principum legatos Regiâ pompâ excipere. Vidi præterea toruis me tuentem, idque operto capite (quo indignationis sensu) vitæ necisque meæ supremum arbitrum, *Oliuarum Cromuellum*, tenui ortu hominem, & si, quæ à fortuna sunt, remoueas; regni Proceribus, multo magis Regi despicabilem. Sed quanquam hæc grauia omninò & miseranda videantur, illud tamen longè omnium acerbissimum, & morte ipsa acerbius fuit, quod stillantibus adhuc calido sanguine exsectæ ceruicis venis, vocem Præconis excepi capitalis supplicij interminatione vociferantis, nequis filium meum *Carolum* aut VValliæ Principem diceret, aut paterno regno hæredem destinaret. Et verò tum demùm manifestum apparuit, quod ab initio turbarum prudentissimus quisque coniecit, non tam Regem quam ipsum Regimen rebellibus displicuisse: sicque coniurâsse in exitium meum, vt regnum simùl extinctum voluerint. Id vnum in

tot malis mihi ſolatio fuit, quòd huc potiſſimùm deſtinatus fuerim, vbi te me humaniter excepturum non dubitabam, quippe ſororis tuæ *Margaretæ* abnepotem, illius nimirum, quæ *Iacobo IV.* Scotorum Regi nupta *Iacobũ V.* peperit qui ductâ in vxorem *Maria* Guiſiæ Ducíſſa *Mariam* illam genuit, (de qua nuper mentioné feceras) quæ *Iacobum* alterum, patrem meum, Angliæ & Scotiæ ſceptris dedit. Huic ego *Iacobo Carolus*, patri filius eodem imperio ſucceſſi.

Hem, quid audio? Túne ille es Carolus Iacobo genitus ad quem à me poſt *Elizabetham* ordine ſucceſſionis regnum venit? Tu, inquam, is es, & necdum vides, cur te malorum iſte cumulus oppreſſit? Næ tu mihi in hac tenebrarum regione multum adhuc caligare videris. Nonne ſi memoriâ tenuiſſes me Eccleſiæ olim iugo collum ſubduxiſſe, quam totis viginti ab inito regno annis religioſſimè colui, imò & gladio & calamo propugnaui (propter quod titulo DEFENSORIS FIDEI à Summo Pôtifice inſignitus fui) tum minùs mirarere populũ tibi ſubiectum poſt vigeſimũ imperij tui annum à te deſciuiſſe? Ignòrare non potes me primum omnium Chriſtianorum Regum mihi Eccleſiæ Suprematum arrogâſſe, dicique voluiſſe Eccleſiæ Caput: quos titulos, vt nodo indiſſolubili Sceptro meo annecterem, multo (vah!) Sanctorum ſanguine coagmentaui. Hanc noxam meam pridem commiſſam, vti Regis ſanguis expiaret, & mõſtroſo huic Capiti & Sceptro ſimul erat pereundum. Hoc in fatis olim fuit, vti iam ex euentu rei clarè iudicandum eſt. Plura tibi aperiam. Vir illuſtris quidam fuit, me regnante, *Thomas* *Henr.*

Morus nomine, de quo multa proculdubiò accepisti. Hunc egregiis virtutibus adeò insignem, vt parem multis sæculis Anglia non tulerit, ego ex meritorum ac doctrinæ intuitu è vulgari Iurisperito regni Cancellarium feci, sed videbar eò fastigij euexisse hominem, vt mox eum altiùs deprimerem. Nam cum me Ecclesiæ Caput nollet agnoscere, dictamen suæ conscientiæ secutus, illum capite plecti iussi: ita nimirum dum *Callisthenem* agit, incidit in *Alexandrum*. I nunc tu & querere, quod vulgaris Iurisperiti sententiâ (qué, vti audio, *Bradshauium* nominant) tibi Ecclesiæ Capiti caput sit amputatum. An non potiùs agnoscis diuinæ iustitiæ admirandum planè tenorem? Graue tibi fuit easdem *Diui Iacobi* ædes carceris loco habuisse, in quibus, annis tenerioribus, innocuis lusibus oblectabas animum: At tibi in mentem non venit eas me ædes Ecclesiæ per vim olim rapuisse, vti non multo pòst omnia bona Monachorum, *Carthusianorum, Bernardinorum Cisterciensium, Canonicorum Regularium*, cæterorumque omne genus Ordinum, sed præcipue *S. Benedicti*, (quorum & amplissima erant latifundia, & splendidissima per totam Angliam ædificia) fisco meo iniustissimè addixi. Itaque vt ego Religiosos innumeros, cæteróquin innoxios, carceribus vexaui quòd me Ecclesiæ Caput esse pernegarent, atque è domibus suis ad patibula duci iussi, ita tu Religiosam quondam Domum pro carcere habuisti, atque inde ad supplicium ductus es. Ego Abbates aliquot in Monachorum terrorem præ Domibus suis suspendio necaui: quid

mirum, si tu nunc in regum regnique terrorem pro foribus tuæ Regiæ supplicium subiisti? An præterea nescis ipsam tuam Regiam Archiepiscoporum Eboracensium domum fuisse, quam ego Cardinali *VVolsæo* extorsi, homini, quem summis honoribus ac diuitiis auxi, dum vtilem libidini meæ Ministrum credidi: ac tum denùm pessumdedi, cum id auaritiæ meæ maximè expedire iudicaui. Nec solum Episcopales ædes profanis vsibus fœdaui, verùm omnes regni mei Episcopos exuere coëgi Romanæ sedis obedientiam, ac meum in rebus Ecclesiasticis primatum agnoscere, præter vnum *Roffensem*, eximium illum ac doctissimum Præsulem, *Ioannem Fischerum* nomine, quem, quia nec minis, nec pollicitationibus, vt idem faceret, adducere potui, Herodem imitatus *Act.* 12. gladio occidi. Vide igitur, an nō fatale, ac diuinæ iustitiæ consonum fuerit, vt fictum hoc Ecclesiæ Caput pro foribus Episcopi capite plecteretur? Ego *Cromuellum* quendam, loco ignobili natum, promouendo Suprematus mei negotio vicarium mihi adsciui, & Archiepiscopis Episcopisque hominem laicum præsidere iussi. Nunc alter *Cromuellus* ortu non dissimili optimatibus tuis præsidet, & vitæ necisque tuæ momenta temperat. Illo ego præcipuo Ministro vsus sum ad arcendos è possessionibus suis Ecclesiæ alumnos, atque ad paternæ auitæque Religionis ruinam, quam dici volebam *Ecclesiæ Reformationem*: Huius præcipuè ministerio tu vita regnóque exutus, nati insuper tui paterno auitóque Imperio arcentur; Monarchia penitùs extinguitur: atque hoc per-

duellibus dicitur *Regiminis* siue *Status Reformatio.* Ego regnum hoc à patre accepi illibatum, absolutum, veréque regium, mortalium nemini re vlla obnoxium: tantùm Christi Vicario in spiritualibus (vti decet) submissum: Tu illud capessiuisti eneruc ac saucium, Christi quidem Vicarij iusto suauique iugo diuulsum, at populi Vicariis, hoc est, Parlamentariis, plebeculæ suffragiis per totam Angliam delectis, turpiter (vti nunc vides) miseréque mancipatum,

Carol. Nimis quàm vera à te dici capitis iacturâ didici, sensíque nupèr me non nisi precariò regnum & vitam pro Parlamenti lubitu tenuisse: quamdiu à Summi Pontificis obedientia superbâ stolidáque contumaciâ per te liberatus fui. Tamen nunquam eò peruenturam Rebellium audaciam credebam, vt publicam securim & illam supplicij pompam meritò timere debuissem: venenū magis & occulta consilia metuebá.

Henr. Id verò metuendum non erat: neque enim pœna sic delicto respondisset. Publica peccata palam expiari conuenit. Et ego postquam peccare cœpi, non timidè egi, nec criminibus perpetrandis angulos quæsiui. Impietati tantùm meæ iustitiæ speciem induxi: Ecclesiæ Primatū velut iure debitum mihi arrogaui: Romanæ Sedis auctoritatem, coactis Comitijs regni Ordinum, decreto extinxi. Legitimæ vxori per iuris imaginem repudium nuntiaui. Ecclesiæ bona simili colore Fisco meo adiudicaui. Omnis generis homines Primatui meo aduersantes tanquam læsæ Maiestatis reos supplicio affeci. Itaque cum peccatis, quibus has calamitates

meruimus, iuſtitiæ velum prætenderimus, mirari non debemus, ſi pœnas laruâ non abſimili luamus.

Carol. At hæc per ſcelus à ſubditis in Regem auſa.

Henr. Fateor, ſed quanto grauiori ſcelere hæc commeruimus? Iſti in mortalem Regem peccauerunt: nos in immortalem. Sed tu (niſi impellente numine, criminibus his expiandis hoſtia deſtinata eſſes) non potuiſti regio iure Parlamentum reſcindere, atque ita popularis iudicij vim eludere?

Carol. Ego etiam illud pro virili mea diſſolui: Sed accipe quæ ſecuta ſunt. Scoti, naturales mei ſubditi, armati Angliam hoſtiliter ingrediuntur. His dùm me *Eboraci* oppono, Baro de *Kymboltonio*, nomine *Monacutius*, Comitis Manceſtriæ filius, (cuius ego patrem è cauſarum Patrono ad ſummos quoſque Regni honores, imò & ad iſtos Nobilitatis titulos euexeram) libellũ ſupplicem mihi porrigit duodecim Procerum Syngraphis notatum. Henricus Rex, vbi *Kymboltonium* nominari audit, poſt ingens ſuſpiriũ ait.

Henr. Ah! *Kymboltonij* deceſſit lectiſſima illa fœminarum, virtutumque omnium exemplar *Catharina*, quam ego thalamo meo expuli, vt procax ſcortum, *Annam Bolleniam* inducerem, cuius paulo poſt in adulterio deprehenſæ caput carnifice publico obtruncaui. Hoc repudium, contra fas & æquum, ſacrorumque ritum, firmũ vt maneret, ſummam mihi in Eccleſia auctoritatem ſumpſi, cum nempe ſcelus niſi ſcelere vltrà tueri non poſſem. Hæc mihi tibique ac regno noſtro malorum omnium origo fuit.

Carol. Et ab hoc porrecto abs *Kymboltonio* libello omnes meæ calamitates, vno veluti diluuij gurgite, cœpere. Namque ſupplicantibus (prôh dolor !) temerè conceſſi, vt Procerum aliqui ad Scotos legarentur, qui cum eis meo nomine agerent, me enim ratum fixumque habiturum, quicquid inter eos conueniret. Legati (ô fungos & improuidos, vel potius proditores perfidos !) Scotis inſidiatoribus concedunt, vt caſtra in Anglia habeant, donec pridem dimiſſum Parlamentum Regià auctoritate reuocetur. Comitia igitur, vt conuenerat à me, indicta : Scotis ſtipendium liberaliter ab ipſis numeratur, nec eos Angliâ excedere priùs ſinunt, quàm ego Regiam fidem meam ſcripto obligauerim, (ad quod etiam mihi conſuluit infauſtus ille *Hamiltoniæ* Dux, cognatus meus,) nunquam me Comitia iſta noua (niſi ipſis volentibus ac lubentibus) diſſoluturum.

Henr. O meram ſtupiditatem & inſaniam ! Annon perſpiciebas eo te momento quo proteruis tuis ſubditis hoc conceſſiſti, vt omnia, quæ ipſis in animo erant, exequerentur, ſub ſpecioſo nomine *Senatuſconſulti Angliæ*, promittens in verbo Regis te Comitijs iſtis tuâ auctoritate conuocatis nunquā interdicturū : te Regali omni poteſtate temetipſum penitùs ſpoliâſſe ? Ex illo tēpore non mirandum eſt ſi tu cœpiſti *Morbo Comitiali* laborare. Hoc perinde erat ac ſi ſceptrum tuum cum diademate regio Parlamentarijs in manus tradidiſſes, promiſſo inſuper te obſtringens nunquam te ab illis ea, niſi ad ipſorum beneplacitū, repetiturum. Ego ſanè ſubditos meos longè aliter

ter tractâssem. Sed, vti planè video, mensura scelerum meorum in te tandem infelici schismatis hærede ac participe iam completa fuerat, & te ad exitium in læsi numinis propitiationem, mentis tuæ oculos excœcando diuina vltio protrusit. Nam

quos vult perdere Iupiter æquus,
Dementat priùs hos.

Tu verò, quando eò ventum erat, honoribus saltem, largitionibusque plurium tibi animos in ipso Parlamento conciliare debueras.

Id etiam, vt potui, tentaui: at longè secus accidit, nam qui mihi fidi in Comitiis videbantur, Episcopi mei omnes & Catholici Proceres ab aduersa factione statim eijciuntur: Vtrorumq; enim summa in me studia erant; Catholicorum, quod sperarent temperaturum me earum legum asperitatem, quæ à te, Edouardo Elizabetha, ac Patre meo in eos latæ fuerant: Præsulum quod à me (*Ecclesiæ* nimirum *lepido capite*) dignitates, fortunasque, hoc est Episcopatus suos ac Beneficia Ecclesiastica sarta tecta haberent conseruata, quæ aliâs ruinam minitari videbantur. Amissis in hunc modum sexaginta & amplius in Superiori Camera suffragiis (nam de Inferiori nihil curæ erat, quippe quæ iure Regni Angliæ, vti nosti, nihil habebat potestatis decernendi quidpiam in Superioris Cameræ Proceres, nedum in ipsum Regem, sed officium eius tantùm erat, per libellos supplices grauamina Plebis (*Plebeiorum* enim *Domus* vocabatur) Superioris Cameræ Proceribus humiliter exhibere, vt hi deliberatione insuper *Carol.*

habita, Regium consensum, ad eiusmodi abusus, siqui erant, reformandos impetrarent) quot supererant constantiores, aut mitioris ingenij homines, sparsis passim libellis, vernarum quoque atque artificum minis tumultibusque terrebantur, ne aut Domum ingredi, aut pro conscientiæ arbitratu aliquid publicè eloqui auderent: seditiones eas incendentibus, summoque studio fouentibus aduersæ factionis Parlamentariis. Scribebantur præterea in me *VVestmonastery* libelli infamatorij ad eorumdem Parlamentariorum libidinem, qui ab eorum emissariis per omnes regni mei Prouincias circunlati à sollicitatis quibusdam prouincialibus signabantur, mox Comitiis porrigebantur, tanquam vniuersi populi postulationibus, non ipsorum suggestione, omnia fierent.

Henr. Simili per omnia fraude vsus ego sum ad Ecclesiæ ruinam. Primùm namque scriptis aut declamationibus Regulares Clericos vexantes impensè foui, atque id faciens præ me ferebam studium non ruinæ sed *Reformationis Ecclesiæ*: sicut & tui Parlamentarij initio Rebellionis obtendebant (imo iuramento publico se obstringebant) non moliri se aut regni aut Ecclesiæ aut personæ tuæ stragem sed tutelam: quosdam tantùm abusus in Ecclesiastico & Politico statu reformare, & malos à te consiliarios amouere velle. Et ne quid vi cuipiam viderer aggredi, libellos ex mei animi sententia dictandos curaui, qui mihi quasi Monachorum nomine porrigerentur, hoc fermè tenore: *Quandoquidem diuinâ benignitate, meâque operâ factum esset, vt*

nouissimis his diebus discussa priorum sæculorum caligine, noua veráque Euangelij lux huic regno affulserit, orare se obnixè humiliterque, vt eos eximerem monasticæ seruituti, quæ certissima damnationis via sit, redderemque spiritus libertati. Quodsi facerem, se ingrati animi argumentum, liberè atque volentes, neque vi, metu, aut fraude inductos, domos, agros, bona, iuráque sua omnia mihi in perpetuum cedere. Huius formæ libellos per monasteria omnia ferri imperabam, sollicitarique singulos, vt eis subscriberent: nolentes suspendio tolli: maximè vero Abbates ac claustrorum Superiores in cæterorum terrorem ac cautelam. Ita inducti erant plurimi præ timore mortis, vt eiusmodi formulis tamquam ex motu proprio subsignarent.

Ego etiam multa per vim signare tum in aliis carceribus meis, tum præcipuè in *Carisbrocensi Castello* coactus sum & (quod miserabilius est) testari etiam me id volentem lubentémque facere. Et tamen cum omnia concessissem, adeo abalienati erant omnium animi, præsertim circa Londinum, vt nihil ea facilitate proficerem, sed magis indies tumultus augerentur. Verùm vbi mutilum illud ac rebelle Conciliabulum (quod Parlamenti tamen nomine semper gloriabatur) regni Militiam, Arces, Armamentaria atque Classes in potestatem suam redigere animaduerti: tum demùm vitæ dignitatique meæ consulens, recepi me in septentrionalem Regni partem, atque ad arma respexi, cum alia tuendæ dignitatis via non superesset. Itaque erecto Regio Labaro confluunt vndique in *Carol.*

castra mea subditorum fidelissimi, quorum breuij is numerus erat, vt septenni & amplius bello contra Parlamentum suffecerit. Cernere præ ceteris erat Catholicos meos subditos incredibili ardore vitas fortunasque suas pro mea salute per totam Angliam prodigentes. Hi nimirum, qui maleuolorum tam Protestantium quam Separatistarum calumniis anteà traducebantur tanquam proditores Regi regnoque suspecti, quod eâ Iuramenti formulâ astringi nollent, quæ non solum ciuilem in Regem suum obedientiam, quod nunquam recusabant (licet *Recusantes* falsò nuncupentur) exigebat: Sed præterea mei in causis spiritualibus suprematus agnitionem, pariterque Pontificiæ auctoritatis eiurationem postulabat. Hi, inquam, licèt tali iuramento præter conscientiam suam onerari nollent, iniurati tamen nihil pensi habebant, dummodo in Regem suum fidi inuenirentur. At iurati *Protestantes Puritanique* contra Sacramenti Religionem id totis viribus agebant, vt Regem suum vita ac dignitate penitùs orbarent, licet id se facturos iureiurando pernegâssent. Nec vota ac molimina eorum successu tandem caruere. Namque ego in summa rerum omnium egestate constitutus stipendiis militi deficientibus, eáque de causa soluto exercitu, me ad Scotos, tanquam ad *Triarios* recepi. At hi (ô singularem ac toti humano generi pudendam perfidiam) venalem me expositum licitantibus non parcè hostibus tradidere, qui me probè illusum ac de carcere ad carcerem transmissum huc me miseriarum redegere, quò tu vides.

Iuramentũ fidelitatis vulgò dictũ.

Iuramentum Nationale intell. quod Pactum vocant Angl. Coueuenant.

Independentes Angliæ intelligis.

Anglorum aliquot Parlamenti operâ & au- *Henr.*
ctoritate à te defecisse minùs miror: at quî factum vt Scoti Contribules tui sese hostibus tuis aduersum te consociauerint.

Ea sanè Scotorum contra me trina defectio *Car.*
clades regni mei fuit. Nam si cũ solis Anglis res mihi fuisset, facilè eos ope aliorum subditorum fidelium tum in Anglia (qui duplo plures erant Rebellibus) tum in Hibernia in officio continuissem, Verùm Scoti hac occasione desciuere. Ego, cui nempè vt Ecclesiæ Capiti, id præcipuè incumbere credebam, vt non modò idem fidei tenor per omnes Ditionis meæ terras, verum etiam eadem sacra, iidem ritus eædemque ceremoniæ obseruarentur, *Archiepiscopi* maximè *Cantuariensis* hortatu, quem vt Patriarcham aliquem reuerebar, *Liturgiam Anglicanam* (quam *Publicarum Precum librum* vocant, auctoritate filij & hæredis tui *Edoüardi* primitùs consutam) vnâ cum Dalmatica, seu linteo velamine in administratione diuinorum apud Anglos semper vsitato, irregularibus Scotorum Ministris (quorum nulla erat publica cultus Dei formula, nec ministrantium in templis ornamenti decor, sed, prout Geneuensi ritu fere comparatum est, extemporaneis precibus in Pulpitis vtentes, vnusquisque suas, sicut in buccam venerant, effutiebat blasphemias) vtendam iussi: iis qui secùs faxint, graue admodum supplicium comminatus. Quod vbi populus Scotiæ animaduertit, & in praxin redigi occœpit, Archiepiscopo *Andreapolitano* iussu meo Liturgiam Anglicam in Ecclesia Edinburgensi

vestitu Pontificali celebrante, Papisticos statim ritus obtrudi clamat. Et, quod notandum est, mulierculæ primas excitauerunt turbas: quæ arreptis, quibus insederunt, scabellis tripodalibus, & proiectis in faciem Archiepiscopi diuina facientis, bacchantes alta voce, *Numquid sic Papa veniet ad nos?* eum vi & armis Ecclesia expulerunt. Gliscere inde seditiones publicæ, quæ Caluinianorum Ministrorum concionibus alebantur. Hi cum Angliæ Puritanis, & præcipuè cum *Hamdeno* quodam eius factionis Primipilo, miscebant consilia. Vtrorumque operâ breui factum, vt Scoti ad rebellandum semper paratissimi, primâ datâ occasione, in Angliam tunc temporis pacatam, vt superiùs demonstraui, armata manu irruperint. Ex hac verò Scotorum inuasione omnium meorum regnorum motus tumultusque (tanquam flumen rupto obice) inundârunt.

Henr. Nunc enimuerò, *Carole*, luce meridiana clarius apparet affectatum nimis atque infausto occupatum alite Ecclesiæ Primatum nos pessumdedisse.

Car. Ita quidem, nec abs re, videri possit. At nondum satis intelligere queo, cur non te potius mala hæc obruerint, qui Regum Angliæ primus hunc Primatum inuasisti, & conuocatis regni Ordinibus hunc tibi titulum (*Ecclesiæ Capitis*) Successoribusque tuis Edicto confirmâsti, potius quàm mihi, qui tantùmmodo relictum illum mihi à Maioribus pacificè retinui.

Henr. Ah! *Carole*, multum erras, si me malis immunem existimas. Numquam scelus suppli-

cium non ſequitur, nec impunè quiſquam impius fuit. Vt ſileam, quæ nunc patior: dum adhuc mortalis eram, quos cruciatus non tuli? tribus tortoribus ad ſupplicium traditus, *Auaritia, Sæuitia, Luxuria.*

Tam inexplebilis auaritiæ eram, vt cum trecenta ſeptuaginta ſex Monaſteria euerterim, bonáque omnia ac fundos eorum vno Edicto rapuerim, circumactus tamen annus non fuerit, cum ſubditos grauioribus quam antea vnquam exactionibus vexârim. Hoc primo morſu velut ineſcatus reliqua Regni Monaſteria (quã-ta & quam ditia?) non multo poſt in fiſcum redegi. Dum hæc raperem, ſpem faciebam ſubditis, Eccleſiæ bona ita ærario ſatisfactura, vt ipſi in perpetuum exactionibus vacarent. Res adeo populis grata, vt rapinis meis impensè fauerent. Verùm ita ſpe fruſtrati ſunt, vt poſt hæc plus ego vnus, quam omnes Prædeceſſores mei totis quingentis annis, exegerim. Poſtquam mille plus minùs templa ſpoliaui diruique, annexâque eis bona in vſum meum conuerti: aurum, argentum, vaſa ſacra diripui: æs, plumbum, rudera, parietinas, cæmentaque ipſa ac materiem omnem haſtæ ſubieci, atque ex vnâ *Cantuarienſi Eccleſia* arcas ingentes duas auro gemmiſque adeo graues, vt ſingulæ quaternis vix hominibus dimoueri poſſent: argenti præterea veſtiſque pretioſæ immenſam vim abſtuli: Poſt, inquam, hæc omnia per fas & nefas mihi corraſa, eò egeſtatis ſum redactus, vt, vbi primùm decem argenti vnciis duæ tantum æris ex Edicto meo miſcebantur: ego æris de- 1.

cem argenti solùm duas curârim posteà admiscendas. Hunc in modum ab auaritia torquebar: nec mitius à crudelitate.

2. Totis enim viginti annis, quibus in Ecclesiæ communione vixi, nemo Regum minus sanguinis fudit: nec nisi duo omnino Nobiles (per Nobiles intelligit Proceres sicut mos est loquẽdi in Anglia) toto illo tempore supplicio periere. At postquam ab Ecclesia defeci, non auri magis quam sanguinis auidus vastam omnis ordinis, omnis ætatis, omnis sexus cædem edidi, idque propter nullum aliud crimen, nisi quod meis voluptatibus restiterunt. Quatuor Reginas mihi nuptas, ferro aut vitæ tædio sustuli: duas Principes fœminas: duos Cardinales: tertium absentem ac mihi sanguine iunctum, proscripsi. Episcopum vnum, vti dictum est, decollando extinxi: alios ærumnis & carceribus oppressi. Duces, Marchiones, Comites aut Comitum filios duodecim carnifice publico trucidaui. Barones atque Equestris ordinis duodeuiginti: Abbates & Priores tredecim: Parochos ac claustrales sacerdotes septuaginta septem: minoris nobilitatis atque è vulgo propemodum infinitos. Atque in hac tanta sæuitia nemini magis quam amicorum fidissimis metueudus eram, vt *VVolsæi*, *Cromuelli*, *Bollemiorum*, *Houardorum*, *Norresii*, atque *Comptoni* exitus docuere.

3. Iam verò in libidinem adeo proiectus eram, vt post repudiatam primam atque optimam vxorem, nullam fœminam paulo elegantiori forma conspicerem, quam non arderem: vixque vllam arderem, qua non potirer. Annou

etiam in ſcelerum meorum punitionem factum, vt tu atque Pater tuus Angliæ regnum tenueritis, cum nihil ego intentatum reliquerim, quo viam vobis ad ſucceſſionem regni Angliæ præcluderem, atque per virilem ſtirpem regnum in domo mea firmarem. Duas vxores thalamo pepuli, totidem vita: quintam difficili partu laborantem viuam exenterari iuſſi, vt fœtus ſeruaretur; adiectâ etiam barbara ac inhumana voce, *faciliùs vxores reperiri quam liberos.* Sextam duxi, de qua etiam tollenda cogitabam, cum ipſe ſum è medio ſublatus. In hac tamen tanta poſteritatis curâ intra ſexaginta vitæ meæ annos, nemo meæ ſtirpis diu ſuperfuit. In Eccleſiæ videlicet ſuprematu mihi ſucceſſit nouennis puer, parùm ad ſeipſum, nedum ad Eccleſiam regendam idoneus: qui prius etiam è vita quam ex ephebis exceſſit. Accepit poſtea coronam ſed reiecit hæreſim legitima mea filia Maria, de cuius prole potui ſpem concipere, vt quæ Catholico Hiſpaniarum Regi per quinquennium nupta ſit, ſed noluit tot inceſtuum, ſacrilegiorum, homicidiorumque vindex Deus ſtirpem meam *hæreditare terram*, ipſe enim non irridetur, neque verbum eius cadit ſuper terram, qui dicit, *propter peccata patrum dies filiorum breuiabuntur.* Hac igitur ſine prole breui mortuâ, tranſlatum eſt imperium in gentem tuam: ſed filia mea notha & ex inceſtuoſo genita concubitu *Eliſabetha*, quæ & incapax regni, Parlamento Angliæ, me iubente, denuntiata fuerat, ingeſſit ſe in gubernaculum, & ſe Eccleſiæ Caput, meo exemplo, dici voluit:

Et ſic, quod Gallicana lege (quam *Salicam* vocant) cautum fuit, *Ne ſceptrum cadat ſuper colum*, in iſto monſtroſo Eccleſiæ regimine euenire vidimus; quod non ſolùm temporale ſed & ſpirituale ſceptrum ſuper colum miſerè cecidit: cuius etiam ſub vſurpato Pontificatu pluſquam mille ſacerdotes morte ſunt affecti: At ridiculum ſanè caput, quod elingue eſt, *fœmina* enim, teſte Apoſtolo, *in Eccleſia loqui non poteſt.* Ipſa tamen hoc ſibi munus regendi Eccleſiam Dei, mirabili audaciâ, vſurpauit, & muliebri ſolicitudine Epiſcopos ſuos mittens ad plantandum Euangelium, non vnam ſed multiplicem hæſereôn farraginem in Anglia (vt hodie videmus) ſeminauit: & poſtquam auiæ tuæ poſt ſeptendecim annorum carcerem caput amputauerat, innumeraſque alias crudelitates meo exemplo exercuerat, ſine prole etiam mortua ad inferos deſcendit. Sic in prima generatione deletum eſt nomen meum: vnde & inuenio verum, quod Propheta regius prædixit, *Semen impiorum peribit*, & in alio loco, F*ructum eorum de terra perdes, & ſemen eorum de filiis hominum.* Lugubri, inquam, experientiâ prophetiæ huius veritatem comprobaui. Ita quippe Deo viſum inſana hominū conſilia deridere. Et hanc rationem ſubdit idem Propheta, *Quoniam cogitauerunt conſilia, quæ non potuerunt ſtabilire. Non enim eſt conſilium contra Dominum*, vt iam ſerò didici. Vis me huius rei veritatem tibi ampliùs confirmare? *Edoüardo* filio meo moriens duodecim Tutores reliqui, omnes (vt putabam) Catholicos, demptóque Suprematu,

1\. Cor. 14.

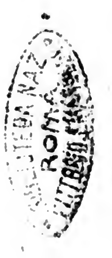
Pſal. 37.

Pſal. 21.

Ibid.

Prou. 21.

quem illum ſibi reſeruare volui, cætera Catholicum educari iuſſi Hæreſes (hac vnâ exceptâ) teſtamento excluſi. At qui Maiorum teſtamenta ipſe violaui, ac fundata ab eis templa, pietatiſque monumenta euerti, vt meum ſeruaretur, non merui. Ex tot Tutoribus ***Dux Somerſetenſis*** Edoüardi VI. ex materno genere auunculus, poſt mortem meam pupillo præfuit: atque is hæreſi infectus, quâ etiam puerum imbuit, illamque potiſſimum induxit, quam ego omnium peſſimè oderam, nempe ***Sacramentariam***, quam & ***Eliſabetha*** poſteà confirmauit. Monumentum cineribus meis poni iuſſi longè ſumptuoſius, quâm quod vlli ex maioribus meis poſitum fuerat, & tamen adhuc monumento carui, quanquam ſoli mihi ex Britanniæ Regibus tres liberi regno ſucceſſerint. Neque tamen verendum mihi eſt, ne hominum memoriâ excidero. Sceleribus meis nominis perennitatem comparaui. Omne hominum genus odio in me certat. Summo Pontifici & Epiſcopis Catholicis meritò inuiſus ſum, quòd Angliam ab Eccleſiæ communione ſcidi: Religioſis ſum abominationi, quòd eorum familias extinxi, domoſque vendidi: Clericis æquè ac Laïcis deteſtabilis, quòd in vniuerſum Catholicum nomen eam perſecutionem excitaui, quæ etiamnum durat. Hæretici me odere, quòd in eos per omnem vitam ferro & igni graſſatus ſum. Lutherus ***pinguem belluam & tyrannum*** ſæpiùs vocauit. Caluinus calamum ſtrinxerat in portentoſum titulum Capitis Eccleſiæ, quem mihi arrogaui: meque etiam ***belluinum hominem***



Calvin. in Comment. super 6. c. Amos.

omni timore Dei ac pudore hominum destitutum scriptis suis denotat. Literati omnes memoriam meam perpetuò execrabuntur, quod tot egregia antiquitatis ac literarum monuměta (qualia vix ferè reliquus habet Christianus orbis) funditùs perdiderim. Denique dum adhuc in viuis eram, plerique me odêre, metuêre omnes, nemo amauit. Supremis diebus, scelerum conscientiâ (Orestis instar) agitatus, auulsum regnum Ecclesiæ corpori postliminio vnire volui, & resarcire (quantum potui) illatam vxori iniuriam. Postremum hoc aliquatenùs perfeci, namque exhæredatam priùs Mariam filiam, Catharinâ natam, vt in regnum mihi succederet, si Edoüardus filius sine liberis decessisset, testamento caui. Ah! quoties de primo, nempe de redeundo in gratiam cum summo Pontifice, sermonem cum amicis habui? sed vt multos anteà simili arte fefelli, tum quoque omnibus sum suspectus, & velut secreta eorum rimantem eludebant. Ita ab omnibus desertus extra Ecclesiæ communionem perij, supremâ horâ subinde ingeminans, OMNIA PERDIDIMUS: & MONACHI, MONACHI! FRATRES, FRATRES! Mortuus eundem, quem Achab, exitum habui, atque hoc potissimum in ruina Religiosæ Domus. Nam dum corpus meum nimiâ saginâ atque enormi obesitate fœdum huc conueheretur, plumbo fortè, quo condebatur, fracto, intra dictæ domus rudera deponitur: ibi dum plumbarius reficiendo plumbo intentus huc atque illuc discursat, canis eius effusum meum sanguinem auidissimè lambit. Vltio de-

bita Sacerdotum & Religiosorum sanguini, quem ego fudi. Satin' vides, *Carole*, qualiter me Deus in personâ propriâ flagellauerit, ne me prorsus impunitum abiisse putes?

Car. Grauissima quidem ista sunt, & omnis posteritatis seriâ consideratione digna.

Henr. At quanquam hæc, quæ memoraui, mortalibus grauia videantur, meræ tamen sunt deliciæ, si iis comparentur, quibus apud inferos perpetuò torqueor Nam præter eas pœnas, quas propriis peccatis commerui, quidquid ab aliis successoribus meis asperiùs in Catholicos animaduersum, quidquid nouum aut absurdum in Religionem introductum, id omne cruciatus meos nouo incremento auget: eò quod Suprematus mei vsurpatione malis omnibus portam patefeci. Vt igitur cum recentibus quibusque huius *tenebrarum regni* aduenis nouo tormenti additamento plector: ita æquum etiam est, (quandoquidem societas afflictorum aliquod miseriæ solamen esse perhibetur) vt ij mecum plectantur, qui errores meos fouent atque tuentur: qualiter tu fecisti, qui quantumlibet diuinæ iræ flagellum totis decem annis in tribus Regnis tuis grauiter sensisti, idque ob negotium Religionis: ad extremum tamen vitæ halitum perseuerâsti in Romanæ Sedis inobedientia, (Londinensi Episcopo tuo te ad id subornante ac impellente) imò & non solum Suprematum à me tibi relictum, sed & errores cùm ab Elizabetha, tũ à Patre tuo introductos (nam Edoüardum puerum prudens taceo) vi & armis, quantum poteras, propugnâsti: insculpta numismati

Rel. Prot. monetis regiis in-

culptũ. tuo (vt accepi) *Religionis Protestanticæ* epigraphe.

Carol. Vtinam vox illa *Protestantica* nunquam excogitata esset vel saltem meis nunquam insonuisset auribus. Incepit primùm in Germania tuo ferè tempore : quo sequaces Lutheri *Protestantes* dici cœpere, deinde in Angliam translata est, vtque Elizabetha & Pater meus primi omnium suorum siue Angliæ siue Scotiæ progenitorum protestati sunt, *Henrice*, in religionem veterem, quæ Cathclica & Romana dicitur, vnde *Protestantes* sunt vocati : ita progressu temporis suborta est Religio *Puritanica* siue *Caluinistica*, quæ in vtramque protestata est : quæ & Rituale nostrum & 39. Religionis articulos refixit : & Episcopale regimen subuertit aboleuitque; & tamẽ *Protestantis* adhuc nomen sibi vendicat : tandem suborta est *Independentium* secta, quæ in tres priores adhuc protestatur; hi in centum ferè alias subdiuiduntur *sectas miserè dissectas*, quæ tamen omnes *Protestantes* vocari volunt. Forsan alia atque alia ex eadem Reformationis Hydra adhuc subnascentur, quæ in sese inuicem ad infinitum vsque protestabuntur. Vtinam auitam Religionem cum nutricis lacte imbibissem. Nam & auia mea non solùm in Romanæ fidei confessione, sed pro eiusdem fidei defensione sanguinem profudit. Vt tamen alij pœnas mereantur ob errores siue introductos siue auctos, ob vexatos crudeliter Catholicos, ob vsurpatum vel retentum Ecclesiæ suprematum; certè ego in Religione nihil innouaui : in Catholicos eram omnium mitissimus : imò ad eorum religionem proximè accessi : de-

nique suprematu isto omnium moderatissimè sum vsus, & quia iudicabam illum homini laïco minimè conuenire, eius exercitium Archiepiscopo Cantuariensi ferè totum delegaui.

Et tu non animaduertisti in hisce turbis ex omnibus Angliæ Episcopis solum Cantuariensem capite plexum? Insigne vterque documentum, tu videlicet & ille, Regibus atque Prælatis, qui capitibus suis consultum volunt, ne se Ecclesiæ capita, in præiudicium Romanæ Sedis, deinceps ferant aut prædicent. Quid autem tibi prodest ad Catholicā fidem propiùs accessisse, nisi illam penitùs amplexus esses. Non enim sufficit in vestibulo stare, nisi aliquis Ecclesiam ingrediatur. Imo multi in hisce locis subterraneis grauioribus torquentur pœnis quod veritatem agnitam non sunt secuti. Agrippæ regi non suffecit ad salutem, quod *in modico fuerit Christianus*, imò quòd, prædicante Paulo penitus non conuersus fuerit, nunc in inferno mecum gemit. Nonne & ego in omnibus fidei dogmatibus Catholicus fui, excepto vno Romani Pontificis suprematu, at *qui in vno peccaui, factus sum omnium reus*. Et qui pepercit D. Paulo *quæ ignorans fecerat in incredulitate*, mihi non miseretur, quia prudens & sciens perii. Quam præterea friuolum illud quo à te crimen deprecari satagis, dum ais, suprematum Ecclesiasticum te non exercuisse sed delegâsse Cantuariensi, quasi non exercuisses, quod alteri exercendum delegâris. Imo & *Straffordiæ Comitem* iusto Dei iudicio propterea capite truncatum putem, quod tuum etiam gesserit

Henr.

Act. Apost. c. 26.

Iac. 2.

in Hibernia Vicarium Ecclesiæ Caput.

Carol. Vt in totum culpæ exors non fuerim, tamen cum multo me moderatiùs gesserim in Suprematus negotio, & in promouenda Ecclesiæ pace quam cæteri omnes, scire vellem, cur omnium longè grauissimè puniar.

Henr. Nondum scilicet obseruâsti *Deum illum zelotem qui visitat iniquitatem patrum in filios*, quam grauissimas magnorum scelerum pœnas exigere solere in tertia maximè & quarta generatione: ne si omnes statim delinquenti infligeret, mortales crederent enormia quæque facinora citò ac facilè aboleri, neque eas in tam seras generationes differt, vt peccantis memoria perierit, ne ignorari possit, quod ob scelus pœna infligatur. Tu nunc quartus ab incepto schismate Rex, atque in quarta generatione pœnas luis. Quanquam enim duæ filiæ meæ, Maria atque Elizabetha, regnârint successiuè, vnam tamen cum Edoüardo fratre earumdem, eodemque filio meo generationem faciunt. Si igitur aut generationes aut reges numeres, mihi *Edoüardus*, *Iacobus* huic, tu *Iacobo* successisti. Nec nisi diuinitùs prorsus factum putem, vt te potissimùm, quippe omnium moderatissimum, innocentissimumque tam dira vltio ceperit, vt omnes nimirùm intelligerent, non tam peccata tua quàm hæreditaria mala, atque annexa titulis tuis scelera vindicari, iuxta illud, *Patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt.* Quod non ita intelligendum est, ac si filij omninò innoxij flagitiosorum patrum pœnis obruantur (*anima* enim

Ezec. 18.

qua

quæ peccauerit , ipſa morietur) ſed quòd filij minus noxij & veluti inſontes comparatione patrum ſuorum, eorumdem pœnis ſæpiùs inuoluantur. Si enim iſtud ſupplicium tempore cuiuſdam luxurioſi & ſcelerati Regis accidiſſet, non aliunde eius cauſam quam in propriis huiuſmodi excarnificati Principis criminibus inueſtigâſſem. Quod verò tui ſubditi, qui ſeipſos *Proteſtantes* vocant, te cuius vitam vel inimici tui vlla vitij labe nequeunt aſpergere, hoc mortis genere affecerint, nimirum minuendo caput : non in aliam certè cauſam refundendum eſt, quàm in capitale noſtrum crimen, quod *Eccleſiæ Capita* vocari voluerimus. Vtque ego fui mei nominis *Rex vltimus & primum Caput Eccleſiæ* : ſic tu, infelix *Carole*, *Rex* nominis tui *primus* es, & *vltimum Eccleſiæ Caput.* *Ibid.* *Henricus Sapiẽtũ Octauus* *Carol.*

Diuinum certè Iudicium ſuper me grauatum valdè ſentio : quia ſicut ex vno falſo principio multa abſurda ſequuntur dogmata, ita ex tua infelici à Romana ſede Apoſtaſia, multæ aliæ ſunt ſubſecutæ : & quanto recentiores, eo deteriores. Tu incepiſti ſcelus, alij auxerunt, alij denique conſummârunt : & ego tandem omnium pœnas luo. Tu, poſtquam regnum & Epiſcopos Angliæ à Summi Pontificis obedientia auulſeras, haberi voluiſti *Independens*, & Eccleſiæ Anglicanæ Supremum Caput: nunc verò longo pòſt tempore, Deo ſcelus vlciſcente, prorupit Secta *Independentium*, qui cum neque à Rege, neque ab Epiſcopis, imò neque à *Presbyterianis* (hoc eſt à Scoticanæ factionis Caluiniſtis) dependere voluerint, primò meum

caput vicarium in ſpiritualibus, Archiepiſcopum ſcil. Cantuarienſem, decollârunt : deîn (dictu horrendum) meis humeris naturale abſciderunt caput. Vnus erat tuo tempore *Cromuellus* arcanorum tibi conſiliorum præſes, qui tibi Regi vt Eccleſiam deſtrueres, auctor fuit : nunc verò ex eadem emerſit propagine *Cromuellus* alter, qui populo auctor fuit, vt deſtrueret Regem. *O quàm iuſta ſunt iudicia Dei & inueſtigabiles viæ eius! per quæ* enim *quis peccat, per hæc* ſeriùs aut citiùs, in ſe vel in poſteris, *torquetur.* Vtinam dum adhuc in viuis agerem, vel ſaltem diuturni carceris mei tempore, quando ſatis ſuperque mihi reſtabat otij, hæc omnia seriò animaduertiſſem. Vtinam *omnes annos meos* & multiplices diuinæ juſtitiæ apices ſuper caput meum lentè procedentes *recogitâſſem in amaritudine animæ meæ.* Mihi quidem vacabat ſcriptitare, imò de aliis rebus librum integrum componere, ſcilicet de exercitus mei clade, de ærumnis ac miſeriis meis, de ſubditorum ac præcipuè militum perfidia, procacitate, & inſolentiis: hæc autem, de quibus ſummè ante omnia meditari oportebat, mihi in mentem minimè venerunt. Vtinam honeſtus ille (ſic enim ſolebam vocitare) Londinenſium Epiſcopus, nomine *Iuxonius*, vel fidelis ille mihi in rebus temporalibus Conſiliarius, qui me vnicè dilexit & vitam ſuam in cauſa mea ſuſtinenda, prodegit *Guilielmus Laudus*, Cantuarienſis Archiepiſcopus, de his quæ ad ſalutem animæ ſpectant, me vel per literas vel per amicos ſaltem monuiſſet : (nam trienni ante obitum carcere

Teſtibus omnibus Angl. Chronologis.

Rom. 14.

Sap. 11.

Iſaiæ 38.

inclusus satis habebat ad hæc ruminanda temporis) *sed hæc abscondita fuerunt ab oculis eorum.* O quam cœci fuerunt *Videntes* mei! *Luc. 19.*

Iam sero sapimus, sed sine fruge, Phryges.

Vtinam & illud homines pependerent, Parlamentum (cuius nominis Idolomania multi & præcipuè Angli fascinantur) cuius meo tempore vis omnis atque auctoritas penes Episcopos & seculares regni Proceres erat, qui *Domum Superiorem* componebant, (nam inferior Camera, vti dixisti priùs, habebatur nihili) nunc sic castigatum, vt vtroque Ordine turpiter eiecto omnis potestas ad vulgus redierit. Nimirùm qui per fœdam adulationem, nullo Numinis habito respectu, mihi olim vt Ecclesiæ Capiti assentati sunt, nunc ipsi (Parlamenti Capita videlicet) sub pedibus protriti sunt ac conculcati: hoc est tertio Ordini (quamuis absque vllo ordine) subiecti. Nam etiamnum Anglia, vti planè video, similis facta est Inferno huic subterraneo, (*ibi enim nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat, ibi Fortis armatus custodit atrium suum & in pace sunt ea quæ* (per vsurpationem) *possidet.* Huius autem Tertij Ordinis ea nunc firmitas videtur, vt Monarchia in te Rege suo Climacterico supplicium passa, vix sit vnquam, nisi diuino planè miraculo, caput erectura. Iam adimpleta est prophetia Habacuc de successoribus meis in Regno Angliæ dicentis in persona Ecclesiæ Cathol. *Percussisti caput de domo impij, denudásti fundamentum eius vsque ad collum: maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius: venientibus vt turbo ad dis-*

Henr.

Anglia Infernum quoddam super terrã.

Crõuellũ intell. per illud.

Luc. 11.

Carolus Rex Angliæ

63.

Hab. 3. *pergendum me.* Et propterea Dauid Propheta Regius omnes per totum orbem Reges admonet, ne in posterum potestate sua meo exemplo contra Ecclesiam Dei abutantur. Ps. 2. *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.* Væ! Væ! Væ!

Vbi verò astantes *Cromuelliani* Milites intelligebant Monarchiam vix vnquam ex præsentibus calamitatibus emersuram, erigebant animos, atque magno impetu sese è portis *Ecclesiæ VVindsorianæ*, cum effuso etiam risu, effundebant: læti se instrumenta fuisse diuinæ iustitiæ exequendæ ad tollendum è medio heterogeneũ & Laïcum Ecclesiæ Caput: at ignari, aut minùs secum reputantes parentem aliquem plerumque virgas ipsas quibus filium castigauerat, in ignem denique abiicere solere. *Lento enim gradu ad vindictam sui diuina procedit ira, tarditatemque supplicÿ grauitate compensat*, inquit Saluianus.

Reflexio super Colloquium duorum Regum recèns memoratum.

REBVS itaque semper in deterius vergentibus, Numinéque vltionem scelerum prosequente factum est, vt non solum potestas Regia in Anglia, sed etiam *Domus Procerum* post mortem Regis planè sit abolita, quo viam sterneret ad formam democraticæ reipublicæ (quam hodiè videmus) introducendam. Nouis quippe petulantis populi & Caluinismi

oestro magis magisque perciti clamoribus in altum indies surgentibus, postquam omnes moderatioris ingenij Proceres ante occisionem Regis, vti dictum est, è Superiori Camera vel eiecti, vel exterriti, vel denique tantum subolentes, quod aliqui machinabantur, facinus, maturè se subduxerant: qui residui erant in eadem Camera post Regis mortē Nobiles pauci admodum numero, ijque nullo honoris sensu præditi, suęque planè nobilitatis vt & beneficiorū Regis immemores (quorum præcipuus erat ipsius Regis Cubicularius) è subsellijs suis à *Communibus* in Inferiorem deuocati Cameram, sese Parricidis istis in vnum idemque corpus turpiter aggregare non sunt veriti: donec inde paulò post à populo explosi, pudoréque non mediocri suffusi, senaculum istud vile sibi ipsi derelinquere coacti fuerint. Sic tandem *Domus Procerum* in derisum & ludibrium abijt, & fæx ista, quæ debebat fundo adhærere, toti iam supernatans dolio se magistram appellari gaudet. *Domus*, inquam, *Plebeiorum* seu veriùs fæx & reliquiæ eiusdem (multi enim ex honestioribus Prouinciarum Deputatis, publicum detestati nefas Senatum istum vltrò deseruerant) sibi nomen & auctoritatem *Parlamenti Angliæ* perfricta fronte arrogat: &, quæ priùs Regi, ipsis Regni Proceribus iura dare non dubitat. Nihil autem mirum est, si impij & rebelles subditi Regem suum adeò bonum, clementem, iustum, optimæque indolis principem tam ignominiosæ morti addixerunt, quandoquidem inuerso rerum ordine, vti S. Ambrosius dicit

S. Amb. de virg. l. 3. de Herode & Herodiade in Ioannis Baptistæ carnificio: *ab adulteris iustus occiditur, & à reis in iudicem capitalis sceleris pœna conuertitur.*

Et multùm sanè dolendum est, quod Serenissimus ille Princeps, qui pro crimine Romanæ & auitæ Religionis in Angliā reducēdæ, qui pro tuendo Episcopali in Ecclesia regimine contra hippomaniam *Caluinistarum*, sanguinem profudit, pro illo inquam præcipuo Christianæ ac Catholicæ fidei astruendo dogmate (quod Act. Apost. capite 20. axiomaticè descriptum legimus) *Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*: qui tot egregia virtutum, tum in vita, tū in passione eius edidit specimina, pietatis, humilitatis, patientiæ, resignationis propriæ voluntatis voluntati Dei, & eiusdem etiam submissionis voluntati hominum propter Deum: qui tam diuitem ac fructuosam, in conspectu inimicorum, Crucis vsuram fecit: in ipso tamen portu (quod verendum est) naufragium sit passus, dum *in Ecclesiæ Anglicanæ Confessione, qualem sibi reliquit Pater eius* (hoc est extra Catholicæ Matris communionem) vltimum se obire diem palam profitebatur. Scimus quidem patrem eius *Iacobum*, primum omnium Scotiæ Regum hæresi imbutum & à teneris vnguiculis in eadem miserè fuisse educatum: paulo tamen ante mortem conuocatis Comitiis, Catholicis per totam Angliam, Scotiam, & Hiberniam *conscientiæ* (quam vocant) *libertatem* indulsisse, & Cancellario Angliæ in mandatis dedisse, vt emissis in omnes Ditionis suæ Prouincias literis, chirogra-

pho eius munitis, omnes quotquot pro Religionis negotio, siue sacerdotes, siue laici, in carceribus detinebantur, euestigiò ab eisdem relaxarentur. Quod & factum est,& Catholici omnes libertati suæ restituti sunt: & eiusmodi libertas progressum proculdubio habuisset, nisi hortatu, impulsuque impii *Buckingamiæ* Ducis (qui repentina & formidanda morte postmodùm periit) violatis cum Catholici Regis filia, quæ priùs ratæ fuerant, nuptiarum induciis, omnia in fumum euanuissent: Hoc enim pessimo consultore, iuuenis *Caroli* animus, (qui tunc erat Princeps VValliæ) transuersim agebatur ad quærenda noua animæ suæ desideria in præiudicium primæ datæ fidei: quod nec Deus impunitum reliquit, excitando perfidiam subditorum contra Regem suum: quare enim Rex quereretur de subditorum erga se perfidia cum ipse fidem Deo solenniter datam primitùs fefellerit? Et forsitan, si benè illud in memoriam reuocâsset, magis ei conscientiam, quàm mors *Straffordiæ Comitis*, exulcerare debuisset. Hoc enim non leuem dolorem Regi *Iacobo* peperit, vnde & pia eius intensio frustrata fuit, & ipse haud ita multo pòst è viuis excessit. Certum igitur est *Iacobum Regem* extremis temporibus ad Catholicam Religionem valdè propendisse, quam & forsitan paulatim in Anglia restaurâsset, nisi morbo haud vulgari subitò correptus & præoccupatus morte (cuius causa *Bucquingamio* vertebatur crimini, nescio iure an iniuriâ) spatium illud peragendi minimè habuisset. Et propterea religio mihi est de hisce rebus temerè aliquid pronuntiare. Hoc

1. Cor. 13. tantum audeo dicere, quod Apostolus Paulus disertè ait, *Si habuero prophetiam &c. & si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum: & si tradidero corpus meum ita vt ardeam* (hoc est si habuero omnem fidei ac virtutum speciem) *charitatem autem non habuero: nihil mihi prodest.* Non est enim vera charitas, vbi vera non est fides, quæ extra Ecclesiam Catholicam, ordinariè loquendo, neutiquam reperitur. Deus quidem secundum legem suam extraordinariam pro infinita sua bonitate & misericordia saluare potest *inter pontem & fontem* (quod dicitur) *inter malleum & incudem:* sed hoc arcanæ voluntati eius non scrutinio hominum reuelatur: Optandum sanè esset, modò immensæ eius misericordiæ visum fuisset, vt Rex ille Carolus (qui talem habuit propensionem animi ad veterem & Catholicam Maiorum fidem, qui tanta ac tam indigna passus est Romanæ Religionis suspicione atque odio, ab ijs qui prætextati *puritatis* pallio vim omnem *pietatis* negant, qui siquid vel externum ordinem, decentem in templis deuotionem, vniformem Dei cultum sapere videatur, *Papismi* illud illicò insimulant) in articulo mortis veræ fidei iubare diuinitùs irradiatus, ad martyrii pariter cum Auia coronam euolâsset. Sed quod affectus optare suadet, fides vereri docet: quandoquidem Veritas edicit quòd *Corde creditur ad iustitiam: Ore autem fit confessio ad salutem.* Illud magis dolendum est ac sanguine deflendum, quòd paternorum quidem infortuniorum hæres, regnorum autem exhæres *Carolus*, qui per decennium & ampliùs à morte Patris in exilio consenescit, nec

tam prolixa diuinorum iudiciorum ſerie admonitus, nec tantorum fulminum fragore expergefactus lethargum iſtum ſibi demùm excutere incipiat; ſed in eadem ſciſſa à Catholicis communione perſeueret, quæ manifeſtam ac neceſſariam regi Patri ac regnis ſuis ruinam attulit, vti clariſſ. ille ac neruoſiſſimus huius ſæculi ſcriptor, *Theoph. Brachetus Milleterius*, pluribus abhinc annis, duobus ad ipſum datis libris, validiſſimis rationum momentis luculenter demonſtrauit. Vbi etiam non ſolùm Caluiniſtas, ſed omnes vſpiam gentium hæreticos, dum ſe habere fidem, aut Eccleſiam eſſe crepant, manifeſtæ vanitatis vſque adeo conuicit, vt nemo Miniſtrorũ ex illo tempore ne gry quidem ei reſpondere audeat. Et hæ quidem rationes, meo quidem iudicio, tantæ ſunt efficaciæ tantæ porrò euidentiæ, vt non ſolùm *os obſtruxerint loquentium iniqua*, ſed ex earum lectione, niſi quis cor habeat lapideum, vel callum animo ſuo datâ operâ obducat, couuertat ſe, hæreſeωſque faſcinum, quantumcumque altas radices egerit, ex animo eijciat neceſſe ſit. Quippe omnibus ibidem palam facit rectè deductis conſequentijs ab ipſis primæuæ Reformationis (quam vocant) principijs, *Proteſtantes, Puritanos, Bruniſtas, Independentes*, cæteroſque Angliæ ſectarios, id quod faciunt, neceſſariò & ſecundum Caluini Aphoriſmos facere: hoc eſt, *in circuitu ambulare*, ſpiritu vertiginis agi, *Andabatarum* more pugnare, ſeſéque inuicem ad infinitum vſque calcinando repurgare: quin & non ſolùm Epiſcoporum, ſed &

Regis Angliæ interitum, ex primis Reformatorum placitis, tanquam riuulos ex fonte proprio, promânasse: ac proinde nullam reperiri posse veram Regi Angliæ conscientiæ pacem, nullumque ei medium recuperandi pristina Patris dominia relictum esse, nisi ad veteris Ecclesiæ Matris communioné, vnde Maiores eius superiori sæculo infeliciter apostatârunt, ab eodem postliminio redeatur. Rex enim Angliæ *Henricus*, primus omnium Europæ Regum per Apostasiam peccauit contra Dominum, & proptereâ potestas regia ibidem ab eo grauissimè flagellatur: si quis autem flagellum Dei supra dorsum suum sentiat, peccatum autem propter quod immissum est, non deserat, stulta nimis confidentia ab eo se liberandum autumat. Quo magis miror Regis Caroli hæredem, quem Carolum II. vocant, postquam sensibili Dei iudicio, in ruina Patris regnum suum perdidit, ad Deum non recurrere, nec regnum eius, hoc est, Ecclesiam Catholicam, cum iustitia ad id requisita, debito ordine perquirere, quo postea terrestre regnum suum felicissimè inuenire valeat: quin potius salutẽ sibi & auxilium a *brachio carnis* adpromittere: & à quali, sodes, *carnis brachio*? A brachio nimirum hæreticorũ, nunc *Protestantium*, nunc *Independentium*, nunc *Presbyterianorum*, regno suo stabiliri, spe ludificatus
Ps. 4. toties, iterum iterumque ariolatur. *Filij hominum, vsquequò graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium*? Quasi vero hæc genimina viperarum, quarum proprium est corrodere, euiscerare, ac destruere; quæque Re-

gi *Carolo* ac regno eius fatale operatæ ſunt
excidium : mutata indole monarchiam foue-
re, conſolidare, vitamque aliquo modo huic
tam demortuo cadaueri reſtituere velint aut
poſſint. Multa quidem, Caluini ope, regna de-
ſtructa euerſáque nouimus, at nullum hactenus
ab eo aut fœtura eius reſtitutum extructúmue
animaduertimus, aut in poſterum animaduer-
ſuri ſumus. *Vulnus & auxilium Pelias haſta tu-
lit*, dixit ſemel Poeta Ethnicus, at quibus hi
ſcorpiones dirum inflixerunt vulnus, nulla eis
ratione medicari queunt. Quanto ſatius eſſet
Regi Anglię humana ope deſtituto, ſub *potenti
manu Dei* Patris ſe humiliare, & in vlnas Ma-
tris Eccleſię (quæ effuſis eum lachrymis præ-
ſtolatur) geniculando ſe proiicere, *captiuato
omni intellectu in obſequium Chriſti*? Fidelis eſt *Mat.*
& verax qui promiſit, *quærite primùm regnum* 6.
*Dei & iuſtitiam eius : & hæc omnia adycien-
tur vobis.* Quod ſi temporali regno regnum Dei
poſthabemus, caueamus ne vtrumque amitta-
mus; & *tenebrarum regnum*, cum Diabolo &
Angelis eius, inſuper hæreditemus. Dixit olim
Dauid Rex Iſrael in anguſtiis conſtitutus, *Bo-* *Pſal.*
num mihi eſt quia humiliaſti me: & poſtea, *Leua-* 118.
ui oculos meos in montes vnde veniet auxilium *Pſal.*
mihi: Ad quos montes leuauit ſuos oculos Rex 120.
Iſrael? Numquid ad *Montes Gelboe*? Numquid
ſuperbo corde reſpexit ad ſuperbiæ montes
(quales ſunt omnes infideles & hæretici, qui
propterea vocantur *altitudines extollentes ſe con-
tra ſcientiã Dei.* 2. Cor. 10.) vt in eis opem ſuam
collocaret? Abſit, *Odiui*, inquit ille, *Eccle-*

siam malignantium , & cum impijs non sedebo ps. 25. Ad quos ergo montes? Audiatur sanctus quidam Ecclesiæ Doctor. Loquitur Propheta in persona Ecclesiæ Christi Militantis: *Leuaui oculos meos in montes*, hoc est inuocaui Sanctos in cœlis cum Christo regnantes, vt eorũ precibus & interuentu apud Deum (propter peccata mea aures precibus meis obturantem) malis meis medelam accerserem : inde enim *veniet auxilium mihi*. Per montes igitur intellige viros olim eminentes gratia in terris, nunc eminentes gloria in cœlis : de quibus dicitur,
Psal. *Montes in circuitu eius* : & *Fundamenta eius in*
124. *montibus sanctis* : & rursùs, *Illuminans tu mira-*
86. *biliter à montibus æternis*. Tales sunt Beata Vir-
75. go, Regina Sanctorum omnium; tales sunt
Apoc. Apostoli portæ cœlestis Hierusalem : tales sunt
21. purpurati Martyres, Lucidi Confessores, Candidatæ Virgines, cum toto cœlesti Sanctorum choragio, qui in confessione Catholicæ fidei ex hoc mundo transierunt *lauantes stolas suas in*
Apoc. *sanguine agni & iam sequuntur agnum quocun-*
22. *que ierit*. Ad hos igitur cum fiducia confugiamus in angustiis, quæ nos premunt, vt eorum precibus solatiumà Medico nostro in mediis malis reperire mereamur. Hoc est enim vnum ex priuilegiis eorum qui desertis *Ecclesia Malignantium*, Hæreticorum videlicet discordantium castris, *Sanctorum Communionem* (quæ *terribilis est vt castrorum acies ordinata*) ingrediun-
Psal. tur, vt verè possint cum Dauide dicere; *Par-*
118. *ticeps ego sum omnium timentium te & custodientium mandata tua*, hoc est omnium Ecclesiæ

per totum orbem Militantis, imò & in cœlo Triumphantis, orationum beneficio ac municipatu fruor. In hanc felicem ſuprà quam dici poteſt ſocietatem, ſi ſapiat, quamprimùm ſe conſciſcet *Carolus*, vt poſt omnia humana media infeliciter tentata, huiuſcemodi fructus verè experiatur. *Oliuarius Cromuellus*, quem ſuſcitauit Deus in flagellum Regis *Caroli* & filiorum eius, quique erat verus Mons ſuperbiæ, *extollens ſe contra omnem ſcientiam Dei* & *ſupra omne quod vocatur Deus*, imo qui *ſedit in templo Dei* prædicando & ſcripturas ſuo more explicādō, tanquā verus Magni illius Antichriſti Prodromus, quæſiuit quidē regnū, ſed non regnum Dei. Hic enim, diſſipato perduellionum cœtu, quem *Parlamentum* vocant, ſceptrum ſibi occupauit, quo & gauiſus eſt, & percuſſo cum Francorum Rege fœdere, Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ populis per aliquot annos abſolutè imperitauit. Quin & multa terra marique præclarè geſſit, & regnum ſuum, ſub *Protectoratus* titulo, ſuper *Richardum* filium confirmauit. Et longo forſan tēpore perduraſſet, ſi de Deo, *per quē Reges regnant*, in veritate cogitâſſet. At quia de Regno Dei ſtabiliendo minimè laborabat, & mero *carnis brachio*, nimirum militum viribus, fidebat, affinis eius *Fletuodus* paulo poſt mortem patris, in filium eius proditoriè conſpirans (*neque enim lex iuſtior vlla eſt* –) & reuocato veteri Senatorum (ſi diis placet) collegio, *Cromuellianum* nomen pariter & regimen, perinde ac ſi tale aliquid non fuiſſet, nictu oculi dixpunxit. Ex-Ieſuita quidam ardelio, nomine

Ludouicus Gandauensis Brachæus (prout aſſentatoribus vſu comparatū eſt) *Oliuariū Cromuellum*, inſcripto ei libro magnifico tribus abhinc annis, inſtitutoque inter *Oliuam & Oliuarium* Parallêlo, (Deus bone!) quot Elogiis ad cœlum extulit? Inter alia *Religioſum Principem*, ac *ſeruum Dei* nuncupauit. Et quidem ſeruum Dei eum fuiſſe non diffiteor: ſed eo ſenſu quo Deus Nabuchodonoſorem Regem Babylonis *ſeruum ſuum* vocat Ierem. 27. Et quo ſenſu vel dæmones ipſi ſerui Dei ſunt, iuxta pſalm. Hebr. *ſpiritus procellarum*, *facientes verbum eius*: Pſ. 148. & in alio loco, *Ordinatione tua perſeuerat dies*, *quoniam omnia ſeruiunt tibi*: Pſ. 118. ſic enim impii etiam ac ſceleratiſſ. homines diuinis iudicijs exequendis inſeruiunt. At quo ſenſu illum *Religioſum* nominaret ſcriptor nullius (vti dicunt) religionis, non parùm apud me demiratus ſum: donec perquiſito & attentè lecto libri capitulo, vbi iſtum titulum *Oliuario* affingit, eum ludere in æquiuoco & nuper excogitato vocabuli conceptu didicerim. Per nomen enim *Religioſi* ipſum plenum eſſe religionum, & eaſdem, inſtar fœminæ prægnantis, parturire haud obſcurè intelligit. Quippe ab eo agnitis ducentis Religionum, quæ ſub eius dominio vigebant, ſectis: ſic ait, *Tuam diuinam Religionem ſumméque politicam æmulari debent*, Oliuari, *qui Religiones hic iam receptas, dum reipublicæ clauum primò tenere cœpiſti, ſumma complecteris vrbanitate, beneuolentia foues, authoritate protegis. Quo tibi Religioſi nomen ab omnibus, & meritò quidem tribuitur.*

eum singulorum Religioni faueas, &c. Admittens quippe ex principiis *Independentiæ* indifferentiam omnium Religionum, quæ Christi nomen profitentur, (excepta Romana & Catholica) hoc elogium sibi iure optimo promeruit (non quale D. Benedicto tribuunt antiqui Patres, quod iustorum omnium replebatur spiritu) sed quòd *Omnium Hæreticorum spiritu plenus erat.* Iamque sublatus è viuis huius rei veritatem illætabili experientia proculdubio comprobauit. Quapropter hoc in loco inseram narratiunculam, quam nuperrimè accepi à Typographo, cuius operâ isthæc in lucem euulgantur, quæ sic se habet.

Aliquot *Cromuelliani* milites, qui Regis *Caroli* sepulturæ & Dialogo supra recitato interfuerant, dum forte fortuna sub initium æstatis vltimæ 1659. prope oppidum * *Huntingdoniam* oscitabundi spatiabantur; audito in aëre horribili vlulatu pedem fixerunt, & post paululum coruscante circumquaque fulgure, decem atri spiritus apparuerunt, trahentes post se captiuum quendam catenis vinctum, qui in hunc modum lamentabili voce exclamauit. Hui! Quò me immisericordes rapitis Tortores? Et quò tandem miseriarum ex summo mundanæ fortunæ apice infelix cecidi? Num sic oportet *Serenissimæ Altitudinis* insignitum titulo, qui tribus Regnis, potestate plusquam Regiâ, arbitrario iure dominabar, nullo honore in hâc Regione vestra prosequi, sed in infimum omniũ locum me detrudere? Cui respondit vnus è nigris satellitibus. Eæ sunt leges huius Regni,

* Locus natalis *Oliuarii Cromuelli*, nuperi Anglor. Protectoris.

cuius tu nuper accola factus es, vt quo quis ambitiosior euaserat in terris, hîc profundiùs in ignominiæ barathrum demergatur. At liceat mihi (rettulit captiuus) saltē vt Tribunum aliquem legionum infernaliū sub vestro Principe mereri: hoc enim esset statui meo congruentius. Cui satelles. Hoc tuo non permittitur arbitrio. Habemus hîc seuerum Regē, cuius plebiscitis velis, nolis, obtemperandum est: huius imperio vllatenus rebellare nefas. Voluit hic captiuus plura in oppositum murmurando replicare, cū princeps quidam Dæmon superueniens (qui *Henrici Octaui* referebat speciē) & virgas igneas in manu gestans, his illum verbis excepit. Eho Carnifex! Num tu vis hîc sententias loqui? Tune verò, qui Regis tui caput, in superiori mundo, securi percutiendum curauisti, & sceptrum eius tibi & hæredi tuo scilicet, insatiabili superbia, arrogâsti, vis etiam hîc in inferno principari? *Apage furcifer* (& flammantibus illum virgis flagellauit) *descende ocyùs. descende*, inquam, *furcifer, in locum tuum.* Quibus dictis, omnes citò disparuerunt: & attoniti milites, dolentesque miseras Imperatoris quondam sui vices, demissis auribus in sua quisque abierunt.

FINIS.

Prediction admirable de *Michel Nostradamus* Astrologue & Medecin du Roy Charles IX. touchant la mort de Charles I. Roy d'Angleterre, dans sa neufuiesme Centurie des Propheties, quatrain XLIX.

Gand

Gand & Brucelles marcheront contre Anuers,
Senat de Londres mettront à mort leur Roy :
Le Sel & Vin luy seront à l'enuers,
Pour eux auoir son regne en desarroy.

Ou par le *Sel & Vin* il entend la France, qui fournit le Sel & Vin à l'Angleterre : & de faict l'Estat de France luy a esté a l'enuers, puisqu'il a supporté l'authorité & receu l'Ambassadeur de celuy, qui auoit fait trencher la teste a ce pauure Roy.

Extraict de la huictiéme Centurie desdites Propheties de *Michel Nostradam*. quatrain LXXV. imprimées l'an 1603. au commencement du regne du Roy *Iacques* d'Angleterre, pere du deffunct Charles I. touchant le gouuernement d'Angleterre par *Oliuier Cromuel.*

Plus Maquelin, que Roy en Angleterre,
Lieu obscur né par force aura l'Empire :
Lasche, sans foy, sans loy saignera terre,
Son temps s'approche si prés que ie souspire.

Ou par *Macquelin*, qui est vn vieux mot Gaulois, il semble entendre quelque facquin, ou homme de neant.

Extraict de la deuxiéme Centurie de *Nostradamus* quatrain LXVIII. touchant le restablissement du Roy d'Angleterre.

De l'Aquilon les efforts feront grands,
Sur l'Ocean sera la porte ouuerte:
Le regne en l'isle sera reintegrand,
Tremblera Londres par voille descouuerte.

Ou par *l'Isle* il entend sans doute l'Angleterre, qui s'appelle *l'Isle* par excellence, comme estant la plus grande Isle, qui soit en Europe.



CONFESSIO CATHOLICÆ VERITATIS, ET CONVICTIO HÆRETICÆ Vanitatis.

Excerpta ex quibusdam Orationibus habitis in Publicis Regni Angliæ Comitiis initio Rebellionis Parlamentariæ An. 1640. & 1641. ab *Edouardo Dering*, Equite Baroneto, & pro Comitatu Cantuariensi ad Inferiorem Cameram deputato: ex Anglico ad verbum in sermonem Latium traductis.

Ex quibus manifestè patet, etiam ipsis Reis confitentibus, omnes in Anglia Sectas, quæ ex *Catholica* primùm, postea ex *Protestantica* Communione, animo reformandi, exierunt: veritatis fontem dereliquisse, nec vnquam populum Angliæ reperturum veram conscientiæ pacem, aut vllius Religionis stabilimentum, donec in Veteris Ecclesiæ gremium, à qua infeliciter desciuit, reuertatur.

Duo mala fecit populus meus, Me dereliquerunt fontē aquæ viuæ & foderunt sibi cisternas: cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Ierem. 2.

Quisquis ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se viuere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi vnitate disiunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum. S. Aug. ep. 152. ad Donatistas.



Londini, Typis I. A. 1659.

LECTORI S.

SVSPICABERIS forsitan, Lector, videns tot ac tantas pro Catholica Veritate euidentias, hominis ex animo Romanam Religionem detestantis ore prolatas esse, Interpretem, cuius operâ istæ Orationes, post elapsos fere viginti annos, publicæ factæ sunt, mala fide tecum agere. Quam suspicionem vt animo tuo prorsus eximas, si Editorem tibi non ignotum statâ horâ conuenire velis, ipse tibi, authenticam & integram Deringi *editionem Anglicano idiomate eiusdem sumptibus impressam, paratus est ostendere: quo tua hac ex parte curiositati fiat satis.* Magna *enim* est veritas & præualet, *quandoquidem diuinâ prouidentiâ factum est, vt Eques iste, instar Caiaphæ, dum nihil aliud agebat, quam vt Christum totis viribus persequeretur, ei tamen licèt inuitus testimonium perhibuerit.* Deus *enim* noster, non est sicut Dij eorum, & inimici nostri sunt iudices. *Quæ quidem auctoris Editio, partim quia Catholicæ veritati adstipulari, partim quia intolerabilem Parlamentariorum amentiam detegere videbatur, Parlamenti iussu, igni adiudicata & carnificis publici manibus* Londini *concremata est: hoc tantùm excepto Exemplari, quod è flammis raptum, inter Editoris manus adhuc vsque asseruatur, de quo etiam te præmonere æquum iudicauit. Vale & fruere.*

CONFESSIO CATHOLICÆ VERITATIS *&c.* excerpta ex Orationibus *Edouardi Dering* habitis in Publicis Regni Angliæ Comitiis.

Cum quibusdam annotamentis & obseruationibus necessariis.

DOmine Orator,

Plurima loquuti sumus, & nonnihil etiam de facto attentauimus ad exteriorem Religionis nostræ partem rectè ordinandam: vulnus autem nostrum sanguinat interiùs: Multum quidem operæ impensum est in deformatis formulis Ecclesiæ reformandis, & in ipsis gubernaculis de nouo gubernandis: At enim hæc non nisi folia sunt religionis bonæ, sed quæ tamen curaturâ nostrâ digna esse fateor, ad decorem ornatumque conseruandum: immo folia quædam apta sunt & conseruatu necessaria vt germinibus iuxta ac fructui adumbrandis tegendisque inseruire possint. Fructus a. totius bona vita est, quam vobismet polliceri neutiquam debetis, nisi germina pura sint & integra: i. e. nisi doctrina nostra sana sit ac vera.

* *Nota, quod per* Oratorem *intelligitur Prolocutor Inferioris Comitiorum Domus, hoc est, ille qui præsidet toti Senaculo, & est quasi vox & interpres eiusdem Domus, postquam Assessores singuli optiones & suffragia sua dederint de re proposita: quo munere in Superiori Camera fungitur Angliæ Cancellarius.*

Domine, Ex intimo cordis dolore isthuc lo-

quor: interea dum in amputandis componendisque foliis tantisper occupamur, seu potius dum aliqui ex nobis omnia eiusmodi folia penitùs auulsa vellent, nostra germina afflantur sydere: & dum hîc de regimine ac ceremonialibus Ecclesiæ medicandis arbitri sedemus, recepto in ipsis doctrinalibus inficimur veneno. Ante cuius portam iacebit horum omnium crimen & reatus? *Qui non vetat peccare, cum potest, iubet.* Sen.

Verum est hæc mala non consensu nostro nasci, & tamen (nescio quo infelice fato) hac tempestate reperitur inter nos tam *omnia audens libertas*, tam scelerata impunitas euulgandi singulorum capitum singulas sententias, imò, vt propriùs dicam, omnium vtriusque sexus hominum varios de Religione sensus (sensus insensiles) vt eius similis audita nunquam fuerit in quouis sæculo, in quauis gente, vsquedum præsentia hæc comitia coacta fuerint. Nostrûm interest cauere, ne protectio nostra (protectio, inquam, huius honoratissimi consessus) per quorumdam ad omne facinus proiectam audaciam, ad fines minùs rectos prostituatur. Si in nostra potestate situm sit remedium aliquod, maturum, inquam, opportunumque remedium magnis hisce ac prægnantibus malis adhibere, & si nos quantumuis moniti illud facere negligamus, horum hominum peccata nostris omnium capitibus superinducimus. *Alienum qui fert scelus, facit suum.* Sen.

Liceat mihi vobis vnam aut alteram instan-

tiam proponere, vnam quidem pro centesima eorum parte, quibus templorum Pulpita, ac Præla nostra Typographica passim ingemiscunt.

Nota. *Ex his quæ suprà dicta sunt, æquo cuiuis lectori iudicandum relinquo, quidnam sibi voluerint recentiores isti Theologiæ magistri, qui ad nos superiori sæculo venerunt vestimentis ouium,* LVTHERVS, CALVINVS, BEZA: *uti etiam* PISCATOR, PARÆVS, VRSINVS, *aliique Diuinatores Belgici, qui tam multa tamque plausibilia scriptis suis de Libertate Christiana commentati sunt. Nonne cuiuis facile perspicere licet, & Christianus Orbis longo vsu comprobauit, quod in animos hominum immunitatem quandam inuexerũt & prolubiũ quidlibet credendi? Quid enim aliud apud istos Nouos Doctores passim reperitur, quam huiusmodi Theses,* Conscientiæ Christianorum debent esse liberæ. Leges Humanæ non obligant conscientias. Si Rex, vel Magistratus sit hostis Ecclesiæ, nec reformatio ab eo impetrari queat, tunc Reformatio incũbit eis, quos Deus donis ad hoc necessariis instruxit, *&c. Nonne ex his positis rectè sequitur, vt nasutus quispiam Fibularius, aliusue artifex, non modò in Religione tantum sapiat, quantum ipsi videbitur, verum etiam in Politicis tantum audeat, quantum impunè & pro re nata commodè potuerit. Quæ cum ita sint, non satis miror Equitem istum Anglum (hominem non illiteratum) quandoquidem doctrinæ Caluinianæ adhærere videatur, grauatè tamen ferre, quòd eadem in praxim apud suos redigatur: hoc est, Principiis assentiri, inde tamen deductis*

consequentiis refragari. Quorsum itaque tam iniquè quiritaretur, quod reperiatur inter eos tam omnia audens libertas ac libido euulgandi omnium hominum varios de Religione sensus, *quandoquidem illud nonnisi effectus sit & κύημα γνήσιον Euangelismi Caluinistici, qui docet verum Scripturarum atque adeo Religionis iudicium ex vniuscuiusque priuati spiritus dictamine arcessendum, imò particularem Spiritus persuasionem, communi totius Ecclesiæ, licet ab eodem Spiritu inspiratæ, testimonio anteferendam esse.*

Primò, *Domine Orator*, offert se nobis certa quædam recèns nata, ignota, ignara, periculosa, perditáque Religio *Independentiæ*: nunquid addicti sumus huic *Independentiæ*? An verò addicti sumus huius *Independentiæ* fratri paulùm natu maiori, *Presbyterio* Geneuensi? Nondum audiui quépiam intra hosce muros ingenuum, qui in fauorem alterutrius horum Regiminum sua animi sensa hîc publicitùs asseruit. Et tamen, Domine, fautores fotoresque facti sumus harum tam discrepantium tamque repugnantium Innouationum. Testimonio mihi sunt variorum librorum nobis omnibus inscriptæ Dedicationes.

Quinimò ambæ hæ Regiminis formulæ vnà cum Episcopali illa nobis sese ingerunt, & harum quælibet Diuinitatis frontem pro se obtendit.

1. *Episcopatus* dicit se diuino iure niti, & certò, Domine, diuinam auctoritatem multo potiori iure pro se vendicat, quàm quæuis alia.

2. *Presbyterium* Scoticum seu Geneuense ius

diuinum etiam pro se iactitat.

3. Immò isthæc illegitima recula, isthæc heri-nata *Independentia* audet etiam ius diuinum pro se venditare.

Ita Ecclesia Anglicana, haud ita pridem Reformatæ Religionis gloria, hodiè miserè laceratur ac discerpitur. Ægrè iam dici potest, quænam sit Ecclesia Anglicana. Quò nos vertemus in medelam?

Nota. *Multa quidem erant in Ecclesia Regali-Protestantica Angliæ, quantum ad externum cultum speciosa, & ad Ecclesiæ Catholicæ formam accedentia, in tantum vt à multis eiusdem simia nec immeritò vocaretur: sed quæ, vt reliquiæ Romanæ Religionis, suo tempore erant repurganda, &* Caluini *runcâ euellenda, vti suprà dictum est; At quando vocat eam Eques noster* Reformatæ Religionis gloriam, *eum ex eorum numero esse, qui* in ignominia sua gloriantur, *certum est. Scire enim debuit nullam esse posse gloriosam Ecclesiæ reformationem, nisi per eiusdem auctoritatem, idque ab eis qui in eius communione permanent, quemadmodum mulier in Euangelio, quæ perdiderat drachmã, non exiuit è domo sua, sed diligenter* scopis euerrebat totam domum, *donec illam inuenerit. Et qui Domum Dei, vti ait Bernardus, eorum iudicio immundam, veluti quibusdam scopis extergere student, non eam derelinquere, sed intra eiusdem limites se continere debent. Et certè nihil magis pudendum est, quam filium aliquem desertâ Matris suæ domo, abiecta omni verecundia (quemadmodum* LVTHERVS, CALVINVS *&c. Reformatores nostri) meretriciæ eam turpitudinis insimu-*

lare. Si enim Ecclesia est domus Dei, columna & firmamentum veritatis, *quemadmodum testatur Apostolus* 1. *Tim.* 3. *contra quam* portæ inferi (*i. e. falsorum dogmatum artifices*) non prævalebunt *Mat.* 16. *quemadmodum experti sumus iam inde ab initio nascentis Ecclesia iuxta prædictionem Propheta Regij ps.* 120. Sæpe expugnauerunt me, dicat nunc Israel: Sæpe expugnauerunt me à iuueutute mea: etenim non potuerunt mihi &c. *qui Ecclesiam Dei fugiendo criminantur, eam* (*vtputa columnã veritatis*) *non reformant,* (*hoc enim ex supposito est impossibile, cum veritas reformationis non sit capax*: Ecclesia *enim ab Apostatis* Reformata *tantundem sonat, ac* Veritas falsitate expurgata, *quod contradictionem implicat*) *sed seipsos omni infidelitatis & vitiorum genere deformant. Et hoc Minister quidam Anglus, cui nomen* Cosenus, *qui in palatio Regina Anglia Paris. nutritur, concione ad populum habita in Ecclesia Dunelmensi olim confessus est* (*Deo scilicet veritatem ex ore infensissimi eius hostis extorquente*) *his nimirum verbis,* Primi Ecclesiæ nostræ Anglicanæ Reformatores, dum aboleuerunt Missam, omnem pariter bonum ordinẽ euerterunt: locoque Reformationis pepererunt deformationem. *Hic tamen, mutatâ nuper sententiâ, deperditam Ecclesiam suam* Charentoniæ *inani opera* (*vt audio*) *quæsiuit, sed eam non inueniens obstipo capite tandem remigrauit.*

2. Si mihi agendum esset cum aliquo Pontificio [*sic enim Catholicos vocant hæret. in Anglia*] vt ipsum ad nos reducerem: Respondet ille (sic enim mihi iamiam responsum fuit) Ad

quam me Religionem persuaderes? Quænam est Religio, quam profitemini? Confessionem vestræ Ecclesiæ, quam 39. Articulos vocant, plurimi ex vobis contestantur: Publicam, solennem Liturgiam vestram plerique detestantur: & , quod his duobus maius est, Ecclesiam vestram non habere tres essentiales, genuinas, vnicasque veræ Ecclesiæ notas infiniti alii protestantur. Quam ergo Religionem mihi in animum induceres? Vbinam, quæso, inueniam, agnoscam, videam, aut legam Religionem illam cuius vos professores esse dicitis? Obsecro te, *Domine*, responsum mihi suppedita, quo Pontificio huic os obstruere possim.

Immò, *Domine*, Pontificius iste suppetias in hoc negotio habet vel inter nosmetipsos huius Parlamenti assessores. Nam dum ego interfui cuidam *Commissariorum* vestrorum cœtui, ibidem audiui publicè assertum ab vno ex eiusmodi *Commissarijs*, quod nonnulli Religionis nostræ Articuli aliquid contineant sacræ scripturæ contrarium.

Nota. *Egregii sanè reperiuntur in Anglia* Protestantes, *qui contra ipsam essentiam Ecclesiæ suæ ab* Elizabetha *Reformatæ protestantur, eamque verbo Dei è diametro oppositam esse contendunt. Et reuera tamdiu tamque acriter contra eam protestati sunt, donec authoritate* Parlamenti *&* *Confessio Fidei tanquam hæretica, & Liturgia Publica tanquam superstitiosa & idololatrica: & Episcoporum suorum Regimen tanquam Antichristianum penitùs damnata fuerint. Per Commissarios intelligit Parlamenti Delegatos. Solent enim è Parlamenti corpo-*

re delegare quoſdam ad res priuatim examinandas, qui vocantur les Committéz.

3. *Domine Orator*, Dominica apud nos eſt Sabbathum : Dominica non eſt Sabbatum. Vtraque propoſitio vera eſt & tamen vtraque falſa ſecundum varias ſuas acceptiones : & nodus iſte (arbitror) dentibus noſtris diſſoluendus difficile admodum negotium faceſſet.

* Nota. *Acerrima contentio oborta eſt in Anglia per aliquot annos ante conuocationem huius* Parlamenti *inter Puritanos & Epiſcopales Proteſtantes de Sabbati obſeruatione. Quidam contendebant diem Dominicam, (quandoquidem ſucceſſit in locum Sabbati) debere ex vi IV. Præcepti (quod apud Catholicos cum Auguſtino III. eſt) debere eodem rigore obſeruari, nimirum abſtinendo ab omni opere ſeruili, &c. ac antiquum illud Sabbatum Iudæorum; Alij volebant vetus illud Sabbatum reuocare, quia præter* Traditionem, *quam accepimus à Pontificijs, non ſuppetit alia (dicebant) authoritas è ſacris literis immutandi Sabbatum, aut illud transferendi in diem primam hebdomadæ, quam* Dominicam *vocant: quum tamen Præceptum de obſeruando Sabbato à Deo Moyſi ſub grauiſsima interminatione latum, ad ſemper obligare debeat. Alii vſque adeò Iudaizabant, vt multas obſeruationis Iudaicæ leges introducerent, nempe vt ab eſu laridi & farciminum, aliiſque lege Moſaica prohibitis abhorrendum eſſet Quæ quidem conſuetudo à longo tempore per totum Scotiæ regnum inualuit, vbi caro porcina aut botelli nullibi manducantur.*

4. Vultis inſtantiam paulo faciliorem ? Quidam aſſerunt legitimum eſſe flexis genibus

percipere Elementa nostræ S. Communionis: alii contendunt esse aliquid expediens: alij premunt tanquam necessariũ: & non desunt alij qui abhorrent ab eiusmodi gestu tanquam ab idololatria. Hoc autem confidenter dico, *Domine*, te non posse facilem hanc controuersiam adeo inter nos dirimere, quin multi semper inueniantur * *Contradicentes.*

* Nota. *In omnibus Reformatis, quas vocant, Ecclesijs, priuatus* Caluini *Spiritus necessariò locum habet, qui vetat aliquid tanquam orthodoxum admittere, quanta quanta fuerit loquentis auctoritas, quod non prius ad palatum facere suo cuiusnis genio videatur.*

5. Secunda D. Petri epistola iam nuper Apostoli esse pernegatur. Nostrum fidei Symbolum, Sanctorum, inquam, Apostolorum * Symbolum impræsentiarum disputatur, abnegatur, inuertitur, exploditur à quibusdam, qui sese inter nos purissimos omnium vbiuis gentium Christianos existimari vellent. Resilii nuper præ stupore & iracundia audiens mechanicum quendam artificem adeò in rebus Theologicis insolescentem, vt confidenter mihi coràm in os diceret, symbolum meum non esse verum fidei symbolum: ille, me stupente, pariter constupuit, subiunxitque, *spero Dominationem tuam sapientiorem, esse quam vt adhibeat fidem isti rei, quam vos Apostolorum Symbolum nuncupatis.*

* Nota. *Hoc ipso Anno* 1641. *excusum est Londini (quod adhuc videre est) auctoritate huius Parlamenti* Nouum fidei Symbolum, *à veteri illo*

Apoſtolorum valdè diſſonum : in quo Deſcenſus Chriſti ad inferos, *cum tribus aut quatuor aliis Articulis, prorſus expungitur; & in eorum locum noui ſubrogantur: ſenſuſque aliornm variè peruertitur. At in hoc quòd articulum* de deſcenſu ad Inferos *è Symbolo extluſerunt, honeſtè magis & ingenuè ſe gerunt, quam Caluiniſtæ Galli, qui dum illũ Symboli articulum ſuo more recitant, quem non credunt, Deo in faciem blaſphemant. Quod dum alij de ſecunda Chriſti ſepultura, præter Caluini ſententiam, intelligunt, non minus ridiculè & blaſphematoriè illud exponunt.* Carolus Derelinquurtius, *Miniſter Charentonicus, qui videtur nomen ſuum trahere à verbo* derelinquere, *emiſſo ante aliquot annos in lucem contra Methodiſtas libro, fundauit nouam hæreſim ſuper illa Chriſti in cruce verba* (Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?) *per qua Articulum illum ſic explicat,* Credo Chriſtum deſcendiſſe ad Inferos, *hoc eſt*, Inferos aſcendiſſe ad Chriſtum, vt diuinam eius animam damnatorum pœnis in Cruce torquerent: *Hoc enim per totum ſuum librum probare nititur: quâ neſcio an ſit vlla horribilior blaſphemia. Et hæc, ni fallor, eo animo ſcripſit, vt nomen ſuum apud poſteros perpetuaret, quo ſequaces eius Hæretici non immeritò* Derelinquurtiani *vocarentur. Dixit olim Diabolus ad Chriſtum*, Si filius Dei es, dic vt lapides iſti panes fiant *Mat.* 4. *in quo* Tranſubſtantiationem *filio Dei fuiſſe verbo ſimplici poſſibilem agnouit, Miniſtris Caluiniſtis longè fidelior: qui eam vt impoſſibilem & ridiculam explodunt. Sed relinquo iſta, vt Orationem Equitis noſtri attentè perſequar, qua ſic pergit.*

O Deus bone, in quæ tempora reseruâsti nos! *S. Po-*
Ita ἑνὸς ἀτόπυ δοθέντος ϗ τἆλλα συμβαίνει Dato *lycarp.*
vno absurdo, multa alia sequuntur, inquit Aristoteles: & quando semel relicto veritatis tramite per erroris præcipitium cœperis decidere, nullus restat fundus, vbi pedem figas, donec in imum barathrum descenderis, in quo etiam fundus nullus.

* Nota. *Ecce alia euidens recognitio firmitatis quæ est in Ecclesia* Catholica*:& omnium sectarum, quæ ab ea recesserunt, instabilitatis. Posita enim Ecclesiæ fallibilitate (quam supponunt omnes hæresiarchæ & quòd de facto errauit à fide, donec illi extraordinario modo missi fuerint &c.) nihil mirum est si infinitas hæreses, ex alia aliam, restibili fœcunditate pullulascere subinde videamus.*

Audebo vobis, *Domine*, adhuc vnam, & vnam tantùm instantiam proponere. Acerbè iam inuehuntur plurimi contra Publicam Liturgiam nostram, quamuis primorum sui* Fabricatorum sanguine consecratam. Aliquas quidem eius partes rectè admodum corrigendas esse sentio: At populi clamores in sublime surgunt: Impudentia seu potius ignorantia frontem adeò perfricuit, vt iam à plurimis clamosè satis expectetur præscriptas omnes publici cultus formulas abrogari funditùs: quod ad Episcoporum ex Ecclesia extirpationem, ea spes iampridem deuorata est: & appetitu æquè auido Liturgiam abolendam esse, ab eisdem anhelatur, vt sic Ecclesia Anglicana in solennibus suis publicisque Orationibus deinceps fiat tanquam garrulus impudensque blatero extemporaneus.

Insulsa, stupida & planè inscia quorundam optio. Prudentia huius Domus nunquam, vti spero, tam profundè subsidet: nunquam tale aliquod pietatis & iudicii deliquium patietur: Quod si euenerit, humiliter meipsum submissurus sum - igni, inquam, fascibusque submissurus, potiùs quàm huiuscemodi decretis. Tunc enim proculdubio futurus sum *Hæreticus Anti-Parlamentarius.*

* Nota. *Iusto Dei iudicio factum est, vt ea Religionis formula in Anglia, quam* Liturgiam Publicam *vocat, eadem auctoritate rescinderetur, qua consuta ac contexta fuerat, hoc est, resolueretur in in sua prima principia, ex quibus componebatur. Consuta quidem primitùs fuit à Senatu Proditorum (quem Parlamentum vocant) sub Minori Rege, nimirum* Edouardo *nonenni puero, & contra vltimam voluntatem Patris eius nuper mortui, præsidente impio* Somersetiæ Duce: *& iam rescissa ac damnata ab altero eiusdem farinæ Senatu, qualis ille fuit, qui Regem* Carolum *morte affecit. Compilatores huius Liturgiæ erant quidam mulierosi Pseudo-Episcopi, quorum præcipuus erat* Cranmerus, *qui habuerat quatuor vxores antequam ad Sacros Ordines promoueretur, qui vnà cum cæteris huius nouæ Religionis architectis, à Regina* Maria Henrici *filia igni combustus est. Traducta quidem maximam partem fuerat è Ritualibus ac Missalibus Romanis in sermonem Anglicum, sed cum ijs mutilationibus, deprauationibus, ac additamentis, quæ Authores eius Liturgiæ nigros fuisse nebulones, animumque populum decipiendi habuisse facilè detegebant. Præmittit enim in initio Confessionem Generalem*

neralem, haud multum absimilem illius Charentonicæ, *qua docet populum blasphemare Deo in faciem, ita vt vel ipsa* Oratio fiat illis in peccatum: *& qua dicenda sit potiùs Professio peccandi, quam Confessio peccatorum: dum enim P pulus se accusat dicendo*, Omnipotens & summè misericors Pater, errauimus & vagati sumus à vijs tuis sicut oues perditæ, *quid est aliud quam iactantia de suo schismate ac haresi, perinde acsi dicerent*, deserüimus, Domine, ouile tuæ Ecclesiæ Catholicæ, ad quod redire nunquam instituimus. *In Symbolo Sancti Athanasii, quod sic incipit*, Quicunque vult saluus esse, ante omnia opus est vt teneat Catholicam fidem, quam nisi quisque integram inuiolatâque seruauerit, &c. *in Anglica versione subdolè mutârunt hac verba* integram inuiolatamque, *vt legatur eius loco sic: quam fidem nisi quisque* sanctam incontaminatamque *seruauerit &c. vt populus credat se salutem consequi posse, modò sanctè credat mediam ferè partem Articulorum fidei, quos vetus Ecclesia credendos proponebat, reiectis cateris: verbi causa, ex septem Sacramentis credere tantùm duo &c. Et propterea in versiculis & respõsoriis qua ex nostro Breuiario satis fideliter & ex ordine transtulerunt, quando ventum est ad hæc verba*, Memento congregationis tuæ, Quam possedisti ab initio, *consultò ea omiserunt: ne populus repetendo ea verba* veterem *Catholicorum* Congregationẽ, *qua ab initio conuersionis Anglia ad Christianismum perdurauerat, in mentem reuocaret. Sed pracipua eorum fraus elucet in* Officio Defunctorum, *vbi multa decerpserunt è nostro Ca-*

tholicorum Officio, ſed ea verba quæ leguntur apud nos in Miſſa pro defunctis, *quæ ſunt propria S. Scripturæ verba, deſumpta ex 14. cap. Apocalypſ.* Audiui vocem de cœlo dicentem mihi, Scribe, Beati mortui &c. *recitatis omnibus aliis, truncarunt de induſtria in fine lectionis eam particulam, quæ ſic deſinit,* Opera enim illorum ſequuntur illos: *eo ſcilicet animo, vt populus crederet* hominem ſola fide ſaluari, *iuxta doctrinam ſuam, neue vlla operum ſiue ad iuſtificationem, ſiue ad condemnationem eius, fieret mentio. Omitto reliqua, vt ad Orationem Equitis redeam.*

Hæc ſufficiant dici pro eorum guſtu, quorum fama apud exteros plus ſatis increbeſcit. Nam *de diuiſo contra ſe Ruben* multus variuſque rumor foris ſpargitur. Sic intricamur in arduis Theologiæ dogmatibus, vt vnde nos expediamus, planè neſciatur: & propterea (cum bona venia iſtius viri nobilis, qui hanc à me vltima vice propoſitam difficultatem indignabundè reppulit) anxium hunc ſcrupulum prudentiæ huiuſce Domus iterum proponam dirimendum. Vtrum ſcilicet nos *Idonei & competentes Iudices* ſimus in doctrinis fidei decidendis? Meâ quidem ſententiâ non ſumus. Iterùm repeto & aſſero priora mea verba, & confidenter dico: nunquam antehac in quouis ſæculo, in quauis vſpiam gente, viſum cognitúmue fuiſſe, vt caterua Laicorum hominum, generoſorum, militum, iuriſtarum vtriuſque togæ, medicorum, mercatorum, mechanicorum ciuium, omnium denique profeſſionum admiſſarum aut ad minus admiſſibilium (excluſis ſolis Theolo-

giæ Professoribus) de capitibus Religionis definiret ac determinaret. Nunquid Clerus noster diuersam à nobis doctrinam tuebitur? an vultis, vt nostramet in rebus fidei determinatio Clerum etiam obliget? Clerus certè huius Regni corpus est considerabile, nec eorum certè minùs ac nostrûm interest negotij huiusce agitatio: & propterea non deberent isti, tanquam indiscretus & inutilis mercimonij fasciculus, in angulo abscondi. Præterea, *Domine*, si Ministri inter nos idonei iudicentur, qui nullis præterquam merè spiritualibus negotiis immisceantur, quomodò Deo & bonæ conscientiæ .ionem reddituri simus, si, quod nos prætendimus eorum esse solum ac peculiare opus, ab eo illos secluserimus.

Nota. *Magna certè est Hæreseωs insania, vti ex huius Equitis ratiocinio colligere est, vnde non abs re Apostolus 2. ad Timoth. 3. hæreticos* homines corruptos mente *vocat. Quid est autem corruptio mentis, siue intellectus, nisi insania? Et idcirco Christianis omnibus* orandum est, vt sit mens sana in corpore sano. *Et Eques iste, (quod sanè miserandum est) licet sua haberet* lucida interualla (*vt Medici vocant*) *& iam cum ratione aliqua insaniret: non minus tamen insanus erat, quam reliqui Parlamentarii, quos hîc reprehendit. Ipse enim primus inuectus est in Archiepiscopum Cantuariensem: votúmque suum pariter cum aliis dedit ad Episcoporum è superiori Camera expulsionem, & postea ad Episcopale Regimen cum tota Hierarchia Ecclesiastica abolendum: qua fuit causa internecionis Archiepiscopi & om-*

nium malorum, quæ postea subsecuta sunt. Voluit quidem paulo post, chimaricum quendam Episcopatum introducere, sed hoc imaginarium & phantasticum planè fuit.

Domine Orator, De inerrabili spiritu nequaquam gloriari possumus: & qui negamus infallibilitatem Summi Pontificis Cathedræ annecti, eam tuæ alligari Cathedræ multo minus credere debemus. Et si veritatem infucatè & cum euidentia verborum mihi loqui liceat, ingenuè vobis hîc profiteor, quod nunquam acquiescam huiusce Domus Senatoriæ decisionibus Theologicis, nisi forsan vbi priuatus meus Genius mihi id suggesserit, induxeritque ad easdem conclusiones amplectendas.

Virtute *Breuis Regii* hîc conuenimus ad tractandum *super arduis negotijs Regni & Ecclesiæ.* Obsecro te, *Domine*, ne negotia Ecclesiæ in dogmata Fidei permutemus. Ingens est discrimē inter *Agenda & Credenda* Christianorum. Prospiciamus igitur ne, dum Ecclesiæ nostræ regimen firmare satagimus, doctrinas eius penitùs labefactemus. Summa totius rei breuiter hæc est. In plurimis doctrinæ Christianæ capitibus venenum hausimus: & nullum superest Antidotum, nullum *Recipe* (quod sciam) quo huic malo medeamur, nisi vnum, hoc est, benè delecta & bene temperata *Synodus Nationalis*, & benedictio Dei super eam. Hæc nos sanare possit, absque hac (meo quidem tenui iudicio) Anglia breui se versura est in magnam quandam *Amsterodamum*: & nisi hoc

Concilium breuì admodum maturetur, medicinam morbus superabit.

Nota. *Illa tam exoptata Nationalis ministrorum Synodus, quæ solum huius ægræ Ecclesiæ remedium æstimabatur, Londini iussu Parlamenti congregata est Anno circiter 1643. seditque ibi satis diuturno tempore ad certam aliquam Religionis formam stabiliendam. Veruntamen, iusto Dei supplicio, tanta erat opinionum diuersitas tam inter ipsos* Synodi *quam* Parlamenti *Assessores, vt Deum pacis suo omnes spiritu destituisse cuiuis etiam luscioso clarum videretur. Sicque vetus illud dicterium non inconcinnè quadrabat in Londinensis Synodi Mystagogos, quod aliquot abhinc annis iactabatur in* Synodi Dordracenæ *siue* Dordrechtanæ *Patres (in qua numerabantur 23. discrepantes* Hæreticorum *sectæ, quæ omnes in vnum conuenerunt, & suffragia iunctim dederunt contra* Iacobum Arminium) *in hunc modum.*

Dordrechtæ Synodus, nodus: chorus integer, æger:
Conuentus, ventus: sessio stramen: Amen.

Adeò verum est quod Propheta olim cecinit, Nisi Dominus ædificauerit domum in vanum laborauerunt qui ædificant eam. Ps. 120. Voluerũt quidem antiqui Babylonii Gen.11. ciuitatẽ & turrim extruere *cuius culmen pertingeret ad cælum*, in figuram Hæreticorum, qui dum templum sibi exædificare separatim ab Ecclesia Catholica nituntur, nihil nisi confusionem, quę per *Babel* significatur, inter sese generant. Et de hac confusione quæ inter eos omnes

reperitur, idem Propheta loquitur, *Præcipita, Domne, & diuide linguas eorum; quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate.* Ps. 54. Timuit Eques noster, & quidem iustis de causis, ne, absque Synodo Theologorum, quam tantopere suspirabat, Anglia verteretur in magnam quandam *Amsterodamum*, vbi omnium hæreseωn farrago est, & omnes Religiones, dempta veteri & Catholica, tolerantur. Sic enim in Oratione altera, quæ habetur pag. 93. *Oratorem* alloquitur,

Da nobis, obsecro, da nobis tempestiuum aliquod pharmacum, quo huic malo inualescenti obsistamus: alioquin omnes nostri eruditi Academici *Papistæ, Arminiani*, aut *Sociniani* fient: omnesque illiterati, aut *Atheismum* amplectentur, aut (quod proximum est) fabricabit suam sibi quisque Religionem, prout gustui singulorum magis allubescet. Nos enim nostris disceptationibus plura indies tum inter nos tum inter alios noua dogmata generare possumus: at nullam vnquam neque nobis neque aliis vnitatem conciliabimus,

Nota. *At postquam illa Synodus congregata fuit, non restinxit hæreses, sed propagauit: dumque per aliquot annos* cæco *huic Rebellium Senatui* ducatum præstitit, *non ei lucem sed grauiores tenebras offudit: nec vnitatem aut ordinem, sed* confusionem *plusquam* Babylonicam *per totam Angliam diffudit. Frustra igitur progreditur conquerendo pag.* 105. *&* 165. *in hunc modum,*

Poteram suo loco commemorare multa opinionum mon stra, quæ apud populum quotidiè

nascuntur: verbi causa, 1. Quod distinctio ista (*Clericorum & Laicorum* papalis & Antichristiana sit, nec diutius tolerari debeat. 2. Quod Ecclesia debeat esse corpus paritatis, cuius mẽbra omnia reges ac sacerdotes sunt: & in his quisque donis suis in communi exercere debeat. 3. Quod nulla Nationalis Ecclesia possit esse vera Ecclesia Christi. 4. Quod suprema potestas in rebus Ecclesiasticis debeat residere in quauis particulari Congregatione. 5. Quod visibilis Ecclesia Antichristi constituit Regem Ecclesiæ caput. 6. Quòd Oratio Dominica non fuit à Christo instituta, vt à nobis vsitari debeat. 7. Quod sit magnum facinus interesse precibus, quæ ex libro aliquo legantur. 8. Quod percipere Sacramentum Eucharistiæ in præsẽtia prophani hominis, sit de prophanitate eius communicare. 9. Quod regimen Ecclesiæ per Seniores Laicos, absque Episcopo, fuit auditum in mundo, antequam *Geneua*. 10. Quod regnum Christi fuit lucerna abscondita sub modio per totos 1600. annos, dum Antichristus ei prægnauit. 11. Quod absque permissu Ministrorum, teneri debeant in quauis domo deuotorum fidelium conuenticula, ad Spiritus sancti dona inuicem exercenda. 12. Quod cuiuis Laico, Sacræ Scripturæ intelligentia sufficiẽter instructo, liceat prædicare verbum Dei: & quòd de facto omne genus artifices, vti sartores, sutores, ærarii, fibulatores, pileones, acicularii &c. nostra conscendunt pulpita, & ad populum concionantur. Et huic sententiæ fauet doctus ille, & magni nominis scriptor apud Geneuen-

ies *Salmasius*, qui (vti creditur) sub nomine *Walonis Messalini* agés contra *Petauium*, sic ait: *Omnes olim Presbyteri erant Laici*: & rursum, *Waldenses & Lutherus crediderunt iustos ac fideles Laicos posse omnes, quæ in Ecclesia Dei agi necesse est, agere: & omnibus muneribus Ecclesiasticis defungi*. Plures, multo, inquam, plures his de rebus instantias vobis (paruũ per otiũ) colligere, & enumerare mihi esset integrum: quæ simul procreârunt inter nos generale incrementum aperti Libertinismi, clandestini Atheismi, audacis Arminianismi, desperati Socinianismi, stupidi Anabaptismi, & cum his noui etiam Chiliastæ multiplicantur: quin & per has distractiones nostras obstinatio Romano-Catholicorum mirificè validéque confirmatur. Deus bone! despice de cœlo, &c.

Nota. Rusticus expectat dum defluat amnis, *&c. inquit Horatius: & sic Eques hic noster inani prorsus hiatu medicinam huius morbi à cathedra pestilentiæ, pacem à spiritu diuisionis, horum denique tumultuum sedationem à multiformium & discrepantium Hæreticorum Synodo præstolabatur. Quippe monstrosæ illæ opiniones, quas recenset, quæque sic reapse æstimandæ sunt (si Regium Ecclesiæ Suprematum excipias) Ministris iam in vnum conuocatis, authoritatem quandam accepisse videbantur: qui omnes Caluinismum profitentes, Magistri sui verba eierare, aut Scripturæ Sacræ lectionem populo (quem vocant) Dei interdicere non audebant: quinimo teneris huiusmodi conscientijs fauebant, & vnumquemque in suo sensu abundare patiebantur. Nam huiusce-*

modi doctrinas ex principijs Patriarchæ sui necessariò fluere animaduertebant. Prætereà proprijs ipsius Synodi dissensionibus prodigiosæ istæ opiniones augebantur, & nouorum dogmatum quotidie crescebat superfœtatio. Deinde sub finem alterius Orationis, quæ habetur in eodem libro pag. 152. hunc in modum lamentatur.

Domine Orator, Hæc quam nobis exhibuisti hodie Schedula, generalibus huius Cameræ suffragijs ratificanda, mihi videtur tanquam Eremus quædam vastæ solitudinis: in qua includimur huc illuc palantes, & periculo expositi, ne nos & Ecclesiam nostram in æternum perdamus. Comminiscor iam venisse nos ad marginem fatalis cuiusdam Præcipitij, vbi stamus alter alterum prouocantes, quis inde primus audeat deorsum se proijcere: & tamen, quod horrorem mihi incutit, ac stuporem non mediocrem; audio quosdam mihi fiducialiter dicentes, quod in plano tuti ambulamus: quod Ecclesia nostra semper eadem manet: & quod eius regimen non est immutatum. Certè, Domine, aut mihi caput est vertiginosum, aut perspicio Ecclesiam nostram circumrotari: seu potius penitùs inuerti. Et iam campanam quandam auribus meis lugubri tono funus Ecclesiæ nostræ tinnientẽ sentio, quæ iã vltimã efflatura animam hanc terribilem simul vocem emisit,

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. Me mortua cœlum terræ misceatur.

Nota modestiam huius Equitis, Ecclesiam suam fato functam esse agnoscentis, contra durum os quorumdam Ministrorum Angliæ, Bram-

uelli, Tayleri, Hammondii *&c. qui Ecclesia sua superstites, eam tamen adhuc in viuis esse, velut ipsissima* Arcadiæ pecuaria, *inani vociferatione rudere non desinunt.*

Adijciam tantùm, pro multis alijs, duo loca ex Orationibus huius Equitis petita: quibus veteris Ecclesiæ stabilitatē contra omnes Nouatores ingenuè fatetur. I. habetur pag. 129.

Quidam, inquit, contra regimen Ecclesiæ per Episcopos, allegant recens exemplum Ecclesiarum nobis vicinarum [intell: *Geneuensem, Tigurinam, Charentonicam, Leydensem* &c.] Quæso à te, Domine, annon magis æquum sit nos his præbere, quam ab his exemplum accersere? Me quidem dispudet audire hesternum istud exemplum argumenti loco nobis à quibusdam obtrusum: & omnisciam Dei, omnibus retro sæculis, Prouidentiam in Ecclesiæ suæ gubernatione in contrarium, ab eisdem hominibus tanquam indignam aliqua responsione elusam. Vel si responsionem aliquā ab eis impetres, hæc erit frigida, ineptáque: qua tamen (velut in *Mari Mortuo*) se omnem replicam submersisse arbitrantur. Eia, inquiunt, antiquitas Episcoporum nobis semper occinitur: *at mysterium iniquitatis* cœpit operari ipsis Apostolorum temporibus: Ergo quid? Ergo, inquiunt, Episcopatus iste erat proculdubio hoc *iniquitatis mysterium*. Et sic perditè concludunt Christum Ecclesiæ suæ nunquam bonum aliquod regimen prouidisse, donec *Farellus, Frumentiúsque* Episcopum suum Geneua expulissent. II. ibidem p. 137. & 138, sic concludit.

Quantum ad me (inquit) liberè & ex animo corã vobis omnibus profiteor, me ex eorũ numero non esse, qui à mille & sexcentis annis, ex quo Saluator noster ad Ecclesiam suam plantandam venit, nouam regulam, nouum, & ante nostrum sæculum, inauditum regimẽ huic Ecclesiæ præscribere audebunt. Mihi quidem nefas credere (& quis credat illud salua pietate?) quod Dei Filius, *Sapientia Patris*, descẽdit de cœlo vt Ecclesiam plantaret, vt erigeret Regnum, & quod Regnum hoc erexit, hanc plantauit Ecclesiam, multis abhinc annorum Centuriis, & quidem sui sanguinis inæstimabili pretio: & tamẽ huic, aut nũquam adhuc voluit, aut nunquam potuit bono moderamine benedicere; donec nos ad eam dirigendã nati fuerimus. Cauete vobis à talibus Assertionibus, quæ huiusmodi illationibus & consequentiis necessariæ impietatis locum faciunt, & semitam ad Atheismum introducunt. Crede hoc, Domine, Crede hoc, quod bonitas & sapientia Dei non possit esse sibi conscia (cum zelo & reuerentia loquor) talis improuidentiæ, vt qui à tanto olim tempore regnum erexerit, nunc tantùm ei regulam & moderamen daret. In hac te mecum, Domine obsecro, coniunge fide, quod Saluator mundi, *cuius super humerum factus est principatus* (Esai. 9.) non immediatè, & per tot postea sæcula deseruerit Ecclesiam suam, eamque Antichristianismo exposuerit: cui se prius promisit adfuturum *omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.*

Nota *apertissimam veritatis Confessionem* (*quo nihil euidentius desiderari potest*) *qua omnis tam*

Lutheranæ *quam* Caluinifticæ Reformationis *iugulum petit*, *& ipſum apoſtaſiæ fundamentum penitùs conuellit ſubuertitque. Fundamentum enim hæreticorum, (vt ſupra tetigimus) qui ab Eccleſia Dei apoſtatârunt, vt ædificarent ſuum* Babel, *hoc eſt: quòd Chriſtus deſeruerat Eccleſiam ſuam, eamque Antichriſto regendam* dereliquerat (*quod & acerrimè contendit* Derelinquuurtius) *per aliquod tempus: alijs per 2. vel 3. ſæcula, vt Donatiſtæ: alijs per mille annos, vt Lutherani: alijs per mille ducentos, vt Caluiniſtæ: alijs denique huius temporis Reformatoribus in Anglia, quos Eques noſter citat, per totas ſedecim à Chriſto paſſo centurias: At S. Auguſtinus, vt præſcindat anſam omnibus hæreticis, exponens contra Donatiſtas ſui temporis, illa Euangeliſtæ verba à* Deringo *aſſignata Mat.* 28. Et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi, *ſignanter* (*inquit*) *dicit* omnibus diebus, πᾶσας τὰς ἡμέρας (*tantum abeſt, vt per aliquod ſæculum*) *vt ne vel per vnum diem Eccleſiam ſua defuiſſe intelligatur.*

Quod autem Eques ſuperiùs dicit de ſuo ſæculo in quo viuit, nimirum *ſe non poſſe credere, quod Dei Filius qui plãtauerat Eccleſiam ſuo ſanguine multis ab hinc ſæculis, eam deſeruerit, nullamque de ea gubernanda ſolicitudinem habuerit, donec nos ad eam dirigendam nati fuerimus*, pari iure intelligi poteſt de Lutheri & Caluini ſæculo, ac ſi dixiſſet, *donec Lutherus & Caluinus ad eam dirigendam nati fuerint*: Nam & hoc priori Oratione videbatur ſatis liquidò innuere, vbi dicit, *donec Farellus & Frumentius Epiſcopum ſuum Geneua expuliſſent.* Subticuit enim nomen *Caluini*

(qui erat primarius istius seditionis ciniflo) propter reuerentiam, quam doctrinæ eius in alijs deferebat. Obseruatu autem dignum est hoc loco, quod vel ipsum nomen Ministri κατ' ἐξοχὴν quod hæreticorum vltimi sæculi seductores sibi ipsis attribuerunt, quod Officium quoddam Distinctiuum denotat inter illos & Nouæ legis Sacerdotes, habet nescio quid infortunii, seu mali ominis. Si quis enim vocabulum illud (*Minister*) paulo diligentiùs expendat, commẽtitiæ vanitatis notã hisce Pseudo-Euangelistis veluti diuinitùs inustam offendet. *Minister* enim tuansposítis tantùm literis anagrammatico more, idem sonat ac *Mentiris*: nec plus minúsue reperitur. Et non caret mysterio, quod legitur in Euangelio Ioan. 18. ex versione S. *Hieronymi, Tunc assistens vnus ministrorum dedit alapam Iesu*, quandoquidem vt ait Apostolus de Iudæorum populo, *Omnia contingebant illis in figura*, 2. Cor. 10. hoc est, præsignabant aliquid, quod sub noua lege adimpleri debuit. Quid est enim illa *alapa Ministralis*, nisi contradictio diuinæ veritati, ipso *Noui Testamenti Mediatoris* ore prolatæ: nam & ipse statim respõdit Ministro, *si bene locutus sum, quid me percutis?* Doctrina enim *Ministrorum* fundata est super mendacio, nec super quouis mendacio, sed super mẽdacio dato Filio Dei, & hoc per alapã figurabatur quam Minister ille Pontificis Iudæorum (quorũ in multis sequaces sunt Ministri Caluinistæ) sacratissimo Christi loquẽtis ori impegit. Et ne hoc gratis dicam, quod Ministri sunt sequaces Iudæorum, Minister ille Charentoni-

cus, *Derelinquurtius* (de quo suprà) qui quotidie contra Catholicos scriptitat, licèt à *Bellicensi* piæ memoriæ *Episcopo* abundè refutatus & vanitatis conuictus, reliquorum loco Ministrorum mihi in præsenti sufficiet. Ille enim (præter incredulorum Iudæorum doctrinam, cui in multis aliis impensè fauet, & quotidiè in concionibus suis, contra realem Christi præsentiam in Eucharistia, clamat cum *Capharnaitis* Io. 6. *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad mãducandum?*) in Cõpendio suo Controuersiarum, cap. 62. vt doctrinam Christi de potestate Clauium in Sacramento Pœnitentiæ Sacerdotibus Nouæ legis tradita impugnet, truncando Textum, verba Iudæorum contra Christum blasphemantiũ (ahenæ vt est frontis) pro Christi verbis inducit hoc modo: *Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus?* Verba a. textus sic se habent. *Erant quidam de* Scribis *cogitantes in cordibus suis*, scilicet de Christo; *Quid hic sic loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus?* Cui obiectioni Christus respondet. *Vt sciatis quia Filius hominis* (hoc est, inquantum homo, & Sacerdos nouæ legis secundum Ordinem Melchisedech) *habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait Paralytico* &c. Et de hac nigra fraude sæpiùs admonitus, nihilo tamen minùs librum suum (affectatâ, vt arbitror, malitiâ) iteratis typis populo distrahendum curat. Sed hoc proculdubio didicit ab egregio Sacræ Scripturæ expositore, nempe à Diabolo, qui Mat. 4. ait ad Christum, *Si Filius Dei es, mitte te deorsum: scriptum est enim.*

Qvia angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Ecce bonus Textuarius! Ecce verus *Minister Charentonicus*! Vbi notandum, quòd Diabolus non ex defectu memoriæ, sed datâ operâ truncauit illa Psalmistæ verba, *vt custodiant te in omnibus vijs tuis*, quæ sunt in corpore versiculi allegati. Quia sciebat Angelos non accepisse mandatum de hominibus custodiendis nisi in viis eorum, quibus præceptum est à Deo vt in eis ambularent: (Diuinam quippe naturam suam Christus Diabolum latere voluit) Viæ autem hominum non sunt, *se deorsum mittere*, aut per aerem ab alto se præcipitare. Dixi superiùs quod doctrina *Ministrorum* ædificata & fundata est super mẽdacio &c. Quemadmodum enim in exordio mundi, postquam Deus dixerat Adamo, *in quocunque die comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris*: dixit Serpens ad mulierem, *cur præcepit vobis Deus vt non comederetis ex omni ligno Paradisi? Nequaquam moriemini &c.* Gen. 3. Ecce mendacium affictum à Diabolo ipsi Deo. Vnde Seruator noster Ioan. 8. dicit quod Diabolus fuit *mendax ab initio & pater eius* (supple qui mentitur). Ita in initio nascentis Ecclesiæ idem spiritus mendax, in ore Hęreticorum, mendacium Dei Filio improperauit: dum eum contra promissum suum Ecclesię suę defuisse blasphemè criminantnr. Legimus in Euangelio, quod postquam Christus discipulos interogâsset, *Quem dicunt homines esse Filium hominis?* & cum illi subiunxissent, *Alij Ioannem Baptistam* &c. *Vos autem*,

rettulit, *quem me esse dicitis? Respondens* (pro toto Apostolorum & Discipulorum collegio) *Simon Petrus dixit: Tu es Christus Filius Dei viui.* Cui Iesus, *Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: Et tibi dabo claues regni cœlorum*, &c. Mat. 16. Ecce fundamentum Catholicorum quod inconcussum manet. At *Minister* quilibet hęreticus volens alapam dare filio Dei, & fundamentum quod ille posuit, subuertere: negat auctoritatem D. Petri: negat Christianam Ecclesiam supra eum fūdatam: dicit portas Inferi præualuisse aduersus hanc Ecclesiam: dicit eam per aliquot sæcula penitùs esse desiisse (hoc enim intelligunt Caluinistę in sua Confessione Fidei, Art. 31. dum asserunt *Ecclesiæ statum* ante aduentum Caluini *fuisse interruptum*) Nonne hoc est mendacium filio Dei imponere? Ecce fundamentum Ministrorum super mendacio, vt dixi, stabilitum. Et propterea rectè dixit Eques Anglus, *Cauete ab huiusmodi Assertionibus, quæ ad Atheismum & Iudaismum portam patefaciunt.* Posito enim hoc fundamento, Christus esset falsus Propheta, & per consequens non esset Dei filius: quia *impossibile est Deum mentiri*. Hebr. 6.

Vides, ni fallor, plus satis, Lector Candide, quo tendat Quinti ac Sexti Euangelii promulgatio, h. e. Christianæ Religionis per *Lutherum* & *Caluinum* facta Reformatio, nimirùm ad euertendum, quantum fieri potest, Christia-

Christianismum, ad Ecclesiæ pacem profligandam, & ad infinita dissidia in animis hominum in dies procreanda. Surrexerunt quidam falsi testes contra Christum, dicit Euangelista, *Et non conueniens erat testimonium illorum*. Mar. 14. Surrexerunt *Lutherus* & *Caluinus* (vt nihil iam de Zuinglio loquar) postea *Anabaptistæ*, hinc *Arminiani*, deinceps *Sociniani* : ac nouissimè *Independentes*: omnes quidem contra Christum: *at non conueniens erat testimonium illorum* : *Caluinus* enim contradicit *Luthero*, *Lutherus* itidem contradicit imo maledicit *Caluino*, *Anabaptistæ* dant testimonium contra ambos: *Arminiani* contra tres priores : *Sociniani* contra istos quatuor: ac denique *Independentes* contra vniuersos. Dies me deficeret enumerantem singulas sectarum diuisiones, ac earum subdiuisiones, quæ per orbem, & præcipuè in Anglia à paucis annis vermiculantes prodierunt. Synodus Nationalis *Carentoni* congregata Anno 1631, vt inter *Lutherum* & *Caluinum*, eas linguarum contradictiones si non conciliaret, saltem aliquo modo consopiret; introducit Lutherum (licèt obtorto tractum collo) vnà cùm Caluino in Templum suum, vt amicè simul manducantes & bibentes ibi testimonium suum sanctiùs deponerent. Audiamus ergo testes illos si veritatem dicunt. Quid deponis, *Luthere*? Iuro Corpus Christi esse sub pane. Quid deponis *Caluine*? Iuro corpus Christi non esse sub pane. Explica te, *Luthere*. Dico corpus Christi esse impanatum, hoc est, pani consubstantiatum. Et tu *Caluine*. Assero nihil

nisi purum putum panem, hoc est corpus Christi non esse inclusum pane, nec calice sanguinem. Ecce duo testes contradictoriè deponentes *Est & non est, corpus & non corpus!* numquid inter se conueniunt? citiùs lux & tenebræ, Deus & diabolus. *Insurrexerunt in me testes iniqui: & mentita est iniquitas sibi*, Psal. 26. Si enim verum dixit Lutherus, mentitus est Caluinus: aut si verum dixit Caluinus, mentitus est Lutherus: quia oportet vna pars Contradictionis sit mendacium. Duo enim contradictoria simul esse vera ne Deus quidem facere potest: & potest Sÿnodus Carentonica? O Miram totius Synodi dementiam! O talpa cæciores cæcorum Duces! Verè de vobis & vestri similibus apostolico spiritu prophetauit Paulus 2. Tim. 3. *Amentia eorum* (Græcè *ἄνοια*) *manifesta erit omnibus*. Nunquam enim à Christo nato in Synodo aliqua Nationali (præterquam in Synodo Nationali Iudæorum Mat. 27.) talis amentia toti mundo patefacta est. Num sic contradicentem & toto cœlo repugnantem tibi sectam in templum tuum introducis *Carentonia*, vt veterem Christi Ecclesiam quouis pacto vilipendas? *Quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli?* Dixit D. Paulus 2. Cor. 6. Hîc autem in Templo tuo (vt videtur tibi) lux & tenebræ benè sociantur, Christo conuenit cum Belial, & fidelis cum infideli peramica est communicatio: si enim Caluinista fidelis est, oportet Lutheranus sit infidelis aut hæreticus, & econtra: & tu tamen discrepantem tibi (tuo iudicio) infide-

lem & contra doctrinam tuam blasphemantem, nō abiurata infidelitate ssue hæresi, ad Cœnam tuam, ad Communionem tuam admittis? Hoccine est discipulum esse Christi, qui *vnum Deum, vnam fidem, vnum baptisma* docuit? qui *Columbam suam vnicam esse* voluit? qui *Deum* dixit non esse contradictionis sed veritatis: *non esse Deum dissensionis sed pacis.* 1. Corinth. 14. Hîc autem in Synagoga tua, inter communionis tuæ participes, maxima dissensio & contradictio in præcipuo fidei dogmate reperitur: ac proinde te non esse Dei Templum, at *Synagogam Sathanæ* non iniuriâ dixerim. Huic tam manifestæ luci nebulam inducere (quod nebulones solent) & facti irrationabilis rationem aliquam reddere voluit Apologista quidam, *Ioannes Dailleus* nomine, sed tanquam laciniosus scriptor, & læsi cerebri homuncio, risu omnium meritò exceptus est. At quo ritu non solùm sui ouilis pecudes, sed & peregrinos greges ad Cœnam suam recipit *Carentonia*, audiamus. Hîc (vti legitur in formulâ ante Cœnam) postquam *Minister* toti cœtui hæc altâ voce verba intonuit, *In nomine & authoritate Domini Nostri Iesu Christi, excommunico omnes idololatras, blasphematores, contemptores Dei, hæreticos, & omnes eos, qui faciunt sectam seorsim ad rumpendam Ecclesiæ vnitatem,* &c. (Quæ quidem verba ex Caluini præscripto recitârunt ante Cœnam ex quo primum tempore seorsum ab Eccl. Rom. abierunt.) His dictis, omnes ibi præsentes tam Lutherani, quam multiformes Angliæ Protestantes, & aliarum gentium sectarij, *dila-*

tatis charitatis Caluinisticæ *visceribus* ad Cœnam illam admittuntur. At per verba Excommunicationis recèns memorata (*Blasphematores, Idololatras & Hæreticos*) Lutherani & omnes alii, qui fidei Carentonicæ dissensionibus blasphemant, proculdubiò intelliguntur (Lutherus enim dicit in defens. verb. Cœnæ, *Accusant nos falsò esse idololatras*) & per eos omnes, *qui faciunt sectam seorsìm ad rumpendam Ecclesiæ vnitatem*, non solùm Lutheranos & Hæreticos alios (qui faciunt sectam seorsìm à Caluinistis) sed seipsos etiam in quantum faciunt sectas separatìm à Catholicis, intelligi & Ministrali illo Anathemate percuti necesse est. Synagoga igitur Carentonica, tanquam pia quædam mater (si Deo placet) tàm domesticos quàm extraneos diuersæ credulitatis siue incredulitatis discipulos, probè priùs debitéque excommunicatos, ad communionem suam (quam Cœnam vocant) intromittit. Omnibus enim notorium est *Lutherum* & *Caluinum* à Catholica communione, in qua nati educatíque fuerant, secessisse: & Congregationes hominum (quas Ecclesias vocant) pro suo quemque genio seorsim instituisse. An verò *vnitas Ecclesiæ*, de qua loquuntur, per eorum schisma rupta seu cōseruata fuerit, vel ex vnica Britanniæ insula explorari potest, vbi non pauca Hæresiarchæ vtriusque genimina fœcunda nimiùm propagatione succreuisse comperimus. Quin & hoc in confesso est apud *Ioannem Dailleum* supradictum, qui Apologiam non solum pro Decreto illo *Carentonico* de ad-

mittendis ad Communionem suam, citra vllam ejerationem dogmatum, Lutheranis: sed etiam pro Apostasia (quam *Separationem* nuncupat) Ecclesiarum Reformatarum à Catholica Romana, Gallico idiomate scriptã publicauit. Cuius Comministri sui (vti similes habent labra lactucas) sermone Latio patrocinium in vtraque prouincia pugilicè admodum suscepit *Moses* quidam *Amurath*, Minister Salmuriensis, homo saltem nomine (nescio an & progenie) Iudæo-Turca. Is tanquam *Miles* quispiam *Gloriosus*, & paludatus Ecclesiæ Caluinianæ Hyperaspista, magnificè inscripto ad *Guilielmum Hassiæ Landgrauium* libro, *De Secessione ab Ecclesia Romana*, tanquam de Sparta, quam nactus fuerat, bellè à se ornanda, statim in ipso Titulo ampullatur. Mox in exordio, prædicto Principi fucum faciens, Decreti Synodalis verba mala fide mutilando, adiiciendoque recitat, vt eiusdem fœditatem ipsum eo modo celet: & post pauca sic progreditur. *Romanæ Ecclesiæ Prædicatores nostram eam Christianam facilitatem* (scil. de admittendis ad communionem Lutheranis) *ita interpretati sunt, quasi argueret in nobis animum iniusto & peruicaci odio in Ecclesiam Romanam incensum, vt qui ab ea secessionem fecimus, & in ea pertinaciter perseueramus, cum non detrectemus Lutheranorum communionem, à quibus haud minus tamen iustas rationes secedendi habemus. Quid enim nos ab Ecclesia Romana separauit, nisi doctrina de præsentia reali corporis Christi in Eucharistia? Quid autem inter doctrinam Lutheranorum & Pontifi-*

ciorum in eo argumento magnopere intereſt, ob quod cum illis pacem inſtituere, cum his bellum inexpiabile gerere in animum inducamus? At ſi huiuſmodi Apologiſtæ benè animaduertiſſent, quod B. Ioannes Apoſt. hanc *ab Eccleſia ſeceſſionem*, de qua tam ſplendidè gloriantur, eſſe infallibilem Antichriſti notam pronunciet, vanæ ſuæ gloriolæ fumos aliquantulum haud dubiè repreſſiſſet. Sic enim ſcribit in 1. ſua Ep. Cathol. cap. 2. F*ilioli nouiſſima hora eſt, & ſicut audiſtis, quia Antichriſtus venit: nunc Antichriſti multi facti ſunt. Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis; nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum.* Ecce quomodo prodire ſeu exire ab Eccleſia ex ſententia D. Ioannis, antichriſtianiſmus cenſendus ſit, & propterea Miniſtri Caluiniſtæ illud profiteri minimè debuerunt: præſertim cum propter hoc peccatum, ſemetipſos inuicem per totam Galliam ſemel in menſe excõmunicant, vti dictũ fuit, antequam ad Sympoſium illud Caluiniſticum ab eis procedatur. Secedere enim ab Eccleſia nihil aliud eſt, quam *ſeorſim ſectas facere ad rumpendam Eccleſiæ vnitatem*, quod Lutherus & Caluinus in initio fecerunt, & quod ſequaces eorum facere adhuc perſeuerant: iuxta proprium characterem, quo Hæreticos deſignauit S. Iudas in ſua etiã ep. Cath.: *Hi ſunt qui ſegregãt ſemetipſos.*

Vt autem nihil dicam ad alias frigidas ineptaſq; argumentorum quiſquilias, quas vterque Apologiſtarum in defenſionem Synodi Carentonicæ de Vnione Lutheranorum in medium adducit, illud ſaltem ſilentio prætetire non poſſum, de quo etiam ſtupore non mediocri me

percelli fateor, quod homines qui scientiam profitentur, tantam cæcitatem animi vel deliquium rationis publicè prodant, vt (postquam doctrinam de præsentia reali corporis Christi in Sacramento Eucharistiæ præcisè consideratam vel solam vel præcipuam separandi ansam à Catholicis præbuisse dixerint: immo dogma illud Lutheranum de eadem præsentia, cum quibusdam aliis, tale esse vt *ab ipso mentes eorum abhorreant*) ipsammet tamen doctrinam sibi inconstantes asserant *leuem esse, & minimi momenti: nihil in se veneni habere : à veneni natura abesse*: nec vllatenus impedimento eis esse, quo minùs Lutheranorum communionem ambabus vlnis amplectantur. Imò hoc factum, de Lutheranorum ad Cœnam Caluinisticam Admissione, adeò dilaudant, vt *per se dignum esse, ob incredibilem charitatem quam spirat, & assidua recordatione, & celebratione sempiterna*, dicere non vereantur. Sic enim *Amyrath* expressis verbis in Præfat. lib. & *Dailleus* passim in Apol. Nemo certè vnquam insaniuit, si Ministri isti non insaniant, quando asserunt *se eorum communionem in rebus fidei amplecti, a quorum tamen fide se fatentur animo abhorrere.*

Benè autem se res habet, quod iste *Amyrath* ingenuè agnoscat *vix reperiri duos* Euangelicæ Ecclesiæ *Theologos* (sic enim Reformatos vocat) *inter quos de omnibus Religionis apicibus accuratè conueniat.* Et reuera se non solùm à Magistro suo Caluino, sed à Publica Carentonicæ Fidei Declaratione (cuius defensionem susceperat) cum multis aliis, dissentire satis liqui-

dò innuit his verbis: *Nonnulli Euangelici in animum inducere non possunt, vt credant quod à Caluino tradtum est, angores illos quibus Christus & paulò ante mortem & in ipsa morte* (puta in triduo mortis) *conflictatus est, habuisse rationẽ pœnæ propter peccata inflicta &c. Deinde valde illis durum* (hoc est, ni fallor, hæreticum) *videtur, & à Christi dignitate alienum, eum Dei iustitiam horruisse, & easdem anima pœnas esse perpessum, quas damnati persentiscunt. Idem enim pariter putant esse à Caluino affirmatum.* Quod obiter Reuerendo admodum Fratri suo, & erroris Comministro *Car. Drêlinquurtio* in doctrina eius suprâ recitata palam contradicit, quin & apertè pugnat Publico totius Synagogæ Caluinisticæ Catechismo in Dom. X. Deinde doctrinam de desperatione Christi in Cruce exagitans sic ait. *Ad desperationem quod attinet, video quidem Caluini inimicos quosdam ea propter illi grauissimè succensere, quod Christo desperationem tribuisse vulgò putatur.* Et hoc quidem illum fecisse certissimum est tum ex Harmonia eius Euangelica ad cap. 17. Mat. tum ex libro 2. Instit. cap. 16. Vet. Edit. licèt Minister quantum potest, hoc à Caluino crimen deprecari satagat: sed postea subiungit, *Reformati* (in quorum numero seipsum certè comprehendit) *id si à Caluino dictum est, repudiant & toto pectore auersantur.* Ecce qualis vnitas inter Reformatæ Religionis Professores, quando doctrinam Patriarchæ sui *Caluini*, à quo denominantur, *toto pectore auersantur.* Et quidem spes affulget Synodi cuiusdam Nationalis Ca-

rentoniæ propediem conuocandæ, tum ad nouam fidei Confessionem procudendam, tum ad Caluini libros flammis addicendos: quandoquidem multa ex veteribus dogmatibus eius apud eos exoleuerunt, quæ & recentioribus impressionibus Typographicis, è Tabulis suis Homologeticis eradenda curauerunt, & in eorum locum surrogatis aliis, quotidiè eradunt. Et propterea Apologista noster optimam, se iudice, adhibuit regulam *de pace inter Euangelicos constituenda*, quam se docere profitetur, nimirum vt de leuiculis Religionis dissidiis, (sic enim vocat) quæ inter ipsos & Lutheranos intercedunt, in vtramuis partem iudicandi, hoc est credendi vel non credendi, *suum cuique permittatur liberum arbitrium.* Quod autem idem *Amyrath* Catholicis exprobrat, quòd *Scripturam adeo obscuram, ambiguam, & flexiloquam esse doceant, quod vel omninò nequeat intelligi, vel non minus ac ferè magis faueat hæreticis opinionibus, quam orthodoxis; & hoc*, ait, *est in Dei spiritum magnopere contumeliosum*: mera est calumnia, quandoquidem Ecclesia Cathol. nihil ex ea parte aliud credendum proponit, nisi quod Apostolorum Princeps disertè dicit, loquens de *Epistolis charißimi sui Fr. Pauli, in quibus sunt* (inquit) *quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant* (Geneuenses legunt *torquent*) *sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem*, 2. Pet. 3. Vt autem grauissimis illis iurgiis, quæ inter *Lutherum* & *Caluinum* esse dignoscuntur, pallium prætendat, & vnionem aliqualem inter eos esse probet, hunc in modum rhetoricatur. *Omnes Euangeli-*

ci easdem planè doctrinas in Ecclesia Romana reiecerunt. Quod falsissimum esse patet, siquis Confessionem Augustanam cum Confessione Geneuensi inter sese conferat. Ibi enim maximam repugnantiam & ἀσυστασίαν facilè deprehendet. Deinde vt Lutheranis, quoad antiquitatem Reformationis, gloriam præripiat, ac eorum auctoritatem præ Zuinglianis seu Caluinistis eo pacto eleuare videatur, affirmat *Zuinglium* (cuius etiam doctrinam *Caluinus* floccifecit) *viam ad Reformationem in Heluetia affectâsse, anno integro antequam Lutherus in Germania appareret.* Et quia non potuit à vanitate abstinere, posito vno fundamento Ministrali, quasdam alias commentitias subinfert consequentias. Ponit enim pro basi eorum quæ dicturus est in toto illo capite, *De grauioribus controuersiis cum Ecclesia Romana,* quod *nihil sit à Luthero in Romani Pontificis communione damnatum quod Caluinus pariter non damnauerit: nihilque esse à Caluino in eadem Religione reiectum, quod non sit pariter à Luthero repudiatum. Quod* (inquit) *sanè diligenter animaduertendum est. Consensus enim ille satis manifestè arguit &c.* De cuius rei falsitate vel *Ioannem Ambraeum*, Regis Sueciæ Parisiijs Ministrum: vel quemuis alium Ministrum Lutheranum lubens atteftor. Primò enim certum est Lutherum damnâsse multos S. Scripturæ libros in Romani Pontificis communione semper approbatos, qui numquam fuerunt à Caluino repudiati, v. c. Librum Iob, Ecclesiasten, Ep. ad Hebræos, Ep. Iacobi, II. D. Petri, II. & III. D. Ioannis, Ep. Iudæ, & Apoca-

lypsim: sicut testantur Centuriat. Magd. Cent. 1. l. 2. quod contrarium est Confessionis Carentonicæ, quam Caluinus composuit, Art. 3.

2. Lutherus damnauit nuptias Romano & Catholico more institutas, docens licere nubere intra gradus prohibitos, sic enim ait in serm. de Matrim. *Aliquis potest ducere in vxorem patruelem aut consobrinam suam, imò neptim siue ex fratre siue ex sorore*: & addit, quod *frater potest Matrimonium etiam contrahere cum sorore sua siue ex patre siue ex matre, modò non sit ex patre & matre simul,* licet hoc vltimum vacillanter asserat: Formam autem à Catholicis hac ex parte receptam nunquam damnauit Caluinus.

3. Lutherus damnauit Monogamiam & inuexit Polygamiam, vt patet ex Comment. eius in c. 16. Genes. vbi docet quod *homo potest sub lege gratiæ inire nuptias cum multis vxoribus.* Hoc autem nunquam docuit Caluinus. Omitto cætera.

Econtra Caluinus reiecit Regimen Episcopale, & parilitatem inter Pastores Ecclesiæ introduxit, vti clarum est ex Confess. fid Carenton. Art 30. Hoc autem nunquam reiecit Lutherus.

2. Caluinus reiecit corporalem Christi præsentiam in Sacramento altaris, quam semper retinuit Lutherus, vt in confesso est: & notandum, quod Lutherus doctrinam illam Caluinisticam, *venenum* vocat. Hæc sunt enim Lutheri verba in Thes. contra Artic. Louan. *Ponimus in numero Hæreticorum, &*

inimicorum Ecclesiæ eos, qui negant Corpus Iesu Christi ore percipi in venerabili Eucharistia. Et alibi in lib. pro deffens. verb. Cœnæ cont. Sacramentar. *Diabolus nobis bellum gerit blasphemando contra Cœnam I. Christi per homines phreneticos, qui somniant quod in illa solummodo detur panis & vinum tanquam signa* &c. Et paulo post, *Attestor Deum & homines, quod volo manus meas mundas esse à Sanguine eorum quorũ animas isti Sacramentarii (Caluinistæ)* per doctrinam suam *separant à Iesu Christo & veneno suo interficiunt.*

3. Reiecit Caluinus doctrinam de Baptismi necessitate ad salutem, & ad tollendum peccatum originale, vti patet ex lib. Instit. & ex art. 11. Conf. Gen. Hanc a. doct. nunquam reiecit Luth. imò contrariũ docuit, vti patet ex Art. 2. & 9. Conf. Augustanæ & ex art. 1. Tractatus de Præcipuis Articulis.

4. Caluinus reiecit Sacramentum Confessionis siue Pœnitentiæ, dicens eam *ex officina Satanæ profluxisse* art. 24 quam tamen retinet Lutherus cum suis vti videre est ex ead. Conf. Aug. tit. Confessionis.

5. Caluinus reiecit Purgatorium, & doctrinam eius fabricatori Satanæ attribuit eod. art. 24. quam tamen absolutè nunquam reiecit Lutherus: vti probat ex Luthero Castr. v. Purgat. Pr. 5. c. 2. Imò idem Caluinus sibi contrarius fatetur fidem hanc orandi pro defunctis & à Patribus fuisse vsitatam, & in Ecclesia Dei fuisse receptam mille & trecentos annos ante exortũ suũ, vti videre est ex l. ſt. In. 3. c. 5. § . 10.

6. Caluinus reiecit Missam & ipsum nomen

Missæ odio habuit, quam tamen Lutherus suo more semper celebrauit: vti constat ex Conf. Aug. tit. de Missa, vbi dicunt se *Missam retinere & summa reuerentia celebrare.*

7. Caluinus reiecit discrimen Peccatorum Mortalium & Venialium, quod Lutherus cum suis retinet ib. art. 6. imò Lutherani dicunt *Nullum dogma in Christianismum induci potuisse hoc Caluini dogmate perniciosius.* Grot. Animadu. c. Riuet.

8. Reiecit meritum bonorum operum coram Deo, Conf. art. 22. quod tamẽ Lutherana Conf. supradicta approbat. tit. De bonis operibus.

9. Idem reiecit Cantus Latinos in Ecclesia, omnes vestes sacras, omnia Sanctorum festa, omnes ceremonias à Rom. Eccl. vsitatas, Hymnorũ & aliorũ S. Canticorum vsum, quæ tamen omnia & retinentur & in vsu sunt Lutheri discipulis: vti palam est vbi supra, tit. de Missa & Art. 19. de Confirmatione & Vnctione.

Videatur Augustana Confessio, si non toto cœlo discrepet à Confessione Geneuensi, siue Carentonica: quæ tamen Confess. Aug. typis impressa est Geneuæ An. 1592. apud *Petrum Iacobum Choüet.*

Legatur *Hugo Grotius* contra *Riuetum* & alios irrecõciliabiles: cuius quidem scripta polemica sunt dignissima, quæ ab omnibus tum Lutheranis tum Caluinistis sedulò perlustrentur.

Et post hæc omnia audebit *Moses Amyrath* assertionem istam in apricum ventilare, quòd: *Nihil fuit à Caluino reiectum, quod non idem fuit à Luthero repudiatum &c.* Consulerem sanè

huic Miniſtro vt à ſua mentiendi libidine in poſterum temperaret, præſertim in rebus toti orbi diuturna experientia compertis. At quid laterem lauare molior? Equum hinnire, mugire bouem quis impediat? Voluit autem ex hac Theſi ſua vnitatem quandam & concordiam Religionis inter *Caluinum* & *Lutherum* euincere, vnde poſtea dicit, *ſatis ex hoc conſtare, Caluinum eiuſdem inſtinctu ſpiritus, qui Lutherum excitauerat, fuiſſe incitatum*: vbi tamen inopinatò veritatem dixit. Euidens enim eſt Hæreſiarchas iſtos, qui tam atrociter inter ſe diuiduntur, *Vnius eiuſdemque ſpiritus* (Diaboli ſcil. qui diſſenſionis ſpiritus eſt) *inſtinctu* afflatos *incitatoſque* fuiſſe.

Quem autem fructum operata eſt eiuſmodi Synodus Carentonica? *Numquid pax eſt*? Nihil minus. Miniſtri enim Lutherani Caluiniſtas Prædicantes eo magis diris deuouent & toto animo execrantur: eo quòd ſtolidiſſimo iſto Vnionis Decreto nouam Religioni Lutheranæ veluti ſcabiem & improperium affricuerunt. Eleganter quidem *Hugo Grotius* aduerſus *Riueti* Caluiniſtæ Animaduerſiones, in fine. *Miror conſcientiam aliorũ laceſſere eos, qui omnem vim conſcientiæ adimunt ſuo dogmate, cum docent iuſtificatis ſiue electis ſuis non imputari* grauiſſima quæque peccata, *non auferre ſtatum gratiæ adulteria & homicidia, ideo quod ea faciunt animo reluctanti, id eſt, contra conſcientiam.* En venenum doctrinæ Caluiniſticæ! cuius tamen Miniſtri blandiendi animo doctrinam Lutheranorum veneno carere docent! *Et hi ſunt* (inquit) *quibus ad conſpectum rituum etiam*

nihil mali habentium, oboritur vertigo. Hi sunt qui in alios censuram sibi vindicant, qui pro scripturis obtrudunt, quidquid ipsis in mentem venit. Et sæpe fit, vt pro luce sumatur Ignis Fatuus.

Et quis tandem finis harum controuersiarum? Quæ spes componendi hæc discrimina, cum nemo ex eis alium, præter priuatum spiritum, admittat iudicem? O meram confusionem Babylonicam! vbi non *Deus pacis*, sed dissensionis auctor regnat Satanas. Quapropter idem Deus omnes qui sunt extra Ecclesiæ suæ gremium, vt maturè in eundem redeant, adhortatur dicens, *Exite de Babylone populus meus, vt ne participes sitis delictorum eius: & de plagis eius non accipiatis.* Apoc. 18. Hæc est, inquam, adhortatio Dei per os *Discipuli quē diligebat Iesus*, non quidem facta ad damnatos spiritus, qui nunquam possunt exire de infelici illò loco confusionis & tenebrarum, in quem sua eos crimina præcipitârunt: non ad Paganos, quos Deus pro populo suo non agnoscit; quippe nec ipsi vnquam eum pro Deo agnouerunt: non ad Iudæos, qui non sunt amplius eius populus: non ad Turcas aut Mahumetanos, qui eius populus nunquam fuerunt: non ad Catholicos, qui sunt domestici eius, & legitimi Ecclesiæ suæ filii: sed sine dubio ad hæreticos, cuiuscumque tandem sectæ fuerint: qui (cum Christiani censeantur, vt pote qui baptismatis lauacro quondam tincti) tanquam filij spurij & degeneres de domo Matris suæ miserè se proripuerunt, vt in fornicariam Babylonem, plenam confusionis, omni destitutam ordine

ſe proiicerent : vbi nihil auditur niſi contradictio linguarum : cuius ciues omnes ſunt inter ſe diuiſi , & contra veram Eccleſiam capitali odio animati. *Præcipita , Domine, diuide linguas eorum, quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate*, Pſ. 54.

Quocirca, poſt tot *linguarum contradictiones*, poſt tot pugnantes huius ſæculi Hæreticorum ſectas, poſt tot ac tantas quæ obortæ ſunt in Anglia, de negotio Fidei, ciuium commotiones, quæ non modò Regem, ſed & regnum iſtud quam miſerrimè diſſecuerunt : poſt inané & infructuoſam centum & viginti annorum de Religione conſultationem (*Quid* enim *rerum nunc geritur in Anglia* ? dixit olim *Guilielmus Lilius* qui ſcripſit Henrici VIII. tempore, & ſibi ipſe reſpondit, *Conſulitur de Religione* : quod vel pueris qui Grammaticam eius manibus terunt, notum eſſe debet) quicunque ſerio ac diſtricto habito examine, ſe vel parentum ſuorum, vel ſuopte vitio extra Veteris Eccleſiæ communionem (quæ eſt vnica veritatis Regula) poſitum eſſe perſpexerit : ſi ſinceram & infucatam conſcientiæ pacem : ſi ſecuram animæ ſuæ periclitanti ſalutem conſequi velit : feſtinet cum columba ad *Arcam Noë*, è qua egreſſus eſt: confugiat ad Eccleſiam Catholicam, extra quam nulla ſalus : animaduertat illud Geneſ. 8. quòd *coruus* extra Arcam dimiſſus à Noe *egrediebatur & non reuertebatur*: (Textus Hebr. habet *egrediebatur vltrò citróque* volitans) *donec aquæ ſiccarentur ſuper terram* At *columba reuerſa eſt ad eum in Arcam*, quia *non inuenit*

uenit vbi requiesceret pes eius. Coruus, animal nigrum & sordidum, hæreticos notat, qui extra Ecclesiæ communionem, falsorum dogmatum veluti sterquilinio ac cadaueribns facillimè pascuntur: & propterea ad eam redire minimè laborant. At columba, animal purum, typus animæ ad salutem destinatæ, deque ea & eiusdem mediis sollicitę, maturat se in Arcam i.e. Ecclesiam recipere, quia nihil sibi tutum, durante huius mundi Diluuio, extra eius contubernium pollicetur. Audiat talis anima, quid illi consulat egregius ille Doctor *Augustinus.* Ille alludens ad illum locum supra citatum *Præcipita, Domine, diuide linguas eorum,* &c. & exponens illa Psalmistæ verba, *Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.* Ps. 30. sic ait. *Quod est Tabernaculum? Ecclesia huius temporis Tabernaculum ideò dicitur, quia adhuc in terra peregrinatur: ergo in Tabernaculo proteges eos à contradictione linguarum. Contradicunt linguæ multæ, diuersæ hæreses, diuersa schismata personant: linguæ multæ contradicunt veraci doctrinæ. Tu curre ad Tabernaculum Dei; Ecclesiam Catholicam tene: à regula veritatis noli discedere: & protegeris in Tabernaculo eius à contradictione linguarum.* Et nequis hoc de alia quàm de Romana Ecclesia dictum putet, audiat quid idem Augustinus lib. de vtilitate credendi cap. 17. scribat, *Dubitamus nos eius Ecclesiæ condere gremio, quæ ab Apostolica sede per successiones Episcoporum, frustrà Hæreticis circumlatrantibus, culmen authoritatis obtinuit?* & in epist. 165. ad Generosum, *Si ordo Episcoporum sibi succedentium*

considerandus est, quanto certius & verè salubre ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait, Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam? Petro enim successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus, &c. quos omnes Romanos fuisse Pontifices nemo negare potest. Subiiciat (inquam) se humiliter summitati huius authoritatis à Christo institutæ, cum Diuo Hieronymo, qui exortis in Orientali Ecclesia circa Religionem dissidiis, ad Summum tunc temporis Pontificem, tanquam ad legitimum controuersiarum Diribitorem confugit. Sic enim ad Damasum Papam scribit. *Quoniam vetusto Oriens inter se populorum furore collisus, indiscissam Domini tunicam & desuper textam, minutatim per frusta discerpit, & Christi vineam exterminant vulpes, & inter lacus contritos, qui aquam non habent, difficilè vbi fons signatus, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi: ideò mihi Cathedram Petri & fidem Apostolico ore laudatam censui consulendam: inde nunc animæ meæ postulans cibum, vnde olim Christi vestimenta suscepi.* Et hic colophonem additurus, vel acerbissimos Catholicæ Ecclesiæ hostes prouoco, vt sepositis verborum inuolucris ingenuè (si possint) dicant, (quandoquidem hæreses in quouis ferè post Christum sæculo fuisse non est diffitendum) quænam Ecclesia præter Romanã, omnes in toto orbe pullulantes hæreses ante Lutheri ortrm authoritate sua debellauit ac pessundedit? Quænam præter Romanam, iuxta promissum Christi semper visibilis & *portis inferi inexpugnabilis* permansit?

quænam ſola hæreticorum victrix, & *ad quam*, vt ait Cyprianus, *nunquam acceſſum habere poterat perfidia?* Quænam ſit illa Eccleſia, de qua prophetia Eſaiæ adimpleta fuerit, *Omne vas quod fictum eſt contra te, non dirigetur: & omnem linguam reſiſtentem tibi in iudicio condemnabis.* Eſaię. 54. Eccleſia enim Iudaica per mortem Chriſti abrogata & repudiata eſt. Gręca lapſa eſt in hęreſim, dum æternum & ſubſtantialem Spiritus ſancti à Patre & Filio proceſſum abnegauit. Turcica ſeu Mahumetanica Chriſtianum nomen odio proſequitur. Aſſignent aliam, præter Romanam Eccleſiam, quæ non interrupta ſucceſſione omnibus à Chriſto in Euangelio indultis veræ Eccleſiæ priuilegiis ſemper gauiſa eſt, & adhuc gaudet. *Quid eſt* (inquit Auguſtinus in pſ. 101. loquens in perſona Eccleſiæ Chriſtum alloquentis) *quod neſcio qui recedentes à me murmurant contra me? Quid eſt quòd perditi me periiſſe contendunt? Certè enim hoc dicunt, quia fui & non ſum. Annuntia mihi exiguitatem dierum meorum. Quamdiu ero in iſto ſæculo? Annuntia mihi propter illos qui dicunt, fuit, & iam non eſt? Apoſtatauit & periit Eccleſia de omnibus gentibus. Et annuntiauit: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Chriſtus eſt incõmutabilis & verax in promiſſis, quicquid Hæretici cõtrà ganniant. *Ieſus Chriſtus heri & hodiè idem & in ſæcula.* Heb. 13. & propterea Propheta Regius de omnibus hæreticis (& præcipuè de Luthero & Caluino) qui hcc vltimo ſæculo ſe & alios de ſemita ſalutis abduxerunt, rectè conqueritur, ſi-

mul Deum ad eorum apoſtaſiá & opprobria cõtra Chriſtum & Eccleſiam eius vlciſcendum inuocans, Pſ. 88. *Memor eſto, Domine, opprobrij ſeruorum tuorum quod continui in ſinu meo multarum gentium: quod exprobauerunt inimici tui, Domine: quod exprobrauerunt commutationem Chriſti tui.*

Hanc igitur longam ab inſtituto meo digreſſionem conſilio *Hugonis Grotij* ad Miniſtrum quendam iuuenem Caluiniſtam, nomine *Iacobum Laurentij*, concludam. Qui quidem *Grotius* licet extra viſibilem & externam Eccleſiæ communionem quo tempore ea ſcripſit, fuerit: cum tamen animo pacifico ad ſcribendas Religionis controuerſias acceſſerit, vti ex Operibus eius facilè perſpicere licet, ipſius verbis vti non grauabor. Et ſanè moderatiores qui ad *Arminij* ſententiam accedunt Lutherani (nam & ipſi multùm inter ſeſe diuiſi ſunt) maiori commiſeratione digni ſunt, quam veſani iſti Caluini aſſeclæ, dicentes *Pax vbi non eſt Pax*: foris enim *loquuntur pacem, mala a. in cordibus eorũ.* Ille igitur in vltimo eius, quod contra Riuetum vidi, opere, Iacobum illum Laurentij, qui contra eum ex aliorum ſuaſu calamum ſtrinxerat, ſic hortatur. *Cum intelligam te minùs eſſe ſeditioſum, quam ſunt non pauci tui ordinis, & ab alijs impulſum ruere magis quam ire: volo tibi dare fidele conſilium, vt Sacras Literas diligenter legas: non quales fluunt per riuos lutulentos* (puta Bezæ & Similium verſiones) *ſed quales è limpido fonte: pro Confeſſione Belgica* (ſeu Geneuenſi) *legas Confeſſiones veterum Chri-*

stianorum, quæ extant in libris ipsorum Apologeticis: pro Institutionibus Caluini, Commonitorium Vincentij Lirinensis; pro Catechismo Vrsini, Catecheses Cyrilli: pro Actis Synodi Dordrechtanæ, Acta Synodorum Vniuersalium. Id si facere velis, sine studio partium, in quibus natus educatusque es: facilè videbis, non Grotium Papizare, sed Laurentiaden nimis diu Caluinizare. Et hoc consilium eius omnibus aliis Caluinistis, præsertim iunioribus, qni non sunt indurati in malitia, vtiliter admodum inseruire posse existimo.

EPILOGVS.

ATQVE hæ quidem Orationes supra memoratæ *Edouardi Dering*, Equitis Cãtiani Anglicano idiomate, arguto vocis accentu vnà cum decenti corporis gestu modulatę, idque à præcipuę in senaculo vbi sedit, auctoritatis viro, omniumque calculis doctissimo facundissimoque inter nouos hosce Religionis consultores, quique primus in consessu isto contra Archiepiscopum Cantuariensem eloquentię suę specimen dedit: multis spem faciebant fore, vt non parùm ponderis in opere (quod vocant) Reformationis apud omnes essent habiturę: vtque Rhetor ipse dignus haberetur qui ad nouũ aliquem in republica honoris gradum eueheretur: verùm è contrario (proh dolor!) Eques iste, pro operis sui pręmio, omnium suffragiis iudicatus fuit - *breuibus Gyaris & carcere dignus.* Nam haud ita multo post

è ſenatu ipſo fuit exturbatus : & decreto cau-tum eſt, ne deinceps vllam in ſenatu ſedem aut ſuffragium obtineret. Ipſæ etiam Orationes eius (vti dictum eſt) eorum iuſſu igni tradltæ, ipſéque Auctor, poſtquam à Parlamento ad Regem defecit, & à Rege iterùm ad Parlamentum: in Turrim Londinenſem tandem detruſus eſt. Quo in carcere varias expertus rerũ vices, cum vidiſſet nihil certi in negotio Religionis à ſuis ſtatui poſſe, quin & populares turbas magis magiſque indies augeri: ad inopiam mentis prorſus redactus, ex atra bile extremum diem obiit. Quas orationum eius excerptas particulas, vna cum Obſeruationibus quibuſdam neceſſariis, in pnblicum emittere ęquum iudicaui, tum ad vitam Hiſtorię rerum in Anglia geſtarum, tum ad Hæreſeωs ibidem breuì vti ſpero, futurum interitum. Quippe pace inter potentiſſimos Francorum & Hiſpan. Reges iàm feliciter confecta, de Rege Angliæ vna cum auita Religione, Deo adiuuante, reſtituenda deliberatur. *Tu exurgens, Domine, miſereberis Sion, quia tempus miſerendi eius, quia venit tempus* pſ. 101.

FINIS.